

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Opevajo srca te mili zvoki... teden posvečen Lojzetu Bratužu

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
OSREDNJA PROSLAVA DNEVA SLOVENSKE KULTURE
OB 80-LETNICI SMRTI LOJZETA BRATUŽA

POMLAD IN PESEM V DUŠI

sreda, 08_02_2017, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Srečanja pod lipami

Lojze Bratuž

še vedno živ med nami

ponedeljek, 13. februarja 2017, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž

SPOMINSKA SV. MAŠA V NEDELJO, 19. FEBRUARJA 2017
OB 10. URI V CERKVI SV. IVANA V GORICI

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ČETRTEK, 16. FEBRUARJA 2017
OB 20.30

LOJZE BRATUŽ
VINKO VODOPIVEC

*Bogastvo glasbene
govorice na Goriškem*

Uvodnik

Jurij Paljk

Praznik kulture

Tudi Prešernov dan ali pa, kar po domače, Prešernova proslava, kot smo vajeni reči, kaj pomeni danes? Gotovo to, da smo Slovenci eden redkih narodov, ki ima državni praznik kulture, pri nas pa se še vedno zbiramo na Prešernovih proslavah, a vendar je prav, da se vedno znova vprašamo, kaj ta dan sploh pomeni, če nam sploh še kaj pomeni. Zdi se, da pri nas tega vprašanja niti ne smemo več postaviti na dnevni red, ko pa iz leta v leto prisostvujemo navadi, da imamo skupno Prešernovo proslavo in niz manjših Prešernovih proslav po deželi. Kot je tudi ustaljen obred, da na predvečer praznika kulture gledamo osrednjo Prešernovo proslavo iz Ljubljane, nekateri izbrani iz naše sredine pa se je lahko tudi udeležijo. In vsako leto znova poročamo o Prešernovih nagradah, o proslavah in nagovorih nagrajencev, a tudi naših govornikov. Včasih smo sami ugotovili, da postajajo naše proslave obred, da bi

jim morali dati nove vsebine. Razhajali smo se tudi v tem, in se še, ali je prav, da sta jezik in narodna pripadnost temelja naše identitete, saj je vse več tistih med nami, ki narodne pripadnosti ne čutijo več za svojo, v zameno pa prisegajo na znanje slovenskega jezika. Pa vendar bi morali razmisliti, kaj sploh pomeni kultura, kje se začne in včasih tudi konča kultura. Sami smo tudi večkrat napisali, da smo odločno za srčno kulturo, ki naj bo temelj vsega, saj smo za tako kulturo, ki se začne pri jutranjem pozdravu sosedu, iskrenem nasmehu in nadaljuje pri branju in izpostavljanju visoke Prešernove poezije. Kultura srca naj bo podlaga tudi kulturi jezika, ki je odraz naše duše in našega življenja, ne nazadnje tudi naše družbe. In tu bi se dalo še veliko, ogromno narediti! Kultura do sočloveka pomeni sprejemati drugačnega in drugega, ne da bi pri tem pozabili, kaj smo in od kod prihajamo, predvsem pa vsaka kultura temelji na človečnosti, odprti in dejavni solidarnosti, prepoznavanju samega sebe v sočloveku. O tem velja razmisliti ob letošnjem dnevu kulture!

POGOVOR Ilde Košuta o Tržaškem knjižnem središču

Knjižna kultura našega človeka se je ohranila!

Ime gospe Ilde Košuta je v zadnjih letih postalo sinonim za slovensko knjigarništvo v Trstu. Bila je svoj čas referenčna prodajalka nekdanje Tržaške knjigarne na ul. sv. Frančiška. Po nekajletnem obdobju je ponovno prevzela vajeti knjigarne na tej ulici. Bila je obenem oseba, ki je v prvi vrsti doživljala mukotrpen razplet zaprtja TK na Frančiškovi, hkrati pa je tudi dejavno pristopila k načrtu Tržaškega knjižnega središča na Oberdankovem trgu. Ta objekt je nastal v sodelovanju med Republiko Slovenijo in Urdom za Slovence v zamejstvu in po svetu ter krovni or-

ganizacijama SSO in SKGZ in založbama Mladika in ZTT.

Kako ste spremljali usodo nekdanje Tržaške knjigarne in kako ste se podali v nov izziv Tržaškega knjižnega središča?

Dobesedno sem zrastle v Tržaški knjigarni, saj sem tam nastopila službo pri devetnajstih letih. Od takrat se je veliko spremenilo - padec meje, vstop v evro najprej Italije, nato Slovenije, in še marsikaj.

/str. 11
IG

POGOVOR Nevenka Lozar

Glasba pripomore k ohranjanju zamejske skupnosti

Nevenka Lozar, po rodu iz Vipavske doline, je pred nekaj leti začela pobliže spoznavati zamejsko stvarnost na Goriškem, jeseni 2016 pa je diplomirala v Ljubljani z nalogo o glasbenem delovanju Zveze slovenske katoliške prosvete od leta 1989 dalje.

Se lahko najprej predstavite našim bralcem?

Prihajam iz Vrtovina, v bližini Ajdovščine. Septembra sem diplomirala na filozofski fakulteti v

Ljubljani iz slovenščine in muzikologije. Trenutno iščem službo. Vem, da se bom kot muzikologinja težje zaposlila, zato upam, da bom lahko začela kje kot profesorica slovenščine. Sicer pa svoj prosti čas v veliki meri posvečam glasbi. Med študijem sem v Ljubljani končala orglarsko šolo, sedaj se ukvarjam s solopetjem; obiskujem peti razred nižje glasbene šole v Ajdovščini.

/str. 16
DD

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

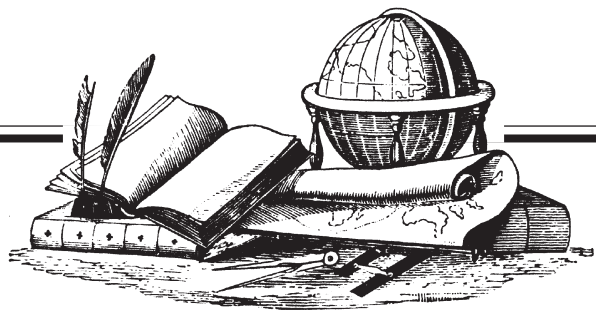

PARRUCCHE
Lanza

- KOZMETIKA ZA LASE
- PRIPOMOČKI
ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica
Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino
Tel. 0481 240078

**Odprto vsak dan
od ponedeljka do sobote
od 9.00 do 12.30
in od 15.30 do 19.30**

V Tumovi dvorani KB centra v Gorici / Srečanje SSO in SKGZ

O spremembah financiranja

V Tumovi dvorani goriškega KB centra so se v petek, 27. januarja zvečer, srečali predstavniki krovnih organizacij, SKGZ in SSO, in primarnih ustanov slovenske narodne skupnosti, da bi skupaj ocenili spremembe, ki jih je Dežela vnesla v sistem financiranja za leto 2017. Na srečanje sta bila povabljeni tudi odbornik Gianni Torrenti in funkcionar deželnega urada za manjšine Paolo Slamič, ki pa se zaradi drugih obveznosti oz. bolezni se nista udeležila večera po zamisli predsednikov Rudija Pavšiča in Walterja Bandlja. Uvodoma sta predsednika krovnih organizacij orisala dogodke, ki so bili uresničeni v deželni posvetovalni komisiji, in prisotne seznanila tudi z vprašanjem finančne pomoči glede vzdrževanja športnih in kulturnih sedežev. Povedala sta, da nov sistem financiranja primarnih ustanov (80% fiksne dotacije in 20% na podlagi meritokratskega principa) zahteva resen pristop vseh, ker bi vsaka zgrešena poteza lahko imela posledice v delovanju posamezne ustanove.

V daljši in vsebinsko bogati razpravi, v katero so posegli skoraj vsi predstavniki primarnih ustanov, je bilo izraženih več koristnih sugestij, ki naj bi jih predstavniki krovnih organizacij posredovali odborniku Torrentiju oziroma po-

vedali na sejah posvetovalne komisije. Skrb je bila namenjena "podhranjenosti" osebja v deželnem uradu za slovensko manjšino, tudi ob dejstvu, da bo v kratkem eden od vodilnih funkcionarjev odšel v

FJK. Več intervencij je zadevalo enega od osrednjih vprašanj, in sicer, kdo bo ocenjevalec in kako se bo ocenjevala meritokracičnost posamezne organizacije, na podlagi česa bi bila deležna višjih ali nižjih prispevkov. Dejstvo, da niso še izdelani pravilniki, ki določajo kriterije ocenjevanja, postavlja vse v neko nejasnost in same primarne ustanove ne vedo, kako se obnašati glede formuliranja prošenj. O teh in drugih vprašanjih bosta krovni organizaciji in včlanjene primarne ustanove sestavile izhodiščni dokument, ki ga

bodo izročili pristojnim deželnim sogovornikom. Predsednika Walter Bandelj in Rudi Pavšič pa bosta predsedniku posvetovalne komisije Gianniju Torrentiju predlagala, naj skliče čim prej sejo komisije, na katero naj povabi vse primarne organizacije, da bi skupaj ocenili novosti in zanje poiskali najbolj primerne rešitve.

bodo izročili pristojnim deželnim sogovornikom. Predsednika Walter Bandelj in Rudi Pavšič pa bosta predsedniku posvetovalne komisije Gianniju Torrentiju predlagala, naj skliče čim prej sejo komisije, na katero naj povabi vse primarne organizacije, da bi skupaj ocenili novosti in zanje poiskali najbolj primerne rešitve.

vozil. Po prvih težavnih reševalnih poskusih so ekipe vendarle našle pri življenju enajst ponesrečencev, pod zasneženimi razbitinami pa je obležalo 29 žrtev. Dogodek je odprl vrsto polemik glede lokacije samega hotela (tega naj bi zgradili na geološko rizičnem območju), glede preztih alarminih sporočil hotelskih gostov pred tragedijo in po njej in glede reševalnih akcij, pri katerih naj bi bilo soudeleženo manjše število reševalcev od tistega, ki bi ga taka katastrofa zahtevala.

/str. 15
IG

O italijanskem geološkem položaju in še čem

Volitve: vrnitev v preteklost?

Italijanski polotok se že dalj časa nahaja v primežu meteoroloških in geoloških ujm ter novih političnih scenarijev. K sosedstvu uničujočih potresnih sunkov se je pred nedavnim prištela še tragedija snežnega plaz, ki je 18. januarja baje kot posledica ravno tektonskih pre-

mikov na območju srednje Italije s silovito močjo razdejal območje turističnega področja v Abrucih Rigopiano z istoimenskim hotelskim objektom vred. Reševalne ekipe so na prizorišče dosepele z veliko zamudo (v jutranjih urah na dan po dogodku), saj je snežni metej onemogočil prehod intervencijskih

Prejeli smo

Veleposlaništvo
Republike Poljske
V Ljubljani

Spoštovani gospod odgovorni urednik, v spletni izdaji Novega glasa, ki je še vedno objavljena na spletu, je v prispevku z naslovom "Knjiga Rdeči trikotniki in njena vsebina" avtorja Primoža Sturmana pomanjkljivo poimenovano nekdanje nemško nacistično koncentracijsko taborišče Auschwitz-Birkenau na ozemlju Poljske, ki je bila v letih 1939-1945 pod nemško okupacijo. V zvezi s tem se Veleposlaništvo Republike Poljske na uredništvo

Novega glasu obrača s pričakovanjem, da bo v fragmentu "Novega zagona Pahorjevemu angažmaju pa je dal tudi predobrim desetletjem uzakonjeni Dan spomina na žrtve holokavsta, ki se obhaja 27. januarja, in sicer ob vsakoletni obletnici osvoboditve taborišča Auschwitz na Poljskem", v katerem je uporabljena besedna zveza "taborišča Auschwitz na Poljskem", slednja nadomeščena z "nekdanjega nemškega nacističnega / uničevalnega koncentracijskega taborišča Auschwitz-Birkenau v okupirani Poljski" ali "nekdanjega nemškega nacističnega koncentracijskega taborišča Au-

schwitz-Birkenau na ozemlju Poljske, ki je bila v letih 1939-1945 pod nemško okupacijo". Poljska je bila namreč med drugo svetovno vojno prva žrtev tako Hitlerja kot Stalina. In ravno Nemci, ki so med letoma 1939-1945 okupirali Poljsko, so na njenem ozemlju postavljali koncentracijska taborišča, v katerih so umirale žrtve iz vse Evrope, med njimi tudi številni Poljaki. Podrobnejše informacije so na voljo na spletni strani www.truthaboutcamps.eu. Z upanjem in željo, da bi v prihodnje bili pozorni na natančno poimenovanje zgodovinskih dejstev in dogodkov, Vas lepo pozdravljam.

S spoštovanjem,

Paweł Wieleba
II. sekretar

SSO ocenil 40-letnico in obravnaval še vrsto drugih tem

"Za medijsko pluralnost med Slovenci v FJK"

Medijska pluralnost je pogoj, brez katerega se narodna skupnost ne more primerno razvijati. V tem smislu se je 26. januarja izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij podrobno seznanil s stanjem Zadruga Goriška Mohorjeva, ki so jo zastopali pravni zastopnik Marko Tavčar, odgovorni urednik našega tednika Jurij Paljk, glavna tajnica Tiziana Zavadlav in časnikar Danijel Devetak. Predsednik Walter Bandelj je najprej obnovil prizadevanja za zvišanje deželnega prispevka Zadruge GM in predlagal pogovor o uporabi finančnih sred-

stev, o pripravi občnega zbora, o kadrovanju novih časnikarjev in publicistov, o sodelovanju med založbami ter o tržni dejavnosti. Za Zadruge GM sta spregovorila Marko Tavčar in Jurij Paljk, ki sta se zahvalila za povabilo. Kriza je nastala pred kakšnim letom zaradi nižanja javnih prispevkov, tako da so morali skriti delovni urnik, saj so se le tako izognili hujšim posledicam. Napovedana nova sredstva pa bodo omogočila, da izguba ne bo načela glavnice in se bo lahko nadaljevalo poslanstvo zadruge, kar pomeni redno izdajanje tednika Novi glas, otroškega mesečnika Pastirček in ohranitev založniške dejavnosti, ki traja že več kot 90 let. Nadalje so bile orisane glavne točke za prihodnost. Priprave na občni zbor, ki bo izvolil nov upravni odbor, že potekajo. Pri Zadruge GM se

tudi zavedajo pomembnosti poslanstva, ki zagotavlja medijski pluralizem slovenski narodni skupnosti v FJK, ter posredovanja vrednot, na katerih je slonelo delo v vseh teh le-

bi mlade pritegnile k sodelovanju. Posebno pozornost bodo namenili Tržaški, kjer je največ naročnikov, in dogodkom na območju.

Sledil je še kratek pogovor o

tih. To se lahko uresniči le, če so zagotovljene struktura, ki jo predstavljajo uslužbenci, in pa gotovosti v zvezi z rednim delovanjem, saj projekti tega ne jamčijo. Pomembni bodo tudi izvršilni dekreti novega zakona za založništvo 198/2016, v katerem je poseben člen za manjšinske medije. Zato je dobro, da je na svojem mestu ostal vladni podtajnik Luca Lotti, s katerim bi se bilo potrebno v kratkem srečati. Novi glas ima tudi pomembno mesto v vsedržavnem združenju FISC (Federazione Italiana Settimanali Cattolici) kot edini slovenski medij. Kadrovanje novih časnikarjev in publicistov je vezano na razpoložljiva sredstva. V preteklosti je Novi glas omogočil lepemu številu mladih, da so postali časnikarji. Pomembno bi bilo, da bi se to nadaljevalo, zato razmišljajo o pobudah, ki

prihodnosti tiskanih medijev in vlogi družbenih omrežij. Poudarjeno je bilo, da mora biti med SSO in Zadruge GM tesno sodelovanje, saj je Novi glas temeljnega pomena za medijsko pluralnost med Slovenci v FJK. Prav zaradi tega so potrebni skupni sklici dveh na področju kadrovanja in formacije.

V nadaljevanju zasedanja je pokrajinska predsednica za Videmsko Anna Wedam predstavila skupni dokument za trojezično šolstvo v Kanalski dolini, ki ga je SSO podprl. Goriška predsednica Franca Padovan je spregovorila o Prešernovi proslavi, ki bo 8. februarja v Gorici. Na koncu so odborniki SSO še določili sklic dveh zasedanj deželnega sveta, na katerih bodo obravnavane aktualne tematike, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v FJK.

Povejmo na glas

Kultura kot pomirjanje in razumevanje

Bližajo se praznovanja kulture in njenega poslanstva, ki je v teh časih še posebno pomembno. Niso to namreč lahki časi, znašli smo se v primežu številnih izzivov, ki nas želijo potisniti v vprašljive in pogostoma škodljive odločitve. Življenjska raven za mnoge še vedno pada, kupna moč je premajhna, da bi omogočala željeni razvoj in odpravljanje brezposelnosti, vse več ljudi je potisnjenih v že veliko ekonomsko stisko, mlada generacija bolj ali manj osamljena išče svojo prihodnost, in vse to velja tudi za razviti svet, katerega del smo. Viharni zunanji dogodki, kot so terorizem in množice migrantov, le stopnjujejo naraščajoče nezadovoljstvo in vse težje je najti prave odgovore. In ob vsem tem se morda spomnimo na kulturo kot na bistvo dejavnosti in pogled na svet, ki po svojem bistvu predlaga še kako dragocene vrednote in so nam le-te lahko v veliko pomoč. Vse ravnokar našteto, kar nas danes pesti, se namreč obrača v smer, ki jo vrednote kulture zavračajo. Kultura se namreč predvsem zavzema za upoštevanje drugega, za uvidevnost do drugega, zavzema se za razumevanje med vsemi in nam pripoveduje, da smo v temelju naše duše in srca bolj ali manj vsi enaki: vsi si želimo srečo, jo iščemo in jo želimo doseči, in vsi se bojimo trpljenja, sovraštva in odrinjenosti. In na to resnico bi se morali v svoje dobro spomniti prav v teh ne-lahkih časih, ki gredo v povsem nasprotno smer in podžigajo v nas strah, da se od drugih odmikamo in se zapiramo vase. Vase se zapi-

ramo kot posamezniki in vase se zapiramo kot države in narodi, in bolj ko se na ta način odzivamo na dogajanja, bolj smo do drugih brezčutni in bolj smo daleč od spoznanja, da je naša usoda skupna in bi potemtakem veljalo biti z vsemi pomirjeni. Pomirjeni v najožjem krogu, pomirjeni med družinami, pomirjeni med narodi, civilizacijami, verami. Seveda pa nam je ta pomirjenost dana le, če res sledimo resničnim in za vse rešilnim vrednotam, ki so vsekakor in nedvomno duhovne vrednote. Stiska današnjega časa je pač pokazala, da smo v veliko večji meri navezani na materialne dobrine, kot smo to mislili, in da smo v veliki meri še vedno materialna in ne duhovna bitja. In navezanost na materialne dobrine je tista, ki nam vceplja strah zase in strah pred drugimi, tudi če živimo v najbogatejšem delu sveta. Pravzaprav smo materialne dobrine preimenovali v vrednote, jim zato brezskrbno sledimo ter se tako pomikamo v območje vse večjih tesnob, v zapiranje vase, v izgrajevanje notranjih in zunanjih zidov. Kultura pa je žarišče, ki sporoča nekaj povsem drugega, saj vedno na novo odkriva enako in isto ranljivost vsakega človeškega bitja. Kultura nam v naše dobro želi pomiritve z vsemi in razumevanje med vsemi. Predlaga iskreno sprejetje sočloveka medse, predlaga resnično solidarnost z vsemi, z najbližjimi pa tudi s tistimi najbolj oddaljenimi, da se ne bi svetloba od nas še bolj oddaljila in bi se zatemnila naša prihodnja obzorja.

Janez Povše

POGOVOR Mauro Leban, ravnatelj in nekdanji predsednik Mladinskega doma

Za vsestransko zdravo rast mladih

Na Goriškem že trinajsto sezono opravlja svoje dragoceno poslanstvo Mladinski dom, vzgojno društvo nepridobitniškega značaja, ki ima kot glavno nalogo spremljanje učencev in dijakov slovenskih osnovnih in srednjih šol v Gorici pri opravljanju šolskih dolžnosti in pri premoščanju učnih težav. Sploh pa gre za ustanovo, ki deluje v družbeno korist na vseh področjih, ki zadevajo vsestransko zdravo rast osebe. Dne 25. januarja 2017 so na sedežu v Alojzijevejšču v Ul. Don Bosco na občnem zboru društva med drugim izvolili nov upravni odbor: novoizvoljeni člani so dan kasneje v svoji sredi izbrali novega predsednika. Ob začetku novega "poglavja" smo se pogovorili z dosedanjim predsednikom Maustom Lebanom, ki MD pozna kot njihče drug in je po dveh mandatih pustil njegovo krmilo novemu predsedniku.

Kdo sestavlja novi odbor?

V njem so ostali nekdanji člani Irenka Ferlat, Bernard Spazzapan, Walter Grudina in jaz, novi pa sta Erika Mažgon in Mirjam Černic. Nadzorni odbor sestavljajo David Bandelj, Alenka Radetič in Solange Degenhardt. Novi predsednik je Irenka, podpredsednik Bernard, tajnica Erika, gospodar Walter, blagajnik jaz. Občni zbor bi sicer morali imeti že oktobra lani, pa smo ga prenesli na januar, ker se je sezona že začela.

Kaj si na občnem zboru poudaril v predsedniškem poročilu?

Podal sem pregled delovanja, ki je v določenih vidikih obsegal celotno obdobje, posebne poudarke pa sem dal zadnjim letom. Izhajal sem iz statuta, orisal glavne dejavnosti, vezane na pošolski pouk, medletne in poletne aktivnosti. Poudaril sem, da je namen pošolskega pouka MD v prvi vrsti nuditi otrokom prijeten ambient, ki jih je sposoben sprejeti in razumeti, a obenem zahteva od njih spoštovanje pravil skupnega življenja. Mlade želimo motivirati pri delu, jih naučiti metode, sistematičnosti, urejenosti, rednosti, odgovornosti in samostojnosti. Analiziral sem sedanje stanje in ponudil nekaj podatkov o članih, osebjem, sedežu, podpornikih in finančni situaciji. Na koncu sem se zahvalil vsem, ki so v tem času sodelovali z nami, in podal še nekaj misli o dveh stebrih našega delovanja, slovenstvu in krščanstvu. Mladinski dom ima namreč smisel zato, ker njegovo delovanje temelji na teh dveh življenjskih vrednotah.

Vaša glavna dejavnost je pošolski pouk.

Seveda. Pri tem pouku v popoldanskih urah ne ponujamo drugih izvenšolskih dejavnosti, saj so otroci že itak prenasršeni s svojimi. Vzgojitelji pa pri svojem delu na poseben način privilegirajo osebni odnos, iskrenost, lojalnost in spoštovanje.

Imate tudi druge medletne dejavnosti, ki so morda manj znane...

Med šolskim letom redno ponujamo npr. filmski forum s mesečnimi srečanji, jesenski in spomladanski izlet, tridnevno zimovanje, poučne in razvedril-

ne ekskurzije, pripravo na maturro s ponavljanjem snovi in z vajami za premagovanje treme ter ohranjanje koncentracije. Vse te dejavnosti so seveda odprte vsem, predvsem pa mladim članom. Odraslim članom, staršem in šolnikom pa je društvo - predvsem v prejšnjih letih - namenilo jezikovne in računalniške tečaje, tečaje lepe govornice, spoznavanja filmskih izdelkov, taroka, memotehnike, šolo za animatorje poletnih središč, vzgojna predavanja, pa še - v sodelovanju s posamezniki oz. različnimi združenji - tečaj slovenščine za odrasle, tečaj nemščine za otroke, tečaj kvalitetnega pisanja in izražanja, psihopedagoško svetovanje itd.

In poletne dejavnosti?

Do leta 2009 smo imeli poletno središče, Izzivi, v glavnem za srednješolce. Od leta 2010 dalje so se poletne dejavnosti preimenovali v Poletnosti in so, poleg Izzivov (ekskurzij in drugih pustolovščin), obsegale videodelavnice Video. lab, pripravo na novo šolsko leto v bolj sproščeni obliki, šola za šalo, ali v bolj resni obliki, 1,2,3: Srednja! Lani smo odprli vrata poletnih dejavnosti tudi osnovnošolcem s Šalo po šoli in s sodelovanjem pri poletnem središču Srečanja, ki ga od leta 2000 prireja Sončnica, s katero smo stopili v partnerstvo.

Koliko članov šteje vaše društvo?

V trinajstih sezonah je doslej koristilo naše storitve 297 mladoletnih članov. Skupno število vpisov k pošolskemu pouku je bilo 220 za srednjo šolo, 57 za osnovno, vpisov na poletne dejavnosti pa nekaj nad 300. Trenutno je aktivnih članov 60, 30 pa je gojencev pošolskega pouka.

Kako gledaš na svojo predsedniško izkušnjo sedaj?

Predsednik sem bil od leta 2009 dalje, kot ravnatelj pa sem tu od vsega začetka. Osebnost sem uslužbenec SSO-ja: krovna organizacija podpira MD tako, da dobljuje del mojega urnika za upravno vodenje Mladinskega doma. Izjemen je bil čas, ko sem bil tako ravnatelj kot predsednik, prav zaradi praktičnih zadev, saj sem moral ne le voditi, temveč tudi podpisovati papirje in urejati najrazličnejše zadeve. Po dveh mandatih ugotavljam, da je prav, da se dve funkciji ločita, saj se tako lahko bolje porazdeli tudi odgovornost. Mislim, da je Irenka Ferlat prava oseba za to mesto, saj je med odborniki tista, ki je bila med letom najbolj prisotna, redno sodeluje in je tudi šolnica; že prej je bila odgovorna za pedagoško plat našega dela. Zagotavljam ji svojo vsestransko podporo ter

voščim obilo uspehov in Božjega blagoslova.

Kako se je društvo spremenilo v času?

V začetku smo se morda malo iskali, ugotavljali, katere poti bi ubrali. Mislili smo, da lahko dodamo še marsikaj drugega, da bi bila ponudba še bolj pestra in zanimiva. Smo pa spoznali, da ni kar tako, saj delo upravitelja izvaja oseba, ki jo je za to dodelil Svet slovenskih organizacij. Finančno ne bi shajali, če bi poleg vseh stroškov, ki bremenijo naše delovanje, imeli še stroške upravitelja. Če nimaš upravitelja s polnim urnikom, so želje in sanje lahko tudi velike, konkretno pa se marsikaj ne da izvesti. Bistven dosežek je zame ta, da smo v zadnjem mandatu prišli do dveh redno zaposlenih uslužbenk, ki ju zmoremo - tako ali drugače - vzdrževati s pogoji, v katerih delujemo, glede na javna sredstva in na število vpisov. Ekipa je zelo uigrana: Tanja Arčon in Nataša Soban se dobro razumeta, odlično delujeta in sodelujeta; končno ponoči lahko mirno spim! Ni pa bilo vedno tako. Še pred nekaj leti se je zgodilo, da junija nismo imeli koga zaposliti. Nekdo se je službi odpovedal, nekdo drug je obljubil, da pride, pa se je konec avgusta premislil... Odkar pa sta pri nas Tanja in Nataša, je zadeva dobro "zalaufala". Redno vpisani in zaposleni vzgojitelji skrbita tudi za prevoz, delitev kosila, pomivanje posode in še marsikaj. Pri pospravi jedilnice po kosilu sodelujejo tudi otroci sami. Od vsega začetka je bila prisotna tudi neka tretja oseba: vrstili so se in se še vrstijo nekateri zanesljivi člani oz. sodelavci.

V letih 2006-2008 smo imeli podružnico tudi v Doberdobi, v letih 2008-2013 smo delali tudi z otroki iz osnovne šole v Gorici, ker je bilo v Zavodu Sv. Družine preveč vpisov. Leta 2013 smo zaradi različnih razlogov opustili osnovno šolo in samo z otroki iz srednje šole malce "taval". Je pa v tem času rastla kakovost ponudbe: otrok je bilo manj, vzgojitelji sta bili dobri in izboljšali smo svoje storitve. Na neki način je veljalo pravilo, da so otroci ob prehodu z osnovne na srednjo šolo pač prešli od sester

tike itd.

V Alojzijevejšču je Mladinski dom našel svoj sedež v dogovoru s šolskimi sestrami Zavoda Sv. Družine. V njem imamo na razpolago dve učilnici, dve manjši sobi za osebne lekcije, jedilnico, igralnico, urad in sanitarne prostore. S kuhinjo ne razpolagamo izključno mi, jo pa lahko uporabljamo. Stavba bi bila potrebna prilagoditve in nekaterih nujnih posegov, a sredstev za korenitejšo obnovo ni. Žal smo okto-

bra lani izgu-

bili zlato priložnost:

Dežela je namreč razpisala natečaj za redno vzdrževanje sedežev kulturnih, športnih in vzgojnih ustanov ter dodelila prispevek v višini 90% odobrenih stroškov. Mladinski dom kot najemnik, brez primerne lastnikove izjave, žal ni mogel vložiti prošnje, res škoda! Upamo, da bomo do tega prišli

ob naslednjem razpisu. S sestrami bi želeli na splošno tesneje sodelovati, in to tudi spričo dejstva, da novi deželni zakoni spodbujajo sinergije podobnih ustanov, zlasti na vzgojnem področju. Čutimo potrebo po bolj smotrni racionalizaciji vzgojnih storitev in iskanju poti, ki bi bile v korist enim in drugim. V kratkem se bomo pogovarjali o obnovitvi najemne pogodbe, pa še o marsičem drugem.

Na občnem zboru ste tudi odobrili obračun in proračun. Kako ste s finančnega vidika?

Mladinski dom je od vsega ob naslednjem razpisu. S sestrami bi želeli na splošno tesneje sodelovati, in to tudi spričo dejstva, da novi deželni zakoni spodbujajo sinergije podobnih ustanov, zlasti na vzgojnem področju. Čutimo potrebo po bolj smotrni racionalizaciji vzgojnih storitev in iskanju poti, ki bi bile v korist enim in drugim. V kratkem se bomo pogovarjali o obnovitvi najemne pogodbe, pa še o marsičem drugem.

Na občnem zboru ste tudi odobrili obračun in proračun. Kako ste s finančnega vidika?

Mladinski dom je od vsega

začetka finančno shajal z lastnimi in javnimi sredstvi ter s pomočjo podpornikov - tu mislim še zlasti na SSO, ki je v težkih trenutkih kril primanjkljaj - in s strogim varčevanjem uprave. Tako je šolnina lahko ostala razmeroma nizka in dosegljiva vsem družinam. Kar se tiče deželnih prispevkov, smo šli letos v partnersko sodelovanje s Skupnostjo družin Sončnica, kar se je izplačalo obema. Sodelovali smo pri organizaciji poletnega središča Srečanja; del stroškov smo prevzeli mi. Po zaslugi tega sodelovanja letos nimamo "rdečih števk". Je pa tudi res, da bomo lahko še samo letos koristili olajšave pri plačevanju socialnih prispevkov, ki nam jih zagotavlja zakonodaja. Od prihodnjega leta dalje se bodo izhodki znatno povišali.

Če bodo ostali vsi pogoji podobni letošnjim, bomo s temi številkami lahko shajali. Videli smo, da je optimalno razmerje med vzgojitelji in otroki, če hočemo nuditi kvalitetne storitve, ena proti osem. Za preživetje pa bi bilo potrebno ena proti 12 oz. 13. Če bo število gojencev še malo naraslo, se odpira možnost za tretjo delovno moč. Sicer pa, če bi imeli več vpisov, bi imeli tudi več logističnih problemov, potrebo po več kombijih, več razredih oz. drugih prostorih itd. Poudarjam pa, da na tak način lahko gremo naprej, ker nas uprava ne stane nič.

Kakšen je program za leto 2017?

Program je podoben lanskemu. Še naprej bomo delali predvsem na pošolskem pouku in poletnih dejavnostih. Bistvena sta sodelovanje in uigranost dveh vzgojiteljic; predpogoj za morebitno tretjo moč je, da se ujame s prvima dvema, ki res lepo sodelujeta in marsikaj delata iz lastne pobude. Ojačiti nameravamo storitev osebnih inštrukcij in sodelovanje s sličnimi vzgojnimi ustanovami za boljše in smotrnejšo vzgojno ponudbo.

Se torej obstoj in delovanje društva utrjujeta?

Mislím prav, da ja. Vzdušje je pozitivno, kvaliteta ponudbe raste, na splošno so člani na občnem zboru izrazili optimizem.

Danijel Devetak

SVET SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ
SLOVENSKA KULTURNO GOSPODARSKA ZVEZA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIČKE PROSVETE - GORICA

OSREDNJA PROSLAVA
DNEVA SLOVENSKE KULTURE
OB 80-LETNICI SMRTI LOJZETA BRATUŽA

POMLAD IN
PESEM V DUŠI

sreda, 08.02.2017, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Prireditve je omogočil
Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Razmišljanje o petju pesmi z nabožno vsebino

Koncerti božičnih pesmi ali o novih oblikah razglašanja Gospodovega

Za nami je čas božičnih pesmi, saj se po nedelji Jezusovega krsta po cerkvah le malo slišijo, splahnele so tudi tiste melodije, ki so bile dejanska zvočna kulisa prazničnih dni pri nas in po vsem svetu. Večkrat gre za splošno znane pesmi zlasti ameriškega ali angleškega izvora, ki so zaradi sodobnih tehnoloških sredstev postale vsem domače. Dovolj je, da smo v decembrskih dneh vstopili v veleblagovnico in že smo po zvočnikih slišali te pesmi, da smo prižgali radio in spet smo lahko prisluhnili tej glasbi. Veliko je bilo tega, mogoče tudi preveč, ker pretiravanje kvari odnos do praznika in osnovnega verskega sporočila božičnih pesmi.

Kaj pa koncerti božičnih pesmi? Ti koncerti so v naših krajih postali tradicionalni dogodek prazničnih dni, lahko bi celo rekli, da postajajo nekakšen prijeten obred božičnega časa. Včasih so nekatere izvedbe

povezane z redno liturgijo, navadno pa gre za klasične zborovske nastope ali revije. Kdor je ob zadnjem Božiču dobil v roke programski list projekta Nativitas, ki ga od leta 2000 prireja deželna zborovska zveza USCI v sodelovanju s pokrajinskimi

Pordenon pa 23, ob tem pa še dva koncerta v Venetu, in po eden v Milanu, v Krakovu in v Avstriji.

To je veličasten projekt, ki veliko pove o tem, da pevski zbori radi pojejo božične pesmi. Ob teh pa se je seveda zvrstila še cela vrsta

tradicijo, saj so jih npr. na Tržaškem prirejali že kmalu po drugi svetovni vojni, redno obliko pa so dobili po letu 1963, ko je tržaška ZCPZ priredila prvi tak skupinski, množični koncert, ki je obenem pomenil prvo javno organizirano prireditev tedaj

ustanovljene zveze. Podobno velja tudi za goriško Združenje, ki je letos v goriški stolnici priredilo tradicionalni, tokrat že 60. koncert božičnih pesmi in po njem litanije in blagoslov. Ko se človek nekoliko zamisli o tem bogastvu zborovske ponudbe adventnega in

božičnega časa, se zave, kako zelo se je spremenila naša družba v tem zadnjem četrt stoletju. Kako so se postopoma razgradila stroga pravila, ki določajo liturgično obdobje, ko se določene pesmi izvajajo. Padec berlinskega zidu

in postopno rušenje komunistične ideologije ter razkroj Socialistične federativne republike Jugoslavije so prispevali, da so tudi mnoga slovenska pevska društva, celo taka, ki so prej nekako zviška gledala na cerkveno glasbo in zборе, ki so jo izvajali, poprijela za to bogato in kakovostno zborovsko literaturo ter začela prirejati koncerte na božično vsebino. Odziv je bil in je še vedno lep, saj je nesporno, da so taki koncerti povsod lepo obiskani. Razlogov je prav gotovo več, a dejstvo je, da te melodije nagovarjajo ljudi, ustvarjajo praznično vzdušje, marsikomu oživijo spomin na otroška leta in lepe trenutke, ki jih je doživel ob jaslicah doma ali v cerkvi. To je torej pojav, ki posredno veliko pove, o dodani vrednosti teh koncertov. O razsežnosti, ki presega zgolj glasbeni užitek. Pri petju božičnih pesmi tako pevci kot zborovodje, ki jih vadijo, seveda skrbijo za čim boljše izvedbo, vendar imajo sporočila teh pesmi še drugo, izrazito duhovno, da ne rečem versko razsežnost. To nam potrjujejo mnogi poslušalci, ki po koncertih povejo, da so opazili razliko v izvedbah posameznih zborov. Ko jih vprašam, kaj mislijo, znajo nekateri povedati, da je razlika v sporočilnosti. Čeprav strogo tehnično gledano, pesmi ne poje ravno najboljši zbor, lahko

nagovori občinstvo, če zna pridihniti sporočilu besedila in glasbe pristno duhovno dimenzijo, če zna posredovati petju svoje versko čutenje. Res gre za težko oprijemljive in težko zaznavne razlike, a ljudje jih slišijo, in to je verjetno tista dodana vrednost, ki jo imajo koncerti božičnih pesmi, ki jih pripravljajo cerkveni zbori ali pevski zbori, ki jih sestavljajo pevci, ki imajo neki osebni odnos do vere in Cerkve. Seveda je tudi kakovost glasbene izvedbe pomemben kriterij doživljanja teh sporočil.

Lepo in dobro je torej, da lahko leto za letom poslušamo številne koncerte božičnih pesmi. Vse več jih je, a prav je tudi, da se cerkveni pevski zbori za božične slovesne svete maše, kakor tudi za druge praznike, prav posebej dobro pripravijo, saj lepota z glasbo obogatene liturgije še kako nagovarja prisotne v cerkvi. Mogoče je taka praznična maša priložnost, da k sodelovanju privabimo še druge pevke in pevce, ki naj okrepijo in pomladijo te pevske zборе. Priložnostno sodelovanje se lahko razvije v redno. Ne nazadnje pa je lahko koncert božičnih pesmi tudi prav neposreden izraz teofanije – javljanja Gospoda – v našem zvočno včasih tudi prenasičenem času. Duh veje, koder hoče!

Marko Tavcar

Praznik sv. F. Saleškega / Maša ljubljanskega nadškofa Zoreta in škofa Štumpfa

“Zahvaljujem se vam za vašo velikodušnost in krotkost tudi do Cerkve”

Prav na praznik sv. Frančiška Saleškega, v torek, 24. januarja 2017, je bilo na ljubljanski nadškofiji vsakoletno srečanje katoliških časnikarjev iz Slovenije, zdomstva in zamejstva.

Na povabilo ljubljanskega nadškofa msgr. Staneta Zoreta smo se tudi mi, žal edini iz našega prostora, udeležili

pež Frančišek, ne podamo na pot razločevanja in iskanja edine Resnice. Več poguma bi morali imeti, predvsem pa bi morali biti pri našem delu bolj zvesti evangeliju, je menil dr. Peter Rožič, kot bi tudi morali vedeti, da obsojamo greh in ne grešnika, kajti prav vsak človek je narejen po Božji podobi.

svete maše v čudoviti nadškofijski kapeli. Mašo sta darovala škofa Peter Štumpf in Stane Zore, med mašo je nagovor imel dr. Štumpf, ki je pri Slovenski škofovski konferenci odgovoren za družbeno obveščanje. Po maši je bilo v dvorani ljubljanske nadškofije srečanje katoliških časnikarjev. Z zanimanjem smo prisluhnili mlademu jezuitu dr. Petru Rožiču. V bistvu je dr. Rožič spregovoril na temo *Dinamika dvoma in dialoga: Dileme katoliških medijev ob Apostolski spodbudi Radost ljubezni*. Šlo je za poglavlje in aktualno razmišljanje duhovnika in medijskega izvedenca o tem, koliko samocenzure je v vsakem od nas, ko se zaustavimo pred nekaterimi temami in zmotno mislimo, da je bolje, da jih pometemo pod preprogo, kjer jih ne vidimo, a tam, žal, ostanejo. Dr. Rožič se je v imenu vseh nas vprašal, zakaj se bojimo pisati in poročati o nesoglasjih s svetim očetom; ta so prisotna v današnji Cerkvi. Zakaj se tudi sami, tako kot nam naroča pa-

“Ob prazniku sv. Frančiška Saleškega se v imenu vseh slovenskih škofov in tudi v svojem imenu zahvaljujem direktorjem medijskih hiš, založb, urednikom in novinarjem, da se ne prepuščate razočaranju”. S temi besedami je murskosoboški škof msgr. Peter Štumpf med sveto mašo za zaposlene, novinarje in urednike v katoliških medijih v nadškofovi kapeli na sedežu ljubljanske nadškofije izrazil zahvalo in nadaljeval: “Zahvaljujem se vam za vašo velikodušnost in krotkost tudi do Cerkve. Škofje dobro vemo, da vam ni lahko. Delovati sredi vsesplošnega razočaranja v družbi - in se zgodi, da tudi v Cerkvi - pomeni vašo vero, s katero se presegate. Najbrž je kdo od vas že občutil skušnjavo, da bi vse skupaj pustil in nekam odšel. Vendar vztrajate in delate naprej. Medsebojna naklonjenost in bližina med nami ni vedno sponatana in neposredna, a moramo jo gojiti in si zanj prizadevati zaradi skupnega poslanstva, ki nam ga je zaupal

Kristus”.

“Izpolnjevanje Božje volje torej pomeni način, kako biti del Jezusove družine. Tako kot v človeški družini tudi v Božji družini nežnost ne more biti izključena”, je nadaljeval msgr. Štumpf.

“Lik sv. Frančiška Saleškega, ženevskega škofa, ki se mu danes priporočamo tudi pri tej evharistiji, nam čudovito sporoča o srečevanju človeške in Božje nežnosti v enem človeku. Ljudje so o Frančišku v času njegovega življenja in ob njegovi smrti govorili, da je dobri svetnik, ki jih je imel rad in jih je ščitil. Sveti Vincencij Pavelski ter sv. Ivana Šantalska in drugi so zatrjevali, da je Frančišek Saleški človek, ki je najbolj ‘obnovil’ Božjega Sina, ki živi na zemlji. Cerkev je Frančiška poimenovala za ‘doktorja ljubezni’”, je nadaljeval dr. Štumpf, ki je tudi povedal, da “papež Frančišek tudi vse duhovnike vabi k bližini do ljudi in do nežnosti do ljudi. To sta namreč dva načina Gospodove

ljubezni, ki postane bližnji in z nežnostjo izkazuje vso svojo ljubezen tudi najmanjšim. Bližina in nežnost nam dajeta videti moč Božje ljubezni”.

Končal pa je takole: “Razočaranja med nami ni malo. Kdo od nas ne doživi vsakodnevnega napadanja, zažiranja, celo opravljanja in obrekovanja? Razočaranja vsak dan pakira svojo prtljago, ki je tudi obremenjena z nevoščljivostjo v dobrem in s privoščljivostjo v slabem. Hitro se lahko zgodi, da samo zaradi ene dvoumne ali pa zlonamerne besede največji prijatelji v trenutku postanejo največji sovražniki. Takrat se v trenutku lahko vse razsuje. Prijateljevo sovraštvo postane najbolj grozno in boleče. Prijateljevo sovraštvo pritiska na živčne in duhovne kanale in nastopijo lahko celo vse vrste bolezni. Sovražniki samo še tekmujejo in se hvalijo drug pred drugim in iščejo načine, kako bi drug drugega diskva-

lificirali. Sovražnikova hvala pred drugim sovražnikom ni nič drugega kot “hvalnica norosti”. Preseči razočaranje ne pomeni pozabiti. Preseči razočaranje pomeni preseči v sebi svoje razočarane predstave o drugih. Če bi Jezus bil razočaran nad nami, nas ne bi nikdar odrešil na križu. Jezus je prav v uri trpljenja in smrti pokazal svojo velikodušnost do Juda Iškarijota, do Petra in do tistih, ki so ga v uri trpljenja sramotili in žalili. Molil je: “Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo” (Lk 23, 34). Sveti pater Pij pravi: “Velikodušnost se namreč nikdar ne utruja delati dobro tistim, ki vse zavračajo in v nobeni naši dobroti ne vidijo koristi. Krotkost najbolj zatira jezo, ki se prebujajo ob nesramnostih in žalitvah”. Mediji na splošno poročajo o Cerkvi z namenom, da bi ljudje ostali zunaj Cerkve. S svojimi poročili o Cerkvi pritiskajo na njena vrata, da ljudje ne bi vstopili. Mnogi ostanejo zunaj Cerkve zaradi razočaranja. Pisatelj knjige z naslovom *Učenjak in svetnik, Frančišek Saleški*, Andre Ravier bralcu knjige priznava: “Morda me boš obsojal, da sem preveč navdušen za svojega junaka! Ali ne bi bilo primerno, da bi današnji pisci, ki hočejo pisati všečnejše bralcem, našli pri svetnikih in svetnicah tudi napake in celo gre-

najdemo je veliko), in za naš okus preplehka prizanesljivost. Vendar sem moral vsakokrat povesti roke in priznam, da sem premagan”. Čeprav velja vsesplošno prepričanje, da je nežnost v medijih najbolj nemo-goča in nesmiselna lastnost, katoliški novinarji dokazujete ravno nasprotno. Ko o dogodkih poročate z nežnostjo, odstranjujete pregrade, ki jih postavlja razočaranje, zbližujete ljudi in jim omogočate izkušnjo Božje in človeške nežnosti. S takšnim poročanjem ljudem odpirate vrata Cerkve. Seveda je včasih treba poročati tudi odločno in jasno. Nežnost nam vedno preprečuje, da bi bili jezni, napadnalni ali užaljeni in nas ohranja v duševnem in duhovnem ravnovesju. Nežnost nam ohranja dostojanstvo, in če hočete, tudi visok ugled. Sveti Frančišek Saleški je svoje življenje rad primerjal s ‘težavno in spolzko’ potjo. Tudi nas ta pot lahko pripelje do vznožja križa. Kot zavetnik katoliških časnikarjev je tudi Frančišek dober in zanesljiv vodnik in nam danes, na svoj praznik, iz nebes zopet ponuja roko, da bi hodili bolj varno. Sveti Frančišek Saleški, prosi za nas pri Bogu! Amen”.

Ljubljanski nadškof Stane Zore je ob koncu maše podelil blagoslov vsem nam, ki delamo pri katoliških sred-

he? Do podrobnosti sem preiskal Frančiškovo življenje; pazljivo sem prisluhnil očitkom, ki so mu jih izrekli, še ko je bil živ: na primer malo moteča sentimentalnost, izpadi jeze, spretnost, ki meji na dvoličnost (res,

stvih obveščanja, našim družinam ter vam, drage bralke in bralci, drage naročnice in naročniki, kajti povezani in blagoslovljeni v Enem smo močnejši in lepši, boljši!

Jurij Paljk

Ob 39. dnevu za življenje po sledovih sv. Terezije iz Kalkute

Otroci so prihodnost, dedki spomin

Ženske in moški za življenje po sledovih sv. Terezije iz Kalkute.

To je naslov letošnjega sporočila, ki so ga objavili italijanski škofje ob 39. dnevu za življenje, ki se praznuje 5. februarja 2017. "V šoli papeža Frančiška se učimo sanjati", pišejo. Sveti oče namreč med audienkami pogosto omenja sanje otrok, mladih, bolnih, ostarelih, družin in krščanskih skupnosti, sanje žensk in moških pred pomembnimi življenjskimi odločitvami. "Sanjati z Bogom, z Njim si upati in tudi narediti"! Ko papež komentira Božjo besedo pri jutranji maši ali ko govori na apostolskih potovanjih, opogumlja, da bi sanjali. Posebno rad se zateka k sv. Jožefu, ki je večkrat sanjal. Ko se obrača na družine, spominja, da se Božje sanje "še naprej uresničujejo v sanjah mnogih parov, ki s svojim življenjem pogumno ustvarjajo družino; ki pogumno sanjajo z Njim, pogumno gradijo z Njim, pogumno igrajo z Njim v tej zgodbi, gradijo svet, v katerem bi se nihče ne čutil samega, odvečnega ali brez svojega mesta". Za papeža Frančiška se Božje sanje ure-

sničujejo v zgodovini s skrbjo za otroke in dedke. Otroci "so prihodnost, so moč, tisti, ki vodijo naprej; so tisti, v katere upamo". Dedki pa "so spomin družin. So tisti, ki so nam posredovali vero. Skrbeti za nonote in za otroke je dokaz najbolj obetavne ljubezni v družini, saj obljublja prihodnost. Ljudstvo, ki ne zna skrbeti za otroke in dedke, je ljudstvo brez prihodnosti, saj nima ne moči ne spomina, da bi šlo naprej".

Taka skrb zahteva "napor v odvrčanju siren neodgovornega gospodarstva, ki rojeva vojne in smrt", še pišejo škofje v poslanici. Vzgajati k življenju pomeni "stopiti v državljansko revolucijo, ki zdravi od kulture odmetavanja,

'žejen sem' lahko zaznamo glas trpečih, skriti klic malih nedolžnih, ki ne bodo nikdar videli luči tega sveta, klic revnih in potrebnih miru. Jezus je vir "reke življenja", iz katerega črpajo ženske in moški za življenje v zakonu, v duhovništvu in redovništvu. "Kako lepo je z novimi rodovi sanjati Cerkev in državo, ki sta sposobni ceniti in podpirati zgledne in zelo človeške ljubezenske zgodbe, odprte življenju, ki ga sprejemajo kot svet Božji dar, tudi ko se ob zatonu srečuje s strašnimi bolečinami". Tak življenjski stil ima marijanski nadih, govori o sodelovanju s plodovitim Božjim delom; "in vsakdo je za drugega trajen izziv Duha". / DD

Cerkveni in družbeni antislovar (32a)

F kot FINANCE 1

Zadeva, ki smo jo obravnavali v prejšnji številki rubrike v treh nadaljevanjih, namreč evolucionizem, nam je pustila še nekaj tematik, ki pa jih bomo obravnavali posebej, začenši že s tokratnim delom rubrike. O financah bomo govorili kot o težavi, ki jo ima vsakdo, namreč, kadar so le-te majhne ali pa jih ni. Kateri pa so tisti viri, ki so finančni, da torej finance prinašajo, ne pa odnašajo? Zagotovo je treba pri tem spraševanju pogledati tudi demografsko vprašanje, zato pa tudi povezavo med otroki in financami, torej s problemom rodnosti. Zadnjič smo tako omenili Thomasa Malthusa, ki je trdil, da se bo človeštvo hitreje množilo, kot pa se bo po drugi strani večala prehranska proizvodnja, kar naj bi privedlo do revščine in pomanjkanja. Zelo se je motil, saj se je vselej, ko se je človeški prirastek zmanjšal, povečala revščina. To je nedaleč od Angležev trditve dokazal primer Irske, kjer je zaradi maltuzijanske politike prišlo do velike lakote, umrljivosti in množičnega izseljevanja v ZDA. Vseeno so se pretekli rodovi ukvarjali s tem in jih je skrbelo, da je na svetu preveč ljudi. Greg Ip pa piše v Wall Street Journal (WSJ), da imamo danes težavo s tem, da je ljudi premalo. Članek je sicer izšel v posebni izdaji ameriškega dnevnika, ki se je ukvarjala z "demografsko usodo" sveta. Za WSJ je demografski problem postal tako univerzalen, da bi se morali z njim ukvarjati tudi vsi finančni strokovnjaki, zato pa smo tudi mi tako povezali zadevo. Marsikdo se namreč sprašuje, posebno pa strokovnjaki finančnega

področja, kako to, da po krizi tako dolgo ne pride do izboljšanja. Veliko vzrokov je bilo nakazanih, a zdaj se vse bolj uveljavlja še en ključ, ki se ga prej niso posluževali, in sicer da je med glavnimi krivci tudi demografsko padanje na našem planetu. WSJ spominja, kako smo, po raziskavi OZN, že dosegli znak minus pri delavski populaciji v razvitih

deželah, ta populacija pa se bo do leta 2050 zmanjšala že za 2050. To pa se bo zgodilo tudi na trziščih v rasti, kot sta, recimo, Kitajska in Rusija. Istočasno pa bo šlo v nebo po vseh teh deželah število prebivalcev nad 65 leti starosti. Razlogi so seveda staranje prebivalstva in padanje rodnosti, kar gleda WSJ skozi finančno prizmo: "Če poenostavimo, bodo podjetja ostala brez delavcev, strank ali kar brez obojih. V vsakem primeru pa bo zaradi tega trpela ekonomska rast". Pri tem ne smemo pozabiti, da, ko se porabniki postarajo, menjajo tudi svoje navede, vključno z nakupovalnimi.

Andrej Vončina

Spokojno je odšla h Gospodu

Poslovili smo se od misijonarke s. M. Kristine Bajc

Kristina Bajc se je rodila v Grivčah (kraju mučenca Filipa Terčelja) pri Ajdovščini 16. junija 1930, 15. oktobra 1950 je vstopila v Grottaferrati pri Rimu v noviciat šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja. Večne obljube je opravila prav tam 25. novembra leta 1956. Prva redovna leta je preživela v Žabnicah, kjer je z mladostno vnemo delala v župniji. Pridobila je veliko število strežnikov, ki so z veseljem stregli pri sveti maši. Zelo je ljubila lepoto župnijske cerkve in v luči vere še posebej za praznike je bogato okrasila oltarje. Zнала se je približati vsakemu človeku in mu dati veselje, spodbudno besedo vere. Še posebej je

znala navdušiti Žabničane pri delu za misijone. Eno leto je delovala v otroškem vrtcu v Ševerjanu. Rada je sodelovala pri večernih kuharskih tečajih, ki so jih vodile šolske sestre na Goriškem. Dne 24. januarja leta 1968 je odplula z ladjo Ausonia v Egipt. Če odštejemo 6 let njene službe kot provincialne predstojnice, se je žrtvovala za misijone več kot 40 let. Ko je prišla v Aleksandrijo, je bilo tu še okoli 40 Aleksandrink, ki se starejše in bolehnice niso nameravale vrniti v Evropo. Pod njenim vodstvom je bilo zgrajeno novo poslopje za ostarele. Lahko rečemo, da je sestra Kristina izgojevala za tamkajšnje ljudi, posebno za re-

veže. Da je pomagala ljudem v stiski, je znala najti dobrotnike. Vsi so jo poznali tudi po njeni gostoljubnosti do romarjev, ki so se ustavili v Kairu, ko so poromali na Sinaj in v Sveto deželo.

Za univerzitetne študentke v Kairu, kjer jih je vedno 80, je znala biti vzgojiteljica, svetovalka in mati. Študentkam, ki so v glavnem muslimanke, je vedno priporočala molitev, ko jih je obiskala v sobah. Nevsiljivo je marsikateri rekla: "Kako to, že cel teden je tvoj tepih na istem mestu, ali nič ne moliš"? Seveda so tudi dekleta prosile sestro za molitev in se po opravljenem izpitu prišle zahvaliti.

Več let je mesečno skupaj z zadolženim patrom iz redovne družbe "Combonjani" obiskovala zapornike v strogem zaporu zunaj Kaira. Poleg hrane in obleke jim je prinašala tudi besedo krščanske tolažbe.

Kot predstojnica je bila goreča animatorka sestrinske skupnosti. Bila je zvesta častilka Najsvetejšega. Kot provincialka je dala napraviti posebno molitveno sobo v Trstu, v kateri sestre in mladina lahko molijo in častijo Najsvetejšega. Ko se je pri sestri oglašila neozdravljiva bolezen, so jo predstojniki poklicali v Trst. Zadnja tri leta je obležala v postelji in je potrebovala stalno nego dobrih sester. Mirno je zaspala na večer božičnega dne, 25. decembra 2016, v provincialnem domu v Trstu in šla k svojemu Ženinu, ki ga je vse življenje ljubila in častila.

Pogreb pokojne sestre Kristine Bajc je bil 2. januarja 2017 na tržaškem pokopališču ob 12. uri s sveto mašo. Somaševalo je osem duhovnikov. Med njimi g. Karlo Bolčina, škofov vikar za Slovence v Goriški nadškofiji, župnik iz Šturij Zoran Zornik in g. Tomaž Kete doma iz Grivč. Pogreba so se udeležili rodna sestra Florijana, brat Bogdan in nečaki z družinami. Na pogrebu je bila prisotna tudi sestra Lavrencija iz Kaira, kjer je sestra Kristina delovala

največ časa. V zbranosti, molitvi, petju smo se sestre in vsi zbrani poslovili od naše drage sestre Kristine.

Šolske sestre

Poslanica papeža Frančiška za 51. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

"Ne boj se, saj sem jaz s teboj" (Iz 43,5)

Sporočati upanje in zaupanje v današnjem času

Dostop do sredstev obveščanja je zaradi tehnološkega razvoja takšen, da imajo številni subjekti možnost takoj podeliti si novice in jih razvejeno razširjati. Te novice so lahko lepe ali slabe, resnične ali lažne. Že naši starodavni očetje v veri so govorili o človeškem umu kot o mlin-skem kamnu, ki se, če ga poganja voda, ne more ustaviti. Tisti pa, ki je zadolžen za mlin, ima možnost odločiti se, ali mleti pšenico ali ljuljko. Človekov um vedno deluje in ne more prenehati 'mleti' to, kar prejema, mi pa se lahko odločamo, kaj mu damo (prim. Kasijan Rimski, Pismo Leonziju Igumenu).

Hotel bi, da to sporočilo doseže in opogumi vse tiste, ki bodisi na poklicnem področju bodisi v medsebojnih odnosih vsak dan 'meljejo' veliko informacij, da bi ponudili dišeč in dober kruh tistim, ki se hranijo s sadovi njihovega sporočanja. Hotel bi vse spodbuditi h konstruktivnemu sporočanju, ki ob zavračanju predsod-

kov do drugih pospešuje kulturo srečanja, po zaslugi katere se lahko naučimo gledati na resničnost z zavestnim zaupanjem. Verjamem, da je potrebno prekiniti gre-

šen krog tesnobe in zaustaviti spiralo strahu, ki izhajata iz navade, da damo pozornost samo 'slabim novicam' (vojni, terorizmu, škandalom in vsem vrstam polomov človeškega življenja). Se-

veda, ne gre za to, da bi spodbujali dezinformacijo, s katero bi zaobšli dramo trpljenja, niti ne, da pademo v naiven optimizem, ki ne pusti, da se ga dotakne pohujšanje zla. Hočem ravno nasprotno,

da bi vsi skušali prerasti občutek nezadovoljstva in spriznanosti, ki nas pogosto zagrabita in potisneta v brezčutnost ter porajata strahove ter vtis, da zlu ne moremo postaviti meje. Sicer pa v sistemu sporočanja, kjer velja logika, da se dobra novica ne prime in posledično ni novica, in kjer drama bolečine ter skrivnost zla z lahkoto postane-

ta spektakel, je možnost skušnjave omrtvičenja vesti ali zdrsa v obup. Hočem torej ponuditi prispevek pri iskanju odprtega in ustvarjalnega stila poročanja, ki naj ne bi bil nikoli priprav-

ljen popustiti, da bi zlo imelo vlogo protagonista, ampak naj bi skušal izpostaviti možne rešitve ter navdihniti v osebah, katerim se sporoča novica z lastnimi predlogi, podprt in odgovoren pristop. Vse hočem povabiti, da ponudijo moškimi in ženskam današnjega časa pripovedi, zaznamovane z logiko "dobre novice".

Dobra novica

Človekovo življenje ni samo brezkužen letopis dogodkov, temveč je zgodovina, ki jo je potrebno pripovedovati takoj, da izberemo razlagalen način, ki je sposoben izbirati ter zbrati najpomembnejše podatke. Realnost sama v sebi ni enoznačna. Vse je odvisno od zornega kota, s katerim jo gledamo, od 'očal', ki jih izberemo, da bi jo gledali. Z menjavo naočnikov je tudi realnost drugačna. Kje naj torej začnemo, da bomo brali realnost s pravimi 'očali'? Najprimernejša očala za nas kristjane za razbiranje realnosti ne morejo biti nič drugega kot dobra novica in ta najodličnejša Dobra novica je "evangelij Jezusa Kristusa, Božjega Sina" (Mr 1,1). Evangelist Marko s temi besedami začne svojo pripoved, torej z oznanilom "dobre novice", ki se še kako tiče Jezusa, vendar pa bolj kot le zgolj informacija o Jezusu je predvsem "dobra novica, Jezus sam". Ko prebiramo evangelij, odkrijemo, da naslov dela popolnoma odgovar-

ja vsebini, in sicer, ker je ta vsebina Jezus sam.

Ta dobra novica, ki je Jezus sam, ni dobra, ker bi bila brez trpljenja, temveč, ker je tudi trpljenje, živeto v širšem pogledu, sestavni del njegove ljubezni za Očeta in za človeštvo. V Kristusu je Bog postal solidaren z vsakim človeškim stanjem, ko nam je razodel, da nismo sami, saj imamo Očeta, ki nikoli ne more pozabiti svojih otrok. "Ne boj se, saj sem jaz s teboj" (Iz 43,5), je tolažeča beseda Boga, ki se je od nekdanj vključil v zgodovino svojega ljudstva. V svojem ljubljenem Sinu je ta obljuba Boga sprejela nase vso našo slabost, in sicer vse do tega, da je umrl našo smrt. V Njem tudi temine in smrt postanejo kraj občestva z Lučjo in življenjem. Tako se porodi upanje, dostopno vsakemu ravno na tistem kraju, kjer je življenje spoznalo grenkobo poloma. Gre za upanje, ki ne razočara, saj je bila Božja ljubezen izlita v naša srca (prim. Rm 5,5) in tako povzročila klitje novega življenja, kakor raste rastlina iz semena, padlega v zemljo. V tej luči je vsaka nova drama, ki se zgodi v zgodovini sveta, tudi scenarij za možno dobro novico, saj ljubezen vedno uspe najti pot bližine ter prebuditi srca, sposobna sočutja, obraze, sposobne ubraniti se malodušnosti, roke, pripravljene graditi.

/ dalje

Kratke

Slovenska skupnost o hudem stanju podjetja Pipistrel
Nesprejemljivo zamujanje!

Stranka Slovenska skupnost in njeni izvoljeni občinski upravitelji v Gorici in Sovodnjah ob Soči so zgrozili zaradi stanja, v katerem se je znašlo podjetje Pipistrel. Nikakor ni dopustno, da svetovno uveljavljeno in visoko perspektivno podjetje, ki se je odločilo, da uresniči pomembno investicijo na goriškem ozemlju, ostaja osamljeno, brez primerne podpore s strani pristojnih javnih ustanov ter v nemilosti vandalov.

Še najbolj skrb vzbujajoče je dejstvo, da predstavniki Konzorcija Duca d'Aosta nimajo točnih podatkov od vsedrjavne ustanove ENAC. Kar nekaj časa je minilo, odkar si je goriški konzorcij zagotovil upravljanje letališča na Rojah. Sam predsednik Medeot je tudi v sovodenjskem občinskem svetu pred dobrim letom razlagal, kako bo celotna zadeva dokaj hitro stekla. Žal, vse do danes tega ni bilo. Prisostvovati pa moramo osamljenosti podjetja Pipistrel, ki je ena redkih razvojnih realnosti na Goriškem in potrebuje veliko večjo podporo in konkretna dejanja javnih uprav, še posebno občine Gorica.

Pri stranki SSK torej pozivamo, da se izvoljeni upravitelji v Gorici in tudi v Sovodnjah ob Soči odločno ter konkretno odzovejo na vseh institucionalnih ravneh, da podjetje Pipistrel začne čim prej polno obratovati in uresničevati zastavljen industrijski program.

Občni zbor PD Vrh Sv. Mihaela

V Sovodnjah ob Soči je bil v torek, 24. januarja 2017, v sejni dvorani Zadružne kreditne banke občni zbor PD Vrh Sv. Mihaela. Delovno predsedstvo (na sliki) je podalo poročilo o opravljenem delu,

Karen Ulian, Erika Černic in Mihaela Devetak

obračun in poročilo o načrtovanih prireditvah, med katerimi izstopa organizacija 17. revije slovenskih otroških pevskih zborov Zlata grla, ki bo v soboto, 8. aprila 2017, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Letošnja izvedba prinaša novost ob uvedbi nove kategorije, ki omogoča udeležbo večjemu številu zborov. DVS Bodeča Neža bo sodelovala na Mednarodnem zborovskem festivalu v Corku na Irskem, kjer bo tekmovala z izbranimi zbori iz Makedonije, Japonske, Finske, Walesa, Švedske, Španije, Irske in Kanade na prestižnem Fleischmann International Trophy Competition 2017, ki traja od 26. do 30. aprila. Ob sklepu občnega zbora so prišli na vrsto tudi pozdravi in čestitke za uspešno opravljeno delo in za dosežke Bodeče Neže ter dobre želje za naprej: Marko Černic je pozdravil v imenu Športnega združenja SOČA in Sveta slovenskih organizacij, Matjaž Pintar v imenu KD Sabotin iz Štmarice in v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete, Julijan Čavdek pa v imenu Krožka A. Gregorčič in Občine Sovodnje ob Soči. Občni zbor je bil tudi priložnost za poravnavo članarine in prijetno druženje. / MV

V goriškem Kulturnem domu bo razstava
del fotografa Maria Magajne

Oktober 2016 smo praznovali stoletnico rojstva Maria Magajne (1916–2007), velikega tržaškega fotografa. Ob stoletnici njegovega rojstva so Slovenski klub, Narodna in študijska knjižnica, Kulturno društvo Bubič Magajna in Slovenska kulturno-gospodarska zveza v partnerstvu s Kulturnim domom Gorica in Kulturnim društvom Ivan Trinko združili moči in si zamislili projekt Magajna 100, ki so ga izvedli s podporo Dežele Furlanije Julijske krajine.

Po Trstu v palači Gopčević se razstava seli v goriški Kulturni dom. Odprtje bo **v ponedeljek, 6. februarja, ob 18. uri**. Na ogled bo do 25. februarja ob delavnikih med 10. in 13. uro ter med 16. in 18. uro. Razstavo bosta v Kulturnem domu odprla kustosa Robi Jakomin in Andrej Furlan.

Napovedati gre tudi spremljevalni dogodek oz. dvojezični voden ogled in predstavitev dvojezične monografije Mario Magajna, fotograf, ki je novembra lani izšla v sozaložbi pri Založništvu tržaškega tiska in založbi Comunicarte. Datum bo javljen naknadno.

Štmaver / Praznik sv. Valentina

KD Sabotin prireja v sodelovanju z župnijo sv. Mavra in Silvestra, Zvezo slovenske katoliške prosvete, Društvom krajevna skupnost Peyma-Štmaver-Oslavje in pod pokroviteljstvom občine Gorica **od petka, 10., do nedelje, 12. februarja**, v Štmavru praznik sv. Valentina. V petek, 10. februarja, bo od 20.30 dalje v društvenih prostorih potekal turnir v briškoli, v soboto, 11. februarja, ob 20. bo odprtje razstave domačih ljubiteljskih umetnikov, predavanje Danila Čotarja "Od sirarstva preko hribov do ptic" ter nastop moškega pevskega zbora Štmaver in ženskega pevskega zbora Brike. Praznovanje se bo nadaljevalo v nedeljo, 12. februarja, z odprtjem kioskov ob 10. uri in s slovesno sv. mašo ob 14. uri. Vsi toplo vabljeni!

SREČANJE POD LIPAMI Rado Pezdir

Zamolčan del naše
ekonomske zgodovine

Ekonomist, predavatelj na treh univerzah in publicist mag. Rado Pezdir, ki v slovenski javnosti odmeva že nekaj let, je s predavanjem o nadzoru Udbe nad zamejskim gospodarstvom že dvignil prah oktobra 2016 v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. Prejšnji četrtek, 26. januarja, pa je s svojo neposrednostjo in izzivalnostjo vzbudil veliko pozornosti tudi na Srečanju pod lipami v Kulturnem centru Bratuž v Gorici, kjer je odstrl zastor t. i. zamejskega družbenega gospodarstva in razkril razvejena ter kompleksna finančna zakulisja, ki zaradi tesne povezanosti z našim prostorom gotovo bolj zanimajo zamejce kot rojake v osrednji Sloveniji. Razkrivanju ozadja ekonomskih imperijev je družbenopolitično angažirani magister iz ekonomskih znanosti posvetil zadnji dve leti intenzivnega raziskovanja in brskanja po slovenskih arhivih, dela pa je še ogromno, je povedal na večeru v organizaciji KC Lojze Bratuž in krožka Anton Gregorčič. V Ljubljani o tem "nočejo več nič vedeti", to je "primarno del vaše zgodovine, ki je zamolčan". So pa te zgodbe še kako žive, je dejal Pezdir goriškemu občinstvu.

V prvem delu večera je s pomočjo diapozitivov prikazal - ekonomski in finančni - zgodovinski okvir in nato rezultate

svojih raziskovanj, dokumentirano tezo o tem, "kako se je iz Saftija preko lastniške konstrukcije lastništvo slamnatih lastnikov preneslo v to, kar se danes imenuje KB1909". Posebno zanimivi so bili dokumenti Varnostno informativne službe o lastniški strukturi Saftija leta 1993 z imeni in priimki 'slamnatih lastnikov'. "Ne vemo, kdo zadaj vleče niti, vemo pa, kdo jih predstavlja v javnosti". Pezdir je v nadaljevanju obrazložil, kako je Safti prelival denar na bančne račune v Švici ali v podjetja v davčnih oazah na tujem. Orisal je tudi medijski krah Safti-ADIT-KB1909, medicinski krah Safti-Mark Medical-KB1909 in finančni krah Safti-Noricum-NLB-KB1909, ki doka-

zujejo, da "KB1909 ni nič drugega kot Safti 2.0".

V pogovoru s časnikarko Eriko Jazbar je Pezdir povedal, kako naravnost uživa v tem, da ne ekonomisti ne zgodovinarji nočejo jemati resno tega, kar dela, "in so potem šokirani, ko ugotovijo, koliko resnice je zamolčane v naši zgodovini". Kar ni mogel verjeti, ko je našel prve dokumente o bančniku Niku Kavčiču, ki je leta 1951 ustanovil offshore podjetje v Liechtensteinu. "Nisem več spal"... In raziskava je šla naprej. "Da so pa take razsežnosti te zgodbe, si pa nisem mislil". Vse svoje trditve je ekonomist pripravljen dokumentirati, "ne da se jih ovreči". Dela je še "ekstremno veliko". Kateri je glav-

ni cilj njegovega dela, je vprašala Jazbarjeva. "Pripraviti rekonstrukcijo, kako se je denar vrnil v Slovenijo, v privatizacijo, in seveda napisati pravo ekonomsko zgodovino Slovenije, posledično tudi zamejstva, od leta 1945 do 2017". Pezdirjeve raziskave pojasnjujejo aktualne zadeve, ki si jih kot ekonomist prej ni mogel pojasniti: "Če je Republika Slovenija v težavah in rabi reforme in makroekonomsko prestrukturiranje, zakaj se to ne naredi? Zakaj se ne izvede nekaj, kar je evidentno, da se mora narediti"? Če bi se izvedlo, bi začele razpadati mreže, ki so se ustvarjale po 30, 40 let...

Nekateri 'slamnatih lastnikov' Saftija, celega podjetniškega imperija in družbe KB1909, so morda mislili, da je to način kako pomagati manjšini; drugi so sodelovali, ker je delež dividend lahko prišel do njih; še drugi so enostavno bogateli, je še povedal. O zadnji bilanci družbe KB1909 pa je Pezdir na koncu dejal, da številke "ne kažejo nič drugega", saj resne investicije v naslednjih letih ne bodo možne. "Dolg je ekstremen, štirikratnik kapitala. Ni razlogov za optimizem". Če ne bo velike dokapitalizacije, če ne bo dogovora z upniki, da substancialno odpišejo dolgove, "ne vem, če bo preživela", je napovedal Pezdir. Vse skupaj pa bo bolj jasno v roku enega leta. Sicer pa se bo njegovo raziskovanje še nadaljevalo... / DD

V Gorici je potekal plenarni zbor slovenskega šolstva v Italiji

Urad za slovenske šole kot protagonist

Glavno sporočilo plenarnega zbora slovenskega šolstva v Italiji, ki je potekal 27. januarja potekal v avditoriju Slovenskega višješolskega centra v Gorici - srečanje je vodil novinar Primorskega dnevnika Igor Devetak -, je to, da na priporočila javnega življenja slovenske narodne skupnosti v Italiji stopa nov protagonist: to je Urad za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu za Furlanijo Julijsko krajino v osebi njegovega

vil Giacominija, je, da je urad, ki ga vodi, spričo sprememb na področju šolstva v Italiji ključnega pomena in bi moral pravzaprav postati središče "sončnega sistema" slovenske narodne skupnosti: šola je namreč tista, ki hrani naša društva in organizacije, in zato bi moral urad, ki skrbi zanjo, imeti središčno vlogo. Zamisel je na zasedanju podprl tudi predstavnik Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije Roman Gru-

slovenske manjšine v Italiji, drugače pa upokojena ravnateljica Ksenija Dobrila, ki je tudi poučevala potrebo po oblikovanju jezikovne strategije tako v šolstvu kot v širši narodni skupnosti, pa tudi to, da je treba staršem jasno izpostaviti razlike med učenjem slovenščine kot drugega jezika ter obiskovanjem slovenske šole. Poleg Giacominija in Dobrile so na plenarnem zboru govorili še predstavniki slovenskih šol v Višjem šolskem svetu v Rimu Pe-

šola spričo prilagajanja italijanskega šolstva evropskim smernicam najti svoje mesto v nastajajočem sistemu, drugače bo ostala tujek. Ali pa dvom o možnosti uvedbe tri ali štirijezične šole, ki jo predlagajo v Kanalski dolini, pa tudi o poučevanju slovenščine kot drugega jezika na italijanskih šolah. Slišati je bilo o velikih težavah ravnateljstev in kadrovsko poškodovanega upravnega osebja, toliko opevana digitalizacija ni prinesla olajšanja, zaradi pomanjkanja dogovorov pa je treba državi vračati neizkoriščen denar iz zaščitnega zakona, da o se ved-

vodje Igorja Giacominija. Urad je bil tudi glavni pobudnik in organizator srečanja, ki je privabilo kar lepo število šolnikov, krajevnih upraviteljev, predstavnikov civilne družbe in politike ter gostov iz Republike Slovenije. Vse to s ciljem, da pride do izmenjave stališč o zdajšnjem položaju slovenskega šolstva v Italiji in orisa predlogov za ohranitev in razvoj. Teza, ki jo je na zasedanju posta-

den, saj, je dejal, če manjšina ne bo znala vrednotiti urada, ga tudi Italija ne bo upoštevala. Vodja Urada za slovenske šole je postregel tudi z drugo tezo: namesto množenja učnih smeri na višjih srednjih šolah bi morali skrbeti za širjenje mreže otroških vrtcev. Na to je opozorila tudi uvodna govornica na zasedanju, predsednica Institucionalnega paritetnega odbora za vprašanja

ter Černic, pedagoška svetovalka za slovenske šole v Italiji pri Zavodu Republike Slovenije za šolstvo Andreja Duhovnik Antonij, ravnatelj Večstopenjske šole Sv. Jakob v Trstu Marijan Kravos, vodja uprave Tehniškega zavoda Žige Zoisa v Trstu David Malalan in tajnik Sindikata slovenske šole Joško Prinčič, ki so izpostavili več drugih vprašanj oz. stališč. Na primer to, kako mora naša

no nerešenem vprašanju priznanja Sindikata slovenske šole ne govorimo. Vsem tem vprašanjem so prisotni namenili, s krajšo razpravo vred, slabih pet ur časa. Velika večina predstavnikov civilne družbe in politike ter gostov pa - z nekaj častnimi izjemami - ni prisluhnila do konca, saj so zasedanje zapustili pred koncem.

(nl)

DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ **Premiera: Dohodnina**

Mastne laži ob utaji dohodkov

Še posebno kdor ima "mnogo pod palcem", se želi na čim bolj spreten način izogniti plačevanju davkov. V današnjem času lahko "odnaša" svoje dohodke v davčne oaze, da bi se izognil davkarji. Komedijski lik pa si lahko omisli kopico otrok, dve ženi, hromo mater, da bi se izmuznil iz krempljev davčnega inšpektorja, potem ko že leta slepari državo. A vse ne gre tako zlahka, saj se sam zmeraj bolj zapleta v lastne laži, izmišljotine in sprenevedanja, da bi prikrikl svoje visoke dohodke, tako da se zanka okoli njegovega vratu zmeraj bolj zateguje ... Saj že pregovor pravi, da ima laž kratke noge! A prav nanjo in na goljufije se opira protagonist komedije *Dohodnina*, ki so jo igralci dramskega odseka PD Štandrež pod izkušeno, solidno režijsko roko Jožeta Hrovata, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica, ob požrtvovalni predanosti gledališki dejavnosti – večerne vaje so še kako utrujajoče po celodnevni službenih obveznostih! – premierno uprizorili, v soboto, 28. januarja 2017, v polno zasedeni župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Tako, kljub vsem težavam, ki že nekaj let pestijo skupino, niso pretrgali lepe tradicije, da vsako leto v pustnem času – in to že pet desetletij! – postrežejo občinstvu z novo predstavo, ki naj se ob njej nasmee, pa tudi zamisli. Letos so izbrali komedijo francoskega avtorja Jeana Jacquesa Bricaireja (1921–2012) *Dohodnina*, po kateri rade segajo ljubiteljske gledališke skupine na Slovenskem. Mojrstrsko jo je poslovenil prevajalec, urednik, literarni snovalec, gledališki kritik Aleš Berger, letošnji dobitnik velike Prešernove nagrade.

Ko se ljubiteljske skupine lotevajo dela, navadno izbrani tekst zmeraj malce po svoje prikrojijo glede na igralske zmogljivosti. Tako ga je, opirajoč se na priredbo Edite Frančeskin, malce spremenil tudi Jože Hrovat za

potrebe štandreških igralcev in vse dogajanje prenesel na slovenska tla, kjer se še kako najdejo davčni utajevalci. Vzporodnic z realnostjo našega časa ni težko najti. Vloga protagonista, bogatega direktorja reklamne agencije Pavleta Repnika, je bila – kot se to dogaja že nekaj let zaporedoma – zaupana Mateju Klanjščku, ki tako nosi kar precej komedij-

tenki. Uradnika, ki popisuje stanovanja, Črtomira Stresa, je Egon Cijan predstavil kot stvarnega, v svoje delo zatopljenega človeka, ki pa vendarle, čeprav sramežljivo, ni neobčutljiv za ženske čare. Ostale ženske figure, ki se sučejo okoli protagonista, znanega kot osvajač neznega spola, so Vendelina, Lucija in Kazimira. Vendelina ima agencijo za manekenke in

brez zadrege ga "zasnubi". Romea je najprej v togih, strogih, uradnih, mrzlih potezah izrisal Božidar Tabaj. Tabajeva komedijantska žilica pa se je zaiskrila, ko je istemu inšpektorju dal humorne obrise zaljubljenega človeka, ki v zadregi, šopkoma in igrakama v rokah pride na zasebni obisk k Repnikovim, da bi se zahvalil za pomoč v nezgodi. Takrat najavi nov uraden obisk,

Foto DP

skega bremena. Vse se namreč zamotava prav zaradi početja glavnega lika, čigar značajske poteze, z vso spretnostjo ali nespretnostjo preliščiti davkarjo, je Klanjšček nadrobno orisal, učinkovito poudarjajoč nihanje njegovih občutij in občutkov. S tem je ponovno dokazal, da je zelo pomemben stebel in igral-ske skupine, ki zna kljubovati nasprotnim vetrovom. Desna roka osrednjega lika Pavleta je Srečka Piflar, njegova tajnica in vsestranska pomočnica, ki mu pomaga, tudi ko se mora izmazati iz kritičnih situacij. Podpirati ga pač mora tudi pri njegovih vedno novih izmišljajah. Srečko je Danijela Puia izoblikovala kot resno, preudarno, natančno "uradnico", ki ne odobrava šefovih naklepov, a mora pač ugoditi njegovim muham. Ko se zagleda v geodetskega uradnika, pa se kar na lepem prelevi v raztreseno, malce "izgubljeno" dušo ... Ta preobrat je igralki uspelo prikazati z drobnimi humornimi od-

je dolgoletna Pavletova prijateljica, ki pristane na to, da zaigra v igri, ki naj preliščiti davkarja, sedemdesetletno Pavlovo hromo mater, po sili razmer, ko se nenapovedano spet prikaže davkar, pa še njegovo teto. Kar v tri različne like se je zelo spretno in prepričljivo, tudi z mišičnimi odtenki in kretnjami, vživela Polonca Cijan, ki se je iz ekscentrične dame, vajene mondenega življenja, prelevila v nergaško, ne ravno uglajeno staro, ki se izraža v tukajšnjem barvitnem narečju, pa še njeno dvajset let mlajšo, prikupno sestro.

Mojca Dolinšek se je imenitno znašla v vlogi elegantne stevardese Lucije, s katero ima protagonist Pavle dolgoletno razmerje, ki sicer ni privedlo nikamor. Lucija v Pavletovi igri zelo nejevoljno odigra njegovo prvo ženo in mater treh odraslih, seveda namišljenih, otrok. Kot strela z jasnega pa se vname njena ljubezen do davčnega inšpektorja Romea Lizovicha in

na katerem se izkaže, da je Repnikova potegavščina razkrita. Vanja Bastiani se je brez večjih težav prelevila v očarljivo, ravno prav spogledljivo, a zelo odločno manekenko Kazimiro, ki ve, kaj hoče, in usodno omreži do tedaj neobvladljivega ženskarja Pavleta.

Posebej moramo omeniti mladega Jakoba Šfiligoja, dijaka drugega letnika Dramske gimnazije v Novi Gorici, ki je prvič sodeloval s štandreškimi igralci in izvrstno, zelo naravno "zlezel" v lik dvajsetletnega Srečkinega nečaka Borisa, ki mu zaradi ne ravno vitke postave pravi-jo Bumfi. Posrečeno in prepričljivo je odigral "mulca", ki raje posluša glasbo in rolka, kot da bi se učil za maturo. Tudi ta njegov lik je skriv razpeta komedije, ker se z rolkami zaleti v davčnega inšpektorja, ki si poškoduje nogo; poškodovan-cu pa priskočijo na pomoč prav Repnikov.

/ str. 14
Iva Koršič

Fotografije Elise Colja na zavodu Žiga Zois Šola naj bo ponosna na talente dijakov

V slovenskem višješolskem središču v ul. Puccini v Gorici se je prvič zgodilo, da so odprli razstavo umetniških del dijakov. V petek, 27. januarja, je to čast imela Elisa Colja, ki obiskuje peti razred zavoda Žiga Zois.

Ravnatelj tehniškega pola Primož Strani je v uvodnem pozdravu povedal, da je zelo ponosen, da so lahko dali možnost izražanja dijakom. "Šola je prostor, kjer di-jaki zrastejo v vseh pogledih". Zato je prav, da nudijo možnost izražanja ne le na področjih, ki so vezana na vsebine poučevanja, temveč tudi na ostalih področjih. "Danes smo v tem pogledu naredili velik korak". Šola želi spodbujati take in drugačne talente dijakov, na katere je iskreno ponosna. Razstava fotografij Elise Colja je zato "začetek neke nove poti in vloge, ki jo mora

imeti šola". Tudi prof. Nataša Smotlak je izrazila veselje nad odkrivanjem novih talentov v vrstah dijakov. Fotografije, ki so na ogled na rampi, "lepšajo našo šolo", zato so odprtje tudi obeležili s krajšim praznikom v navzočnosti dijakov, učnega in neučnega osebja. "To je prva razstava na taki slovenski šoli v zamejstvu", je še dejala. Profesor likovne umetnosti na bližnjem liceju Ivan Žerjal je pohvalil zamisel, saj "je prav, da ustvarjalna zanimanja najdejo prostor v šoli". Vsako ustvarjalno dejanje, zlasti umetniško, "je že v osnovi etično dejanje" in kot tako "zelo potrebno v svetu, v katerem živimo". Umetniška nagnjenja moramo gojiti in spodbujati, saj v našem prostoru žal nimajo možnosti, kakršne imata npr. športno ali pevsko delovanje. Elisa je našla svoje izrazno sredstvo v fotograf-

Elisa Colja, Ivan Žerjal in Primož Strani (foto dpd)

skem mediju. Predstavlja se z izborom 20 fotografij v črno-beli oz. barvni tehniki; nastale so v zadnjih letih v okolici ali med potovanji, po večini prikazujejo utrinke iz vsakdanjika. Teme so preproste, "postavajo pa zanimive in sporočilne na podlagi pre-mišljene kompozicije in učinkovite rabe likovnih pravil". Fotografinja se ne zadovoljuje zgolj z beleženjem tega, kar vidi; izraziti želi to, kar sama čuti v sebi: "Podo-bo najprej nosi v sebi, potem jo išče v zunanosti, v svetu". Pomembno je imeti željo po izražanju, ideje in izvirnost, pa

tudi fotografsko občutljivost in iskanje nevsakdanjih zornih kotov, je še povedal Žerjal.

Elisa je lani prejela prvo nagrado na natečaju *Poti človeka*, ki ga skupno razpisujejo naše višje šole. "Fotografija je danes moj največji hobi, to, kar me najbolj razveseljuje", je povedala. Najraje fotografira naravo, manj pogosto osebe. Že od mladih let vedno nosi s sabo fotografski aparat. Danes ima bolj profesionalnega, tako lahko stalno nadgrajuje svoje izkušnje, je še povedala in se iskreno zahvalila za možnost, da razstavlja na svoji šoli. / DD

Obvestila

Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec in Slovensko katoliško prosvetno društvo F. B. Sedej ob bližajočem se dnevu slovenske kulture vabita na zborovski koncert, posvečen 65. obletnici smrti primorskega skladatelja in duhovnika Vinka Vodopivca. Koncert bo v petek, 3. februarja, ob 20. uri v župnijskem domu v Števerjanu. **V župnijskem domu v Štandrežu** bo v nedeljo, 5. februarja, ob 17.30 glasbeni večer Ob poroki vrstice s harmonijo, pesmi v glasbi, ki jih je ustvaril Gino Pipia, z muzikalno lestvico glasbene delavnice I Trovieri.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v torek, 14. februarja, na dan sv. Valentina, popoldanski izlet samo z enim avtobusom v Kobjeglavo blizu Štanjela za ogled kraških krajev in obisk domače pršutarne. Vpisovanje po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

SKRD Jadro, SKRŠD Tržič, Združenje staršev Romljan vabijo na večer slovenske kulture v sredo, 15. februarja 2017, ob 18. uri v ronškem avditoriju. Sodelujejo učenci slovenske osnovne šole iz Romjana.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja v torek, 7. marca, ob dnevu žena, celodnevni izlet z avtobusom v Pedaveno (Belluno) za ogled znamenite pivovarne Antica Birreria Pedavena s pokušnjo piva. Sledili bosta kosilo v spremstvu glasbe in tradicionalno druženje. Informacije in vpisovanje po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.).

Slovensko planinsko društvo v Gorici prireja, v sodelovanju z agencijo Alpetour, devetdnevni izlet v Albanijo in Makedonijo, od 20. do 28. junija. Prevoz z avtobusom, vrnitev preko Srbije in Hrvaške. V programu (za planince) vzpon na Olimp. Podrobnejše informacije: Vlado tel. 3317059216.

PD Rupa-Peč vabi na vsakoletni izlet v klasično Grčijo, v Meteoro, od 23. do 29. avgusta 2017. Info na tel. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Prodajam gozdna drva in oljčno olje. Tel. 0481 390238 ob uri obedov (kmetija Aleš Komjanc, Jazbine).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297. **Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kersevana** lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, 2003) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT C-VIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Gospa z izkušnjami išče 24-urno delo, varstvo starejših oseb. Tel. 00386 31 382152.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblačila, izdelam zavese in druge šivane izdelke. Lahko pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243. **Potrebujem delo** in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarele ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 – Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel.

00386 41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja ter pri varstvu otrok. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 00386 40 484339.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 3.2. 2017 do 9.2.2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00.

Sporod:
Petek, 3. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Nedelja, 5. februarja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, režijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 6. februarja (v studiu Sanja Vogrič): The Beatles' beat, ritem 60. let.

Torek, 7. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Čebulice se prebujajo - Izbor melodij.

Četrtek, 9. februarja (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Associazione Zdrženje Associazion
Danko Bratina

Krožek
Anton Gregorčič

Goriški Lok
klepetalnica

Slovinci v goriškem občinskem svetu

sodelujejo:

**Walter Bandelj
Marilka Koršič
David Peterin
Božidar Tabaj**

četrtek, 9. februar 2017,
ob 18. uri
**Trgovski dom
Gorica**

Skz
SLOVENSKA KULTURNO-EDUKATIVNA ZVEZA

svet slovenskih organizacij

Novo na policah Celjske Mohorjeve družbe Dvoje življenj - en cilj

Lik Alme Karlin je slovenska javnost začela znova spoznavati pred slabim desetletjem, ko je Radiotelevizija Slovenija o njej pripravila dokumentarec z naslovom *Samotno popotovanje*. Slovenska pisateljica, ki je živela med letoma 1889 in 1950, je bila namreč dolgo časa pahnjena v pozabo. Karlinova je bila doma iz Celja, drugega štajerskega mesta po velikosti, kjer je preživela otroška in stara leta, vmes pa je veliko potovala. Na enem takih potovanj je spoznala tudi avtorico knjige, ki jo tokrat predstavljamo našim bralcem. Gre za nemško slikarko Theo Schreiber Gamelin, ki se je rodila leta 1906 v kraju Brunshaupten na severu Nemčije, v današnji zvezni državi Mecklenburg-Predpomorjansko. Življenjska pot jo je naposled zanesla v Celje, kjer se je za stalno naselila pet let pred izbruhom druge svetovne vojne. Dobro poldrugo desetletje, in sicer do smrti Alme Karlin, sta si bili sestrji po duši, Karlinovo pa je Theo Schreiber Gamelin preživela za celih 38 let. Obsežna publikacija z naslovom *Dvoje življenj - en cilj* je nastala na prelomu med šestdesetimi in sedemdesetimi leti preteklega stoletja, in sicer v nemškem jeziku, torej avtoričini materinščini. V slovenščino jo je prevedla germanistka in dolgotletna profesorica nemškega jezika Zdenka Serajnik. Rokopis in prevod pa sta morala na izid počakati zelo dolgo, saj je založniško pobudo nazadnje le prevzela Celjska Mohorjeva družba, ki je knjigo izdala ob koncu leta 2016, dejansko ob 110-letnici rojstva njene avtorice.

Čprav se delo neposredno navezuje na Almo Karlin, celjska pisateljica ni osrednji lik v dolgi pripovedi. Ta se namreč začne povsem drugje, in sicer z rojstvom dveh otrok, punčke in fantka, ki ju ob rojstvu družini zamenjata. Soproga angleškega plemiča je namreč rodila na svet žensko potomko, ki bo hkrati tudi njen

zadnji otrok, tako da bi družini brez moškega potomca grozilo izumrtje. Arhibald oziroma Arhi torej postane dedič angleške plemiške družine, medtem ko Dita pristane v domu protestanskega pastora in njegove žene. Razlike med otrokoma in njuni družinama se začnejo kazati zelo hitro. Namesto da bi bil Arhibald elegantnih in plemiških manir, hoče pomagati vsakomur, ki je v stiski. Nasprotno pa se Dita velikokrat vede kot plemkinja, čeprav odrasča v povsem navadni družini. Avtorica nam zgodbo obeh juna-

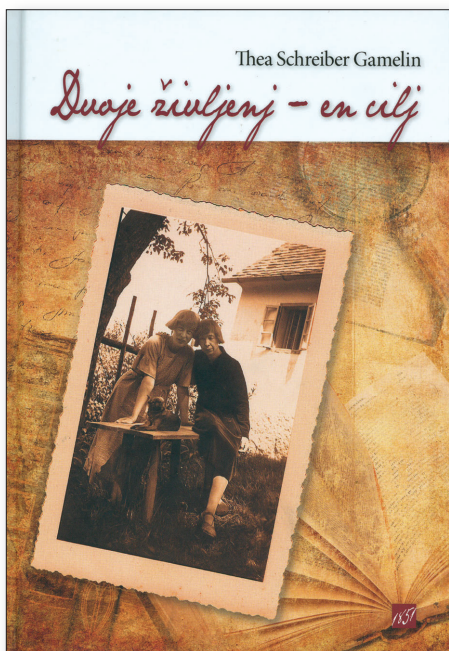
sicer zaznamovani z zgodovinskim dogajanjem, ki je izoblikovalo Evropo v dvajsetem stoletju, predvsem sta tu v ospredju obe svetovni vojni. Državi, v katerih živita Arhi in Dita, se znajdeti v medsebojnem spopadu. Toliko večji je občutek nelagodja tedaj, ko že odrasla izvesta, da sta bila ob rojstvu zamenjana. Skrivnost je namreč v začetku varovala pečica ljudi, zatem pa se do resnice dokopljeta tudi protagonisti.

Nekoliko različen je tisti del knjige, v katerem avtorica opisuje Ditin prihod v Celje k Almi Karlin.

Da, Karlinova namreč v knjigi nastopa s svojim imenom in priimkom. Prijateljici in sestri po duši sta v burnem času druge svetovne vojne doživeli marsikaj, po življenju jima je stregel predvsem tamkajšnji Kulturbund, torej zveza nemčurjev, ki je zavedne Slovence ovajala Gestapu. Le s svojo spretnostjo se prijateljici rešita, saj je bila Karlinova namenjena deportaciji v Dachau. Dita oziroma Theo Schreiber Gamelin se s slovenskim ljudstvom in njegovo kulturo poistoveti do te mere, da začne s prijateljevo podpirati partizane. Konec vojne pa za sestri po duši žal ne pomeni olajšanja, saj Alma Karlin zaradi medvojne napora in stresa usodno zbolí. Od tega

sveta vzame slovo pet let po koncu druge svetovne vojne zaradi posledic raka na dojki. Njena prijateljica pa dokončno prestopi v katoliško vero in zaprosi za jugoslovansko državljanstvo, ki ga naposled tudi dobi. Kot v svojem uvodu v delo piše Marijan Pušavec, se Theo Schreiber Gamelin danes še nekateri spominjajo kot prijateljice Alme Karlin. Knjigo bogati galerija njenih slik in album njenih fotografij. Avtorica je torej s svojim delom ustvarila nekakšen poklon ne samo svoji sestri po duši, ampak tudi mestu, narodu in kulturi, ki so jo sprejeli medse. Slikarka in pisateljica danes počivata v skupnem grobu na Svetini.

Primoz Sturman

kov in njunih bližnjih prikaže kot nekakšno pravljico za odrasle. Tudi sama Theo Schreiber Gamelin je bila namreč zelo verná, v njej je gorela želja po spreobrnitvi v katoliško vero, za kar se je odločila po prihodu v tedanjo Jugoslavijo. Veliko zgodb se v pripovedi srečno konča, kar pa žal ne velja za glavno. Arhibald in Dita sta zelo blizu tega, da bi se spoznala, ko Arhibalda preseneti smrt. Ker tudi njegovi potomci umrejo brez otrok, je usoda angleške plemiške družine dokončno zapečatená. S tem hoče avtorica opozarjati na Božjo previdnost, ki vernemu človeku venomer pomaga, zarotiti se zoper njo pa ni mogoče. Življenji obeh protagonistov sta

Osrednja Prešernova proslava bo v KCLB v Gorici Spomin na Lojzeta Bratuža ob 80-letnici njegove smrti

Na dan smrti našega največjega pesnika (8. februar 1849) Slovenci v matici, domovini in zdomstvu obeležujemo praznik slovenske kulture, ki nas združuje in na ka-

tiskovni konferenci v KCLB v torek, 31. januarja 2017, povedala Franca Padovan, predsednica ZSKP, ki je s Franko Žgavec, predsednico KCLB, vodila srečanje s časnikarji, bo Facchinijeva s pe-

osrednja Prešernova proslava utrla pot skupnim prireditvam obeh krovnih organizacij. Kot se to dogaja že nekaj let, bodo tudi na letošnji slovesni prireditvi podelili priznanje zaslužnim kulturnim delavcem iz našega prostora.

Letošnja osrednja "zamejska" Prešernova proslava spada v niz dogodkov pod naslovom (stihom iz pesmi Ljubke Šorli) *Opevajo srca te mili zvoki (Teden posvečen Lojzetu Bratužu)*, ki se bodo zvrstili do nedelje, 19. februarja 2017. Vse se bo dogajalo v spomin na 80-letnico smrti skladatelja, pevca, zborovodje in organista Lojzeta Bratuža. V ponedeljek, 13. februarja, ob 20. uri bo v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Krožka Anton Gregorčič ter Prosvetnega društva Podgora Srečanje

pod lipami z naslovom *Lojze Bratuž še vedno živ med nami*. Več sogovornikov srednje generacije bo spregovorilo o pomenu, ki ga še danes ima glasbenik, kulturnik ter Bogu in narodu do krute smrti predan Lojze Bratuž, po katerem se poimenuje naš kulturni center in mešani zbor iz Gorice. V četrtek, 16. februarja, bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž in v njegovi režiji večer z naslovom *Lojze Bratuž - Vinko Vodopivec: Bogastvo glasbene govornice na Goriškem*. Na njem bodo po režijski zamisli Metke Sulič sodelovali MePZ Lojze Bratuž (zborovodja David Bandelj), Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec (zborovodja Iztok Kocen), čelist Jurij Lavrenčič in pianistka Ingrid Mačus. Glasbeno zgodovinsko obdobje iz časa Bratuža in Vodopivca bo orisal iz. prof. mag. Ivan Florjanc. Spominski nagovor bo imela prof. Lučana Budal. Teden, posvečen Lojzetu Bratužu, ki je postal simbol vseh nedolžnih žrtev fašizma na širšem Goriškem, se bo končal v nedeljo, 19. februarja, ko bo v cerkvi sv. Ivana ob 10. uri sveta maša v pokoj njegovi plemeniti duši. **IK**

tero smo in moramo biti ponosni. Tudi v zamejstvu, na Goriškem, Tržaškem in Videmskem, se že vrsto let - poleg prav tako pomembnih domačih prireditev po naših vaseh - vrstijo skupne proslave, in sicer izmenično, enkrat v režiji Zveze slovenskih kulturnih društev (ZSKD), drugič Zveze slovenske katoliške prosvete (ZSKP). Vselej pokroviteljstvo za skupno proslavo dajeta slovenski krovnii organizaciji, Svet slovenskih organizacij (SSO) in Slovenska kulturno gospodarska zveza (SKGZ). Tokrat je za to zadolžena Zveza slovenske katoliške prosvete. Ker se letos spominjamo 80-letnice smrti Lojzeta Bratuža, svetle žrtve krutega fašističnega nasilja, bo proslava namenjena prav njemu. Prirediteljev podpira Urad vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Proslava bo na sam dan Prešernove smrti, **8. februarja 2017, ob 20. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici**. Režijo so prireditelji zaupno prepustili v roke Ani Facchini, članici igralskega ansambla SNG Nova Gorica, ki ima že nekaj režijskih izkušenj, tudi takih obširnejših prireditev. Kot je na

nsiško besedo in glasbeno govorico osvetlila osebnost Lojzeta Bratuža, ko je z Ljubko Šorli še doživljal srečne življenjske trenutke. Program osrednje proslave z naslovom *Pomlad in pesem v duši* bodo sooblikovali domači ustvarjalci iz društev in zborovskih sestavov, včlanjenih v ZSKP, in sicer člani mešanih pevskih zborov Lojze Bratuž iz Gorice, F. B. Sedej iz Števerjana, Hrast iz Doberdoba pa še Mladinski pevski zbor Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, ter igralci Vanja Bastiani iz dramskega odseka PD Štandrež in Matej Pintar ter Tadej Lukman iz Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana. Sodelovali bodo še komorni orkester SCGV Emil Komel z gosti, pianist Aleksander Gadžijev, sopranistka Alessandra Schettino in baletna skupina Giselle iz Gorice, v kateri plešejo tudi slovenska dekleta. Glasbena koordinatorka je Metka Sulič, dirigentska paličica pa je v rokah Mirka Ferlana. Slavnostni govor bo imela senatorka Tamara Blažina.

Na tiskovni konferenci prisoten predsednik SKGZ Rudi Pavšič je spomnil, da je pred leti prav

Deseta številka revije Mladika Raznolikost vsebin je njena odlika

Deseta, zadnja številka tržaške revije Mladika za leto 2016 je božično obarvana. V *Fokus* je namreč uredništvo uvrstilo več člankov in razmišljanj o vrednotah v našem času in med sodobnimi izzivi. Štandreški župnik in vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina nakazuje, da je v božični skrivnosti - učlovečenju božjega sina bistvo naše vere in našega življenja. Božičnega dogodka in veselja ne moremo obhajati v svetlobnih efektihi božičnih smrečic, ampak samo v zavesti, da je človek človek in ne kakršnokoli živo bitje ali predmet. Tako tudi papež Francišek kristjane spodbuja, naj ne klonajo aroganci potrošništva in premožništva za vsako ceno. V naslednjem članku se poudarja, da je Božič praznik, ki ga vsi doživljamo, verniki in laiki, ne

moremo pa preslišati klincev papeža Franciška, ki v svojih nastopih opozarja na drame izpraznitve odnosov, vztraja pri pomenu družine, opozarja na iskreno solidarnost, na skrb za stvarstvo, naravo in okolje. O večnih vrednotah v luči sodobnih izzivov so v prispevkih spregovorili skavtski duhovni voditelj in komentator Branko Cestnik, ki postavlja pod reflektor vrednoto solidarnosti - danes posebno na preizkušnji zaradi vala migrantov, repentabski župnik in vikar za slovenske vernike v tržaški škofiji Anton Bedenčič opozarja na problem onesnaženosti sveta - ki ni samo materialna, ampak tudi duhovna: "največja onesnaženost našega planeta je reven, lačen, preganjan in izkoriščen človek... Potreben je nov način življenja, nova ekonomija, pravičen družbeni red". Primor-

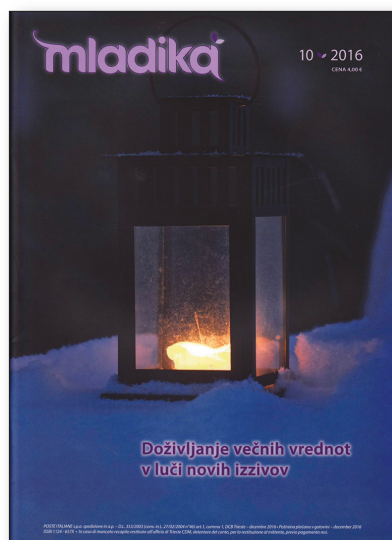
ski duhovnik in odgovorni urednik mesečnika Ognjišče Božo Rustja osvetljuje večno vrednoto družine, za katero je tudi papež Francišek zelo občutljiv, saj je ta še posebno pod udarom - zaradi zunanjih pritiskov družbe in rahljanja medsebojnih odnosov. Franciškanski pater Edvard Kovač, filozof in univerzitetni predavatelj v Ljubljani in Franciji, izpostavlja nujno, da se človek notranje spreobrne, to pomeni, da se zna odpreti sočloveku in da je občutljiv za drugega na vseh ravneh - od osebne do družbene in ekonomske.

Za božično branje se ponujata literična pripoved Justina Stanovnika in po resničnih dogodkih napisana zgodba Pavleta Borštnika, 91-letnega zdomskega Slovence, čigar spomini so pravkar izšli pri Mladiki v knjigi z naslovom *Moj čas*.

Zanimiv je obširen intervju, ki ga je Anka Peterlin pripravila z duhovnikom in psihoterapevtom dr. Silvom Šinkovcem; dotika se številnih argumentov, tako čustvenega razvoja kot religiozne razsežnosti človeka. Sledi članek o okoljski tematiki, ki

predstavlja pomembne mejnike v zvezi s skrbjo za okolje, ki so bili postavljeni v letu 2016.

V rubriki *Naš utrip* se predstavlja beneški častnik *Dom*, ki letos praznuje petdesetletnico. Obja-

vljeni so pogovori s sodelavci - Marinom Qualizzo, Ezio Gonnachom, Giorgiom Banchigem, Larisso Borghese in Lucianom Listerjem - in predstavljeni ustanovitelji časopisa Dom leta

1966 župniki Mario Laurencig, Valentin Birtig, Emil Cencig in Paskval Gujon.

V isti rubriki Mladika obeležuje tudi štiridesetletnico Sveta slovenskih organizacij in objavlja pogovor s predsednikom te organizacije Walterjem Bandljem.

Aleksander Furlan je avtor kritičnega članka o sistemu volitev z naslovom *Skromen poskus razumevanja demokracije*. Sledi z novicami bogata rubrika *Antena*. V rubriki *Kultura* beremo članek izpod peresa Mojce Polone Vaupotič o gotski cerkvi na Ptujski Gori, Marija Pirjevec opisuje letošnjo dobitnico nagrade Mira Silvano Paletti v članku *Srčna govornica* Silvine Paletti, v katerem je objavljenih tudi nekaj njenih pesmi.

V *Razmišljanjih zdomske tržaške Slovenke* beremo, kako je Mirella Urdih Merku' doživela leto 1954, v *Zgodbi na kose* Lede Dobrinja pa beremo o doživljanju 60. let prejšnjega v Vanganelu na Koprskem.

V literarni rubriki so objavljene

pesmi Franja Franciča, ki so prejete tretjo nagrado za poezijo na 44. literarnem natečaju revije Mladika, in priporočena novela Tanje P. Hohler *Zamujena pri-ložnost*. Ciril Velkovrh piše o svojem branju knjige Jožeta Trontlja *Živeti z etiko*. *Tisto zeleno znamenje miru* je naslov proznega prispevka Brune Marije Pertot o drevesu oljki.

V mladinskem listu *Rast* je Neža Petaros napisala uvodnik *Da nam potrošništvo ne "ukrade" Božiča*, objavljeni so tudi prispevki udeležencev časnikarske delavnice MOSP-a Svetlane Breclj, Giulie Černic in Erike Kosič. Mojca Petaros piše o nastopu pevskega društva Vesela pomlad in drugih društvih pri projektu *Naš planet v pesmi in besedi*, Giorgia Sinigoi in Veronika Bordon sta se pogovorili z vsestransko mlado umetnico Jasmino Gruđen, ki izdeluje večerne obleke in nakit, Ksenija Kosmač piše o delovanju gledališke skupine MOSP, objavljena je tudi črtica Mojce Petaros, ki je prejela prvo nagrado za prozo na literarnem natečaju SKK-MOSP za leto 2016.

Kratke

Umrla je pisateljica in raziskovalka
ljudskega slovstva Alenka Goljevšček
Kermauner

V 84. letu je 17. januarja 2017 umrla pisateljica in raziskovalka slovenskega ljudskega slovstva Alenka Goljevšček Kermauner. Napisala je tudi več radijskih, televizijskih in gledaliških iger. Z življenjskim sopotnikom Tarasom Kermaunerjem sta med drugim avtorja priročnika Rekonstrukcija in reinterpretacija slovenske dramatike.

V njenih igrah se spopadata dva svetova - sodobni, ki ga obvladuje brezdušna tehnika, in skrivnostni pravljinski svet. Velik uspeh je doživela njena družbenokritična komedija Pod Prešernovo glavo iz leta 1985.

Napisala je še druge družbenokritične drame in tri obsežne monografije, ki predstavljajo sistematičen pregled slovenske literature v tujejezičnih okoljih. Pisala je tudi gledališke kritike ter recenzije umetniških razstav, plesnih prireditev, filmov in knjig. Njena knjiga New age in krščanstvo je leta 1992, ko je izšla pri Ognjišču, doživela lep uspeh. Članke je objavljala v Naših razgledih, študentskem tedniku Tribuna, reviji Beseda in v časopisu Novi svet. Velik uspeh je doživela tudi njena zbirka pravljic Čudozgode, ki je izšla leta 1974.

Alenka Goljevšček Kermauner se je rodila leta 1933. Študirala je na ljubljanski Filozofski fakulteti in se zaposlila kot profesorica na klasični gimnaziji v Ljubljani. Leta 1955 se je poročila s slovenskim literarnim zgodovinarjem in filozofom Tarasom Kermaunerjem (1930-2008). Rodili so se jima trije otroci, med njimi hčerka Aksinja, ki je pisateljica. Leta 1978 je magistrirala in nato še doktorirala ter se z možem preselila v Avber na Krasu.

Marija Kostnapfel gostja na radiu Trst A

Radio Trst A bo v četrtek, 2. februarja, ob 18.00 predvajal oddajo Literarni pogovori, v kateri bo gostja pred mikrofonom Marija Kostnapfel, ki bo predstavila svoj pesniški prvenec z naslovom Pesmi. Omenjena zbirka poezij je izšla novembra lani pri Založbi Mladika, krstno predstavitev je doživela v Tržaškem knjižnem središču, čemur je sledilo še nekaj javnih srečanj z avtorico, ki je nastopila tudi v okviru 32. Knjižnega sejma v Cankarjevem domu v Ljubljani. O Mariji Kostnapfel je profesorica Marija Pirjavec v uvodnem eseju v knjigi zapisala, da "gre za subtilno,

bo na sporedu v petek, 3. februarja, ob 10.10.

Razumeti islam in džihad

Pri založbi Družina so 25. januarja predstavili slovenski prevod knjige Razumeti islam in džihad muslimanskega avtorja Nabeela Qureshija. Knjiga odgovarja na številna vprašanja v zvezi z islamom, džihadom, vzponom Islamske države in islamskega terorizma, predvsem pa, ali teroristična dejanja res odsevajo religijo islama. Prevajalec in religiozolog Drago Ocvirk je po poročanju STA pojasnil, da se je odločil za to knjigo, ker je ozadje močno strokovno, napisana pa je poljudno za širše bralstvo, ki jih verstva zanimajo, posebej islam in vprašanje nasilja. Knjiga je narejena tako, da nakazuje odgovore na vprašanja, ki si jih vsi zastavljamo: kaj je džihad v resnici, kdo so pravi muslimani, je islam "religija miru" in morda najpomembnejše, kako naprej.

"Knjiga vabi k spoštovanju. A, če hočeš nekoga spoštovati, moraš predvsem tudi vedeti, od kod prihaja", je dejal dr. Ocvirk. Tajnik Islamske skupnosti v Sloveniji Nevzet Porič je knjigo ostro kritiziral, češ da je nespoštljiva do islama in vseh muslimanov v Sloveniji. Meni, da je naslov knjige zgrešen oz. da je islam predstavljen popolnoma napačno v negativni luči, kot nasilna religija. Islam ni nasilna religija, knjiga je napisana populistično in tiskana zaradi komercialnih razlogov, je prepričan Porič. Začudil se je, da je založba Družina sploh izdala takšno knjigo med 250 naslovov, ki se ukvarjajo z islamom. To po njegovem mnenju ni v duhu s papeževim pozivom k sožitju in miru v svetu. Glede Poričeve ostre kritike na račun knjige pa je Ocvirk komentiral: "Karkoli se je reklo v času komunizma na račun vernikov, so se ti čutili napadene. Zdaj, karkoli se reče v zvezi z islamom, ki ne gre v predstavo, ki jo hočejo dati muslimani, je pač reakcija in nezadovoljstvo. Ni konec sveta, če zgodovinsko vemo, da je bil Mohamed ne samo verski genij, ampak tudi politični in vojaški. Vzpostavil je državo, ki so jo njegovi nasledniki razširili od Inda do Španije, širili pa so se z odlično organizirano vojsko. Tudi Mohamed je s sabljo združil arabska plemena in s sabljo počistil kristjane in jude na Arabskem polotoku".

Nagrade JSKD

Med dobitniki sta režiser Emil
Aberšek in pevovodja Ivo Kralj

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti je v sredo, 25. januarja 2017, na slovesni prireditvi sklada v

Dvorani Palacij na Ljubljanskem gradu podelil priznanja za življenjsko delo in izjemne dosežke na področju ljubiteljske kulture. Komisijo, ki je bila zadolžena za izbiro nagradencev, so sestavljali predsednik mag. Jože Osterman, Ervin Hartman, Branka Bezeljak, Igor Švara in dr. Janko Malle. Njihovo delo ni bilo lahko, a naposled so se odločili, da letos podelijo zlato plaketo JSKD za življenjsko delo **zbiorodkinji in pedagoginji Majdi Hauptman**, katere največja zasluga je, kot je med drugim zapisano v utemeljitvi, njena zavezanost slovenskim zborovskim bodisi priredbam znanih ljudskih pesmi bodisi najsodobnejšim in najzahtevnejšim izvirnim skladbam.

Srebrne plakete pa so prejeli **Marcel Štefančič**, ki je pečat predane ga ustvarjalca in poustvarjalca pustil na gledališkem, glasbenem, kinematografskem, literarnem, časnikarskem, uredniškem in organizacijskem področju, **Ivo Kralj** za dosežke na področju zborovske glasbe, **Ciril Murnik**, ki že skorajda pol stoletja uspešno vodi in

vpeljuje otroške in mladinske ustvarjalce v skrivnosti filmskega ustvarjanja, in **Emil Aberšek** za delo na področju gledališke umet-

zgled vsem, ki jim kultura pestri vsakdan. Pomembno je, da se zavedamo, kako trdno družbeno ve-zivo je ljubiteljska kultura in kako

društva štandrež in zato mu tudi Slovenci tostran nekdanje meje zelo veliko dolgujemo. Pod njegovo režijsko roko je namreč štan-

dreški dramski odsek umetniško rasel in postal najbolj prepoznavna gledališka ljubiteljska skupina v našem zamejstvu.

V utemeljitvi piše:

"Emil Aberšek se je gledališču zapisal že kot gimnazijec, ko je v Velenju pripravil predstave in v njih tudi igral. Po maturi je na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo študiral gledališko režijo. Za diplomsko predstavo *Podstrešje* Janeza Žmavca so mu leta 1973 podelili študentsko Prešernovo nagrado in Borštnikovo priznanje. Še istega leta se je zaposlil v Primorskem dramskem gledališču Nova Gorica, kjer je delal do

upokojitve pred dvema letoma. Za Mladinski oder je z režirjal več uspešnih predstav, tudi priredb, ki jih je sam pripravil. Najraje se je posvečal besedilom slovenskih avtorjev – Frana Milčinskega, Vida Pečjaka, Svetlane Makarovič in drugih.

Bil je tudi programski vodja Goriških srečanj malih odrov ter pobudnik in od 1984 vodja Srečanja gledališč Alpe-Jadran.

/str. 15
IK

nosti. Z zlatim znakom JSKD pa sta bila ovenčana **Andrej Makor** za dosežke na področju vokalne glasbe in pesnica **Agata Trojar** za delo na področju literarne umetnosti.

Zbrane sta nagovorila minister za kulturo **Tone Peršak** in direktor JSKD mag. **Marko Repnik**. Mag. Repnik je v nagovoru med drugim dejal: "Zahvalil bi se vsem nagradencem, ki so s svojim delovanjem na najrazličnejših področjih ljubiteljske kulture svetel

krepi odnose med ljudmi, zato so predani posamezniki, med katere sodijo tudi naši nagradenci, za družbo še kako pomembni". Naj v celoti navedemo utemeljitev priznanja za srebrno plaketo, ki jo je prejel **Emil Aberšek za dolgoletno delo na področju gledališke ustvarjalnosti, vzgoje in izobraževanja mladih ter kulturnega sodelovanja s Slovenci v zamejstvu**. Režiser Aberšek je med drugim trideset let režijsko vodil dramski odsek Prosvetnega

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

5

Pika pri vrstilnih števnikih

V prejšnji Jezikovnici je bil govor o presledku za piko. Ni odveč, če ponovimo, da ga je nujno zapisati za piko pri dnevu in mesecu v datumu, npr. 26. 1. 2017, ne pa pri zapisu ure, npr. 15.30. S tem, ko smo dvom razrešili in si zapomnili pravilno možnost, pa težav s piko še zdaleč ni konec. Najpogosteje se zaplete, ko moramo presoditi, kdaj jo bomo zapisali za števko ali cifro, da bo naš zapis pravilen. Tokratna pravopisna vprašanja torej so: v katerih primerih za števko postavimo piko in v katerih primerih ne in še – na kakšne načine lahko za pišemo vrstilni števniki, da bo izražal ravno svoje bistvo, to je vrstilnost?

Pri zapisu datuma smo še najbolj suvereni. Jasno je, da bomo v primeru 26. 1. 2016 za dnevom in mesecem postavili piko, če pa gre za šestindvajseti dan prvega meseca. Zakaj pa pike

ne postavimo tudi za letom? Če bomo datum prebrali na glas, nam bo takoj jasno: [šestindvajseti prvi dva tisoč šestnajst].* Prvi dve števki sta vrstila števnika, ker zaznamujeta dan in mesec po vrsti, letnica pa je glavni števniki, ker ne preberemo [dvatisočšestnajstega leta], pač pa [leta dva tisoč šestnajst]. Kot vidimo, je ločevanje med vrstilnim števnikom, za katerim

zapišemo piko, in glavnim števnikom, za katerim pike ne zapišemo, vsaj pri zapisu datuma sila preprosto. Piko zapišemo povsod tam, kjer se lahko vprašamo z vprašalnim zaimkom *kateri* (po vrsti). Katerega smo danes in kateri je bil Domen Prevc? Smo 26. 1. [šestindvajsetega prvega] in Prevc je bil 1. [prvi], torej je zasedel 1. [prvo] mesto. Podobno še: ob 17. [sedemnajsti] uri, 3. [tretji] sedež v 21. [enaindvajseti] vrsti, kraljica Elizabeta II. [druga].

Kje pa so potemtakem sploh težave oz. v katerem grmu tiči zajec? V primerih, ko je izgovor glavnega in vrstilnega števni-ka enak. Kako je to mogoče? Enakoglasnice in enakopisnice so v slovenščini precej pogoste, spomnimo se samo na prst (kot del roke) in prst (kot sopomenko za zemljo). Zdaj pa razmislimo, kakšna je razlika med števnikoma v teh dveh povedih: v *tridesetih* letih prejšnjega stoletja je začel objavljati pisatelj Ciril Kosmač in Ciril Kosmač je pri *tridesetih* imel za sa-

bo že nekaj objavljenih novel. V obeh primerih smo dobili odgovor na vprašanje – kdaj (se je to dogajalo)? Če bi števniki v prvem primeru zapisali s piko, bi bil zapis takle (v 30. letih prejšnjega stoletja), v drugem primeru pa pike ni, ker gre za glavni števniki. Pa kako, če ima enako končnico kot vrstilni števniki, torej -ih (v tridesetih letih prejšnjega stoletja in pri tridesetih letih)?! Skrivnost je v sklanjanju. Predloga *pri* in *v* zahtevata ob sebi pridevnik in samostalnik v mestniku (v in pri tridesetih letih). Če pa ta dva števnik postavimo v imenovalnik, hitro ugotovimo razliko: *trideseta leta* prejšnjega stoletja (v mestniku: v tridesetih letih ali 30. letih) in *trideset* (30) let Cirila Kosmača (v mestniku: pri njegovih tridesetih letih).

Ponazorimo to še z nekaj primeri: dedek praznuje 80. (osemdeseti) rojstni dan, torej ima 80 (osemdeset) let, a je za svojih

osemdeset (80) še krepak mož, njegov brat pri osemidesetih (80) letih ni bil tako zdrav, čeprav sta se v osemidesetih (80.) letih prejšnjega stoletja oba ukvarjala s športom. Je razlika že kaj bolj jasna? Lahko si sicer, kadar smo v dvomih, pomagamo tudi tako, da števki pritaknemo končnico, npr.: pri 80-ih letih namesto pri 80 ali osemidesetih letih ali 80-i rojstni dan namesto 80. rojstni dan, ven-

dar Slovenski pravopis 2001 tako rabo odsvetuje, saj je kombinacija vezaja in končnice povsem odveč. Zapomnimo si le, da pri vrstilnem števniku za števko zapišemo piko (80. rojstni dan), pri glavnem števniku pa ne (pri 80 letih). In nikar se ne bojmo števk, ko gre za glavni števniki, kot je v zadnjem primeru, pustiti same, brez končnice -ih. Priporočam, da kdaj pozorno preberete kakšen časopisni članek, kjer je precej števnikov, in lepo se vam bo pokazala raba. Tudi iz opazovanja (pravih zapisov) se je mogoče veliko naučiti, predvsem pa ugotoviti že naučeno.

*Oglati oklepaj v teh primerih zaznamuje izgovor. Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si.

Kratke

V empatiji z avtorjem

Ob slovenskem kulturnem prazniku, Prešernovem dnevu, prireja Elena Cerkvenič, v sodelovanju z Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije, srečanje V empatiji z avtorjem. Srečanje

bo v petek, 10. februarja, ob 18.00 v dvorani Krožka za družbeno vprašanja Virgil Šček, v ulici Giacinto Gallina 5 (III. nadstropje).

Gre za dvojezično pobudo, ki bo nudila udeleženkam in udeležencem priložnost, da se približajo, v interaktivni modaliteti ter v sproščenem prijateljskem vzdušju, slovenskemu sodobnemu avtorju Dragu Jančarju in njegovemu romanu To noč sem jo videl ter se o tem pogovorijo. Aleš Novak,

direktor Javne agencije za knjigo Republike Slovenije, bo na srečanju podal uvodni pozdrav. Srečanja se bo udeležila profesorica Veronika Brecelj, ki je prevajalka Jančarjevih del.

Nastopil bo violinist Vanja Zuliani iz razreda profesorja Vasilija Melnikova. Izvajal bo Adagio iz prve Sonate za violino solo BWV 1001 Johanna Sebastiana Bacha.

Vabljeni so bralke in bralci, da se udeležijo srečanja ter sprosteno izrazijo svoje misli, komentarje, vtise o romanu.

Namen srečanj V empatiji z avtorjem je predvsem ta, da bi širili poznavanje avtoric in avtorjev sodobne slovenske književnosti, katerih literarna dela so prevedena tudi v italijanščino.

Izvodi Jančarjevega romana, ki jih je Eleni Cerkvenič poklonila Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, naj bi v našem mestu čim več "krožili" od bralca do bralca in da bi se za Jančarjev roman ustvarilo zanimanje in se širilo poznavanje literarnega dela našega sodobnega avtorja.

Popravek

V prejšnji številki Novega glasa se je vsilil tiskarski škrat. V oglasu o slavnostni akademiji Radijskega odra je bilo ime goriškega gledališčnika Janeza Povšeta napačno zapisano. V priimku je izpadla zadnja črka. Umetniško izpoved bo na odru Kulturnega doma podal Janez Povše.

Društvo slovenskih izobražencev

Edi Kovač o Plečnikovem duhovnem bogastvu

Ob letošnji 60-letnici smrti Jožeta Plečnika in 145. obletnici njegovega rojstva je Društvo slovenskih izobražencev povabilo medse stalnega gosta in prijatelja patra Edija Kovača, ki je prisotnim predstavil Plečnikovo duhovno bogastvo in smisel za simbole, ki puščajo sledove v njegovih delih.

Plečnik je bil Slovenec in svetovljan, pokončen človek z duhovno širino. V poklicni svet je vstopil kot mizar. Imel je čuten odnos do snovi, naravnih elementov - les, opeka in kamen igrajo odločilno vlogo - in ročnega dela. Prav to ga je ozemljilo. Po Kovačevem mnenju je Plečnikova duhovna dimenzija premalo osvetljena. Bil je globoko zasidran kristjan in veliki duhovnik krščanske umetnosti. O svoji meditaciji ni govoril veliko, a se je preko umetnosti žrtvoval. Slovenci so skupaj s Čehi predlagali Plečnikovo sakralno dediščino Unescu za svetovno kulturno dediščino. Predavatelj je naštel le nekaj izmed Plečnikovih del, kot so cerkev sv. Mihaela na Barju, cerkev sv. Frančiška v

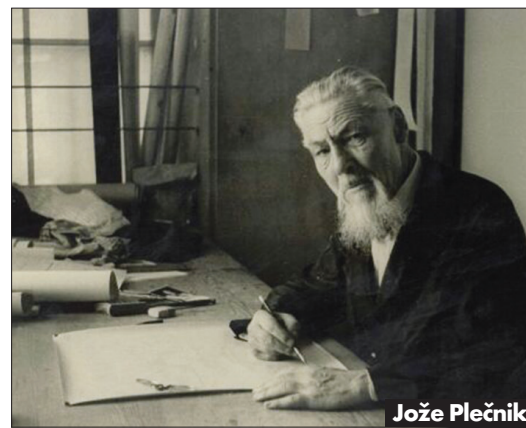

P. Edi Kovač

Šiški, tržnica, nabrežje, NUK in ljubljanske Žale. Bil je povezan s tremi prestolnicami: s Prago, z Dunajem in Ljubljano.

V zlati Pragi je, potem ko je zapustil modernizem, ki ga je gojil na Dunaju, dosegel sintezo - arhitekturo univerzalne umetnosti in obujanje klasične. Odkril je, da ima Slovenec slovansko dušo, v srcu katere kraljuje Kristus. V Pragi so imeli ustrezna sredstva, zato je dokončal vse detajle. Pri zaprekah pa je iskal nove rešitve in se je prav zaradi slovenskega pomanjkanja sredstev do konca raz-

vil. Po mnenju Francozov je Plečnik združil univerzalne kategorije arhitekture. Sinteza univerzalnosti je vidna v Šiški, saj je živa in ustvarjalna. Letos mineva devetdeset let, odkar je naredil cerkev sv. Frančiška v Šiški, ob kateri se je Kovač zaustavil dalj časa. V arhivu hranijo načrte, a cerkev je sproti spreminjal. V bistvu so jo zgradile slovenske

Jože Plečnik

služkinje oz. hišne pomočnice, tako je služinčad povzdignil v nekaj monumentalnega. Predavatelj je dejal, da je ta cerkev "navznoter obrnjeni grški tempelj". Uvajal je ambone in dva oltarja.

Bil je predhodnik 2. vatikanskega koncila. Krstilnica v Šiški poudarja domačnost namesto monumentalnosti. Veliko je slovenskih detajlov. Ker spada krst k evharistiji, je postavil krstilnico h glavnemu oltarju.

Kot Wagnerjev učenec je bil izrazit modernist. Na Dunaju je odkril svoj umetniški duhovniški poklic. Ker na Slovenskem ni bilo denarja, je uporabil železobetone in opeko, saj bi v obratnem primeru uporabil marmor kot v Pragi. Pustil je, da "kamen poje in opeka diha". Tako je tudi Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) iz opeke in kamna, sveetišče znanja in umetnosti.

Plečnika je gost v Peterlinovi dvorani opisal kot lojalno osebo.

Zdel se je odrezan in robat, a je bil pod trdo skorjo mehak, ponizen in igriv, pokončen, s čisto otroško dušo. Vzel si je čas za igrivost, za vsako ključko in posamezno omaro. Imel je metafizično ponižnost, ker se je znal skloniti. Ni se bahal; delal je s tistim, kar je imel. Tradicijo je hotel vključiti v modernost. Znal se je pokloniti tudi krajevni lokalni kulturi, npr. lončarstvu.

Metka Šinigoj

28. Tržaški filmski festival
Resnična fikcija

Slavnostnim nagrajevanjem najboljših filmov in posebne gostje Monice Bellucci, vedno očarljive lepote, ki je nastopila ob boku režiserja in tokrat tudi igralca Emirja Kusturice, v najnovejšem delu slavnega bosansko-srbskega avtorja *Na mliječnom putu* (Na rimski cesti), ki je bil predvajan ob koncu podelitve, se je zelo uspešno sklenil tudi 28. Tržaški filmski festival (TSFF). Glavna nagrada ljudske žirije je šla celovečercu Mirjane Karanović *Dobra žena*, priljubljene srbske igralkinje in junakinje velikih del avtorja Kusturice, kot *Očka na službenem potovanju* in *Underground*, tokrat ob režiserskem debiju v zanimivi srbsko, bosansko-hercegovski in hrvaški koprodukciji, ki spet posega z občutljivostjo in resnicoljubnostjo v dramo jugoslovan-ske vojne.

Nagrado Alpe Adria kinema (izvirno se je tako imenoval tržaški festival) je prejel dokumentarec *Komunia* poljske režiserke Anne Zamecke, kot najboljši kratkometražni film pa je bil izbran romunski *Scris/Nescris* (Pisano/Nepisano) Adriana Silisteanuja. Poljski dokumentarec, nagrajen tudi na festivalu v Locarnu, z empatijo posega v zapleteno intimo sodobne družine, romunsko delo pa v nikdar rešeno vprašanje družbenega sprejetja Romov.

Med nagradami raznih ustanov je tista Srednje Evropske pobude za *Sieranevada*, socialno obarvano koprodukcijo med Romunijo, Francijo, BiH, Hrvatsko in Makedonijo Romunca Cristi Puiu. Ta je bil nagrajen že pred leti v Trstu, letos pa so mu namenili poseben masterclass, srečanje s študenti filmskih akademij. Nagrada Corso Salani je šla italijanskemu filmu *La natura delle cose* (Narava stvari) Laure Viezzoli, nagrada Skyarte, kar po-

meni predvajanje po imenovanem tv kanalu, pa dokumentarcu izraelskega režiserja Gilada Barama *Koudelka shooting Holy Land* (Koudelka snema Sveto deželo).

To je bil gotovo eden od odmevnejših dogodkov festivala. V do zadnjega kotička polni dvorani gledališča Miela so predstavili film o fotoreportaži velikega češkega mojstra o enem najbolj "zloglasnih" zidov na svetu, ki deli Izrael in Palestino. Mladi režiser je bil asistent **Josefa Koudelke** (*na sliki*) pri zahtevnem pro-

jektu in nekateri sugestivni posnetki so bili izobešeni v Mieli. Prisotni, osiveli modrec s fotoaparatom, ki je zaslovel s svojimi "anonimnimi" posnetki o sovjetskem zatrtju praške pomladi 1968 in kot fotograf agencije Magnum z reportažami o evropskih Romih, o starorimskih in grških spomenikih celega Sredozemlja, je očaral tržaško publiko navdušencev s svojo etičnostjo.

Tridentinski Observatorij za Balkan in Kavkaz je izbral nenavadno paradokšno zgodbo Bolgara Tonislava Hristova o postkomunizmu in vprašanju migrantov *The Good Postman* (Dobri poštar), v finski-bolgarski koprodukciji. Žirija tržaške mreže študentov Erasmus pa lep grški film Yannisa Sakarisa *Plateia Amerikis* (Trga Amerika), v še angleški in nemški koprodukciji, ki spregovori pošteno o svobodi in protislovnem soočanju mladih Grkov do istega vprašanja.

Spet dragocen vpogled v našo širšo evropsko "domovino"

Tudi letošnji izbor skoraj 120 del na različnih formatih iz Srednje in Vzhodne Evrope je lepo posredoval utrip in nove težnje političnih, kulturnih, antropoloških in drugih sprememb, ki potekajo na njej in prenašajo z enega do drugega konca stare celine. Bodisi filmi iz tekmovalnih kot tisti iz posebnih pregledov so prispevali neizdane in nepoznane poglede in pričevanja, ki so nam lahko blizu. Denimo letošnji poklon svojskemu in tankočutnemu ukrajinskemu dokumentaristu **Vitaliju Manskiju**, lanskemu zmagovalcu TSFF-ja s filmom Pod soncem. Od preko 30 del, realiziranih v skoro istem številu let, so jih prikazali v Trstu kar osem. Od ogledanih naslovov smo si ustvarili res doživeto sliko, od neminljive brezmejnne ruske duše (Blaženost, 1996) do bogate mešanice narodov in prešernosti življenja (*Broadway. Črno morje*, 2002) in grenkosladkega skupinskega portreta lastne generacije, razreda pionirskih prvošolcev elitne lvivske gimnazije, ki so se kot odrasli porazgubili od Ukrajine do Moskve, Sibirije, Krima, Amerike in Izraela (*Naša domovina*, 2005). Nekdanji pio-

nirji iz Gagarinovih časov (letnik 1963), ki so doživeli v prvi osebi bolečo desovietizacijo Gorbačova, ne glede na posamezne izbire, se niso odrekli zaobljubi zvestobe domovini, čeprav so nekateri vdani preživeli oficirji zvezne armije ali novi skeptični prebivalci izraelskih kibucev, drugi ostali v domačih krajih ali postali biznismeni (poslovneži) novokapitalistične Rusije, Južne Afrike, Kanade. Posebno učinkovit je bil tudi portret deklet s periferije in splošno mladega rodu, ki živi razpet med sodobno uživaško kulturo in sanjami o lahkem uspehu v vele mestu (*Devištvo*, 2008).

Iskreno in mestoma bolečo fresko o sodobni Ukrajini daje naj-

novejši film *Sorodniki* (2016), ki temelji na avtorjevem soočanju z ožjimi pripadniki in več rodovi lastne družine. Manskijev rodno mesto, zdaj ukrajinski Lviv, je imelo več imen, od latinskega *Leopolisa* do avstro-ogrskega, torej nemškega in tudi jidiš *Lemberg*, od poljskega *Lwowa* do ruskega *Lvova*, kar odraža bogato in zapleteno večnordno zgodovino tega mučeniškega mesta. Kot izrazit subjektiven dokumentarist se Manskij v svojih igrano-dokumentarnih zgodbah drži posebno vključevalne metode do nastopajočih. Po Majdanskijev revoluciji in sprožitvi rusko-ukrajinske vojne l. 2014 poišče svoje sorodnike od Ljiva do Odesse, Sevastopola in Donbassa; vsak ima različne poglede na svojo rusko-ukrajinsko identiteto; sam režiser se, po aneksiji Krima in izostritvi bojov v separatističnih severnovzhodnih deželah, iz Moskve seli v Rigo, da lahko naprej svobodno ustvarja.

O zapletenosti tega vprašanja priča nezgovornost samega Manskija glede prete-

Mirjana Karanović

kle judovske dediščine, o kateri pa je bolj jasno spregovoril dokumentarec ameriškega režiserja judovsko-ukrajinskega porenja Petra Entella, *Comme la rosee au soleil* (Kot rosa ob soncu), ki ob dokumentiranju rusko-ukrajinske vojne poizveduje po svojih ukrajinskih judovskih koreninah.

In prav na dan spomina so prikazali v veliki Tripčevičevi dvorani še drugo povsem prezrto poglavje, sistematično iztrebljanje in uničenje Romov s strani nacistov in pomagačev drugih narodnosti, dokumentarec slovaškega režiserja Roberta Kirchhoffa *Diera v hlave* (Luknja v glavi).

Po večletnih raziskavah in stikih z romskimi društvi, od Češke in Slovaške do Hrvaške, Srbije, Poljske, Nemčije in Francije, je ta, prvi po 70 letih, prišel do redkih preživelih in posnel njihova pričevanja, npr. 90-letnega Raymond Guremea, ki je še v današnji Franciji žrtev rasističnih napadov, ali pa Romko, ki pripoveduje v srbohrvaščini, kako so ji v Jasenovcu pobili vse domače in je njo malo deklico rešila pred ustaškim krvnikom Nemla. Film deluje avtentično in sugestivno, nekateri nekdanji lagerji (tudi Jasenovac) so posneti v zimskem času kot zasneženi pomniki "zamrznjenega spomina". Dragocena češko-slovaška produkcija, ki spregovori v vseh raznih jezikih evropske romske pričujočnosti, bi si res zaslužila nakup in predvajanje po naši televiziji.

Na sliki: nagrajeni režiser s Trieste Film Festival "Warrior Award" Vitalij Manskij, z umetniškima direktorjema Fabriziom Grosolijem in Nicoletto Romeo, ki sta skupaj s Cristino Sain prevzela dediščino Annamarije Percavassi pri vodenju tržaškega festivala.

(dalje v naslednji številki)
Davorin Devetak

S 1. STRANI Pogovor / Ilde Košuta o Tržaškem knjižnem središču

Knjižna kultura ...

Z veseljem pa sem ugotovila, da se je v teh letih ohranila knjižna kultura našega človeka. Naši ljudje namreč še vedno radi segajo po knjižnem delu zamejskih avtorjev, kot da ta predmet mora dobiti mesto na domači knjižni polici.

Tudi druga ugotovitev je pozitivna: po trinajstih letih odsotnosti opažam, da se je znatno povečalo zanimanje za slovenščino, saj se res veliko italijansko govorečih ljudi spoprijema s slovenskim jezikom in pri nas išče razno strokovno literaturo, kot na primer slovnice in druge priročnike, vse več se jih vpisuje na tečaje slovenskega jezika.

Z veliko tesnobo v srcu sem spremljala zaprtje Tržaške knjigarne in podružnice na Opčinah. Do zadnjega nisem verjela, da se bo to zgodilo... Tudi ko sem zadnjič - konec marca leta 2014 - zaprla vrata knjigarne, se mi ni zdelo res, da se je ta zgodba po devetinpetdesetih letih končala. Takrat me je najbolj motilo to, da gotovo za nekaj časa ne bi imeli v Trstu možnosti nakupa slovenske knjige. Bili smo osiromašeni ne samo Slovenci, temveč tudi preostali italijanski del mesta in podeželja. Vedela pa sem tudi, da bo ta čas omejen, saj se je takoj po zaprtju na pobudo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ustanovil odbor za ponovno odprtje slovenske knjigarne: k temu načrtu sem z veseljem pristopila. Končni rezultat skupnega dela obeh krovnih organizacij, SSO in SKGZ, obeh tržaških založb, Mladika in ZTT, in seveda Urada je čudovit prostor na Oberdankovem trgu, kjer je zopet na voljo slovenska knjiga. Na tem kraju prirejamo srečanja, raznovrstne predstavitve, ne nazadnje je to kraj, kjer se lahko naši ljudje srečujejo.

Čeprav je TKS šele na začetku svoje poti – odprli so ga

pred dvema letoma -, bi vas vseeno vprašali, ali lahko sploh Tržaško knjižno središče nadomesti simbolni dom, ki ga je v desetletjih odigrala Tržaška knjigarna. Ta je sicer delovala v času, ko je bila slovenska prisot-

Foto JMP

nost v Trstu drugačna; v prostore na Franciškovi ulici so zahajali umetniki in drugi akterji kulturnega življenja pri nas. Ta pomen in navezanost sta prišla docela do izraza na kulturnem maratonu, ki ste ga priredili v TK nekaj tednov pred dokončnim zaprtjem.

TKS nadaljuje poslanstvo Tržaške knjigarne zlasti glede ponudbe in prodaje knjig. V kratkem bomo našo ponudbo razširili na prodajo grafik naših umetnikov in seveda pripravljali bomo likovne razstave, tako da bo tudi ta vrzel odpravljena. Kulturni maraton, ki ste ga omenili, je bilo doživetje, ki mi bo ostalo vklezano v srce. Mislim, da toliko pesnikov, pisateljev, slikarjev, politikov, novinarjev in stalnih odjemalcev ne bomo nikoli videli v enem popoldnevu...

S kakšnimi vzgibi je nastalo Tržaško knjižno središče in

kako danes doživljate svojo vlogo v tem načrtu?

V TKS sem odgovorna za prodajo knjig, umetniških predmetov, revij itd. Skrbim, da so na naših policah na vidnem mestu književna dela zamejskih avtorjev. Seveda skrbim tudi, da odjemalec prejme čim prej naročeno knjigo. Dejansko TKS nadaljuje poslanstvo Tržaške knjigarne, ki ni temeljilo le na goilih prodajalnih dinamikah, ampak je bilo tudi stičišče slovenske prisotnosti v Trstu. V TKS namreč potekajo predstavitve knjig naših avtorjev, razstave, niz srečanj ob kavi (ki so postala priložnost druženja slovenskih ljudi) itd. Ali je začetki pri zamejcih, da so vzljubili nove knjižniške prostore na Oberdankovem trgu?

Naši odjemalci in tudi nove stranke so z navdušenjem sprejeli nove prostore. Vsi so mnenja, da je naše središče krasno opremljeno, in ko prvič vstopijo, najprej pohvalijo načrt, saj to res ni navadna knjigarna z me-

Na odprtju Tržaškega knjižnega središča (foto JMP)

trskimi policami. Imamo veliko prostora in knjižnih niš in tudi to povzroča zanimanje odjemalcev. Naj še dodam, da je res zabavno spravljati knjige

prostor. Tako je srebrna plaketa šla Emilu Aberšku za delo na področju gledališke umetnosti. V utemeljitvi so

izpostavili njegovo delo v Novi Gorici in sodelovanje z amaterskimi gledališči, med drugim z dramskim odsekom PD Štandrež. Naslednji prejemnik srebrne plakete, Ciril Murnik, ki že skorajda pol stoletja uspešno vo-

na take police!

Slovenija je bila ključni partner pri načrtu. Kako pa je v TKS občutiti prisotnost kupcev s slovenske strani meje?

K nam ne zahajajo kupci iz Slovenije. Moram pa povedati, da naši rojaki prihajajo iz Slovenije na ogled tega središča iz radovednosti, saj je bilo res veliko reklame in govora o projektu samem. Njihova najpogostejša ugotovitev je: "V Sloveniji nimamo tako lepe knjižarne!"

TKS je torej nekaj več kot gola knjigarna. Je namreč središče, kot sama beseda pove. Se pravi, da cilja na neko širšo ponudbo, ki presega knjižniško razsežnost – kot smo že omenili. Ali menite, da je TKS docela izpolnilo izhodiščne smernice, ki so vodile v njegovo ustanovitev?

Naj povem le to, da je začetek pozitiven. Mislim, da smo z rezultati po 18-mesečnem delovanju lahko zadovoljni. Najbolj pa me veseli, da smo dokazali, da je taka struktura prepotrebna v Trstu.

Kakšno prihodnost ima TKS v vaših željah?

Rada bi ponujala srečanja ali kulturne in glasbene dogodke našim dijakom. To pomeni, da

bi rada več povezave z našimi šolami. Obenem pa pričakujem tudi večje sodelovanje z drugimi mestnimi akterji, tudi iz italijanskega kroga.

mentor sodeloval z nekaterimi slovenskimi srednjimi šolami. Doma iz Dekanov je Marcel Štefančič, še en prejemnik srebrne plakete, ki pa je velik del svojega kulturnega udejstvovanja razvil v Logatcu, kjer deluje na gledališkem, glasbenem, kinematografskem, literarnem, časnikarskem in organizacijskem področju.

Neposreden odraz ljubiteljske kulturne dejavnosti v našem zamejskem prostoru pa je zborovodja in kulturni delavec, godbenik in organist Ivo Kralj, ki ga poznamo kot dolgoletnega zborovodjo Fantov izpod Grmade.

Srebrno plaketo je prejel za dolgoletno in prizadevno delo na področju zborovske glasbe, saj je vse življenje deloval ne le kot pevovodja in godbenik, ampak tudi kot pobudnik mnogih kulturnih prireditev in dogodkov v Devinu in drugih vaseh okrog Grmade, od koder izvirajo pevci zbora, ki ga je vodil celih 45 let. Naj mu ob tem pomembnem priznanju čestitamo tudi vsi iz uredništva in uprave Nove-

di in vpeljuje otroške in mladinske ustvarjalce v skrivnostni filmskega ustvarjanja, je znan tudi na Tržaškem, saj je kot odličan

Obvestila

V nedeljo, 5. februarja 2017, kot vsako prvo nedeljo v mesecu, bo v Marijinem domu, v ul. Risorta 3, Marijina pobožnost, na katero so vabljeni vsi Marijini častilci, ob shodu članic Marijine družbe Marije Milostljive; začetek ob 16. uri v

domski kapeli.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 14. februarja (kot vsak drugi torek v mesecu), ob 16.15 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

8. februar 2006

8. februar 2017

Nadja Maganja Jevnikar

Ob enajsti obletnici smrti se bomo drage žene in mame spomnili pri maši v sredo, 8. februarja, ob 18. uri v župnijski cerkvi v Sv. Križu.

Ivo, Peter, Ivan

Štivan / Praznična tradicija na štefanovo

Doživet koncert božičnih pesmi

Že večkrat smo zapisali, da je za ljudi iz vasi, ki stojijo pod Grmado, med ustaljenimi običaji božičnega časa, tudi obisk koncerta božičnih pesmi, ki ga na štefanovo priredijo devinski zbori. To lepo navado je začel MoPZ Fantje izpod Grmade že daljnega leta 1969 in vsakoletni obisk potrjuje, da ta glasbeni dogodek še vedno nagovarja občinstvo. Tako je bilo tudi na minuli praznik sv. Štefana, ko je v prezbitarij nove cerkve v Štivanu prvi stopil otroški zbor Ladjica, ki ga je vodila Olga Tavčar, in je ob spremljavi pianistke Barbare Corbato zapel štiri pesmi, med katerimi tudi Ačkovo *Sveti trije kralji*.

Sledil je nastop MoPZ Fantje izpod Grmade in mešanega cerkvenega zbora Devin, ki sta pod vodstvom Hermana Antoniča in ob klavirski spremljavi Beatrice Zonta predstavila splet znanih božičnih pesmi. Moški zbor je npr. predstavil Vodopivčevo *Blaženo noč*, ki je dala koncertu tudi skupen naslov, ali v mešani zasedbi Lavtižarjevo *Bodi pozdravljeno Detece sveto*. Slišali smo tudi priredbo koroške ljudske *Tiha zemlja, noj nebesa*, ki res govori o težkih razmerah, v katerih se rodi Jezus, obenem pa že napoveduje tudi Njegovo odrešilno trpljenje na križu. Praznično in polno pa je zadel nela Venturinijeva *Zori noč vesela*, ki jo je ob koncu svojega programa zapel cerkveni zbor.

Praznični koncert je suvereno končal mešani mladinski zbor Devin - Nabrežina, ki so ga sestavljale pevke Dekliškega zbora Igo Gruđen iz Nabrežine in fantje s širšega področja, ki so se udeležili projektne pevske delavce Devinskega mladinskega krožka. Vodil jih je zborovodja Mirko Ferlan. Kot solistka je pri nekaterih pesmih občuteno zapela sopranistka Nada Tavčar, ob klavirju pa je petje spremljala in umetniško podpirala Beatrice Zonta. Ta nastop je bil res zelo razveseljiv. Videti tako lepo skupino deklet in fantov, ki ubrano in pozorno sledi glasbeni misli svojega zborovodje, namreč vli-va novih moči in upanja vsem, ki imajo radi zborovsko kulturo in jo imajo za temeljni kamen slovenske duhovne dediščine. Spored so povezovala Nina Pahor, Martina Bearzi in Lucija Tavčar. Med predstavljanjem pesmi so prebirale vezni tekst, ki ga je sestavil prof. Aleš Breclj. Uvodoma pa so podali pozdravne besede domačega župnika, g. Gianninija, ki je ob prazničnem voščilu izrazil veselje, da znajo domači zborovodje nagovarjati tudi mlade, ki pristopajo k tem zborovskim sestavam.

Večer se je končal z Gruberjevo *Sveto nočjo*, ki so jo zapeli vsi nastopajoči, pa tudi vsa cerkev. Praznično vzdušje, ob izražanju voščil in pogovoru, so nadaljevali na sedežu zborov v Devinu.

V.J.

ga glasa, saj ga poznamo tudi kot zvestega naročnika, podpornika in bralca našega lista.

Na večeru na Ljubljanskem gradu so podelili tudi zlata traka, ki sta namenjena mlajšim v spodbudo. Letošnja dobitnika sta skladatelj Andrej Makor, doma s Škofij, za dosežke na področju vokalne glasbe in pesnica Agata Trojar za delo na področju literarne umetnosti ter kot organizatorica literarnih večerov. Slovesnost je s svojim žlahtnim petjem oplemenitil Dekliški zbor sv. Stanislava škofijske klasične gimnazije iz Šentvida pri Ljubljani, ki ga vodi Helena Fojkar Zupančič. Ob tej priložnosti je ta imenitni pevski sestav tudi

krstno izvedel Lebičevo pesem na Pavčkovu besedilo *Nekaj je v zraku*. Ob podelitvi zlate plakete Majdi Hauptman je svoji zborovodkinji s pevskim voščilom ustvarili ganljivo presenečenje MePZ Trnovci, ki izhaja iz šolskega zbora, ki ga je pred pol stoletja sama vodila.

Slovesna podelitev trakov in paket letošnjim dobitnikom je bila res doživet praznik, seveda najprej zanje, a tudi za vse, ki delujejo v številnih kulturnih in prosvetnih društvih po vsem slovenskem narodnem prostoru in ki svoje delo opravljajo iz veselja in v zavesti, da je to delo v občo korist vseh naših družbi.

M.T.

Javni sklad za kulturne dejavnosti podelil priznanja

Srebrna plaketa Ivu Kralju za delo na zborovskem področju

Ljubljanski grad je bil v sredo, 25. januarja, prizorišče doživetja slovesnosti, med katero so podelili letošnja najvišja slovenska priznanja na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti za življenjsko delo in izjemne dosežke.

Komisija, ki so jo sestavljali predsednik mag. Jože Osterman, Ervin Hartman, Branka Bezeljak, Igor Švara in dr. Janko Malle, je izbirala med 33 predlogi in prav gotovo ni imela lahkega dela. Kot je na večeru v grajskem Palaciju dejal direktor JSKD mag. Marko Repnik, ko se je zahvalil vsem nagrajencem, je "pomembno, da se zavedamo, kako trdno družbeno vezivo je ljubiteljska kultura in kako krepki odnose med ljudmi, zato so predani posamezniki, med katere sodijo tudi naši nagrajenci, za družbo še kako pomembni". Pri tem Javni sklad za kulturne dejavnosti upošteva celoten slovenski narodni prostor.

Zlato plaketo za življenjsko delo na glasbenem področju je prejela ugledna zborovodkinja Majda Hauptman, ki je svojo pedagoško in zborovodsko pot začela v Sežani in jo potem nadaljevala in nadgradila v Ljubljani. Poznamo jo tudi v našem zamejskem prostoru kot predavateljico, mentorico in članico strokovnih žirij zlasti za otroške in mladinske zborovske revije in natečaje. V utemeljitvi so izrecno poudarili, da Hauptmanova "v svojem življenjskem opusu poseduje popoln razpon znanj in lastnosti, ki jih mora imeti zborovodja z veliko začetnico".

Na večeru so podelili štiri srebrne plakete. Prav zanimivo je, da so letos vse prejele osebnosti, ki so vezane tudi na primorski

Izziv je vožnja skozi pretežno neznano obmejno območje treh dežel

Kolesarska tura Trans Slovenija ob Soči in Nadiži

V povabilu turistom so to turistično gorsko kolesarsko turo imenovali **Trans Slovenija 01**. Povezuje tri dežele, Slovenijo, Italijo in Avstrijo. Izkušnja je pokazala, da jo lahko gost prevozi v tednu dni dopusta, s tem, da si medtem lahko še marsikaj zanimivega ogleda in med doživetja od snega do morja, od naporov do razvajanja vključi domače jedi, ob katerih družbi nazdravi še s kozarcem vina.

Ko prekolesarimo avstrijski del poti, zavijemo proti Julijskim Alpam, z vzponom na Vrščič v Trento (varianta Predel – Log pod Mangartom) in naprej (kdor si vzame čas, je tod bogata ponudba adrenalinskih športov) in skozi mesta Bovec, Kobarid in Tolmin (osnovna linija je bližina reke Soče) obuja zgodovinske spomine. Zlasti so tukaj izpostavili prvo svetovno vojno. Med vzponi in spusti po mali slovenski Toskani, Goriških Brdih, se bo težko odreči lepim razgledom na obe državi in komu še manj temu, kar rodijo tamkajšnje trte in prinesejo na mizo domači mojstri kuli-

narike.

Pri Gorici se spustimo dol in po nekaj deset kilometrih smo zopet žejni in lačni, pa nič zato, saj smo na veličastnem Krasu, kjer je doma kraški pršut, ki ga lahko zalijemo s svetovno znanim teranomom. Da smo v lepi kraški pokra-

S kolesom ob Soči in Nadiži

jini, pove že govorica stare arhitekture mojstrov obdelovanja kamna iz nekdanjih bližnjih kamnolomov. Še vedno po Krasu nas pot vodi mimo svetovno znane kobilarne Lipica, sproščeno navzdol, že z mislijo na osvežitev v morju. No, še prej bomo zavili v Piran na Tartinijev trg, kjer si v dobri družbi privoščimo kavo in ob pogledu na tega nesmrtnega glasbenega mojstra obrnemo list zgodovine nazaj v njegove čase, ko so ljudje prav tako kot danes,

gledali v nebo in vrtali vase, od kdo je Bog, je človek ubog - le zase ali za Njegove večne čase ...?! Toliko o slovenskem delu te ture. No, o njej velik ljubitelj gorskega kolesarstva, pionir revije Bike magazine iz Nemčije ter ustanovitelj enega največjih gorsko-kolesarskih festivalov v Evropi, BIKE Festival Riva del Garda, Uli Stanciu, o turi Trans Slovenija pravi takole:

"Slovenija je za večino gorskih kolesarjev precej neznana dežela, čeprav ponuja neverjetno in raznoliko pokrajino med izjemnimi Julijskimi Alpami, romantično dolino Soče, simpatičnimi Goriškimi Brdi in enkratnim Krasom in sončnim Jadrantom. Vse to povezujejo stare vojaške ceste in čarobne steze. Trans Slovenija je nova, ne pretežka tura, iz družine TransAlp Tour. Sedem etap z mnogimi variacijami, ki zadovoljijo prav vse okuse – od makadama do stezic, od težkega do manj zahtevnega, tura z izjemno visokim "faktorjem užitka". Odlična kombinacija avanture, gostoljubja in užitka".

Miran Mihelič

Finančna sredstva za različne projekte

Madžarska z več milijoni evrov podpira svojo manjšino v Sloveniji

Madžarska bo svoji manjšini v Sloveniji letos za različne projekte namenila več milijonov evrov, med drugim za spodbujanje gospodarskega razvoja na območju manjšine 1,7 milijona evrov, za vzpostavitev športne akademije v Lendavi pa dva mi-

lija evrov. Razpis za spodbujanje podjetniške iniciative in gospodarskega razvoja na območju narodnostne skupnosti v Prekmurju, to je na območju občin Hodoš, Šalovci, Moravske Toplice, Dobrovniki in Lendava, kjer živi večina slovenskih Madžarov, bo februarja ali marca, kdo in pod kakšnimi pogoji bo lahko dobil denar, pa še ni znano.

Lendava

lija evrov.

Kot je za STA povedal predsednik Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti Ferenc Horvath, so več informacij pričakovali v kratkem, vendar so

som prek Zavoda za regionalni razvoj madžarske narodnosti Lendava, ki ga je na začetku decembra ustanovila Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost. Madžarska država je namreč zahtevala, da krovna manjšinska organizacija v ta namen ustanovi organizacijo za upravljanje tega denarja, ker pod okriljem skupnosti že delujeta dva zavoda, so zato ustanovili še enega, za vršilca dolžnosti pa imenovali Jožefa Horvatha. Zavod ima sedemčlanski svet, v njem je pet članov, ki jih imenujejo občinske madžarske skup-

nosti, enega zaposleni v zavodu, enega pa predsednik sveta omenjene skupnosti izmed zainteresirane javnosti.

Za športno akademijo so pomurski Madžari že dobili nekaj čez dva milijona evrov, s tem pa bodo v dobrem letu v Lendavi zgradili dijaški dom in potrebno infrastrukturo. Na akademiji želijo mladim, ki se zanimajo predvsem za nogomet, pa tudi za odbojko, omogočiti kakovostne treninge in ustrezno izobrazbo, pri tem se bodo povezali z lendavsko dvojezično srednjo šolo.

Tako bodo lahko to šolo obiskovali tudi pripadniki skupnosti, ki živijo zunaj Lendave, projektu pa so naklonjeni tako občina Lendava kot ministrstvo za izobraževanje in Slovenska nogometna zveza.

Ob tem bo madžarska skupnost v Sloveniji od matične države dobila še 330.000

evrov za dodatne programe v dvojezičnih vrtcih in dodatnih 100.000 evrov za podporo verskemu življenju.

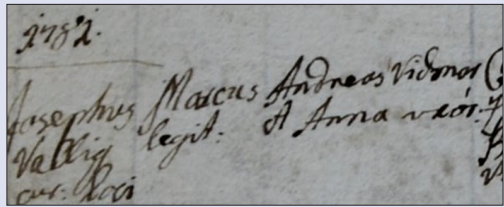
Za letos pri skupnosti načrtujejo še obnovo hiše Gyorgya Dobronikija v Dobrovniku, za kar so dobili okoli 170.000 evrov, približno toliko denarja pa od Madžarske tudi za obnovo etnografske hiše v Motvarjevcih. Za potrebe skupnosti po besedah Horvatha z madžarske strani letno dobijo približno 100.000 evrov, letos pa naj bi, tudi z različnih razpisov, dobili še več.

VIPAVSKI PRIIMKI (26)

VIDMAR

Zelo pogost, natančneje deseti najbolj pogost priimek v Republiki Slovenije je Vidmar. Resda je Vidmarjev ogromno tudi zato, ker ne poznamo več kot ene različice priimka. In to je pri nas prava redkost.

V Sloveniji je priimek nastal na različnih krajih, kar pomeni, da si niso vsi Vidmarji v sorodu. V Sloveniji živi 3857 ljudi s priimkom Vidmar. V statistični regiji Goriška jih je 711, kar je z izjemo Ljubljane največ. Tu je četrti najbolj pogost priimek. Na Primorskem je sicer Vidmarjev 989, v Ljubljani z okolico pa 1209. V zadnjih letih število Vidmar-

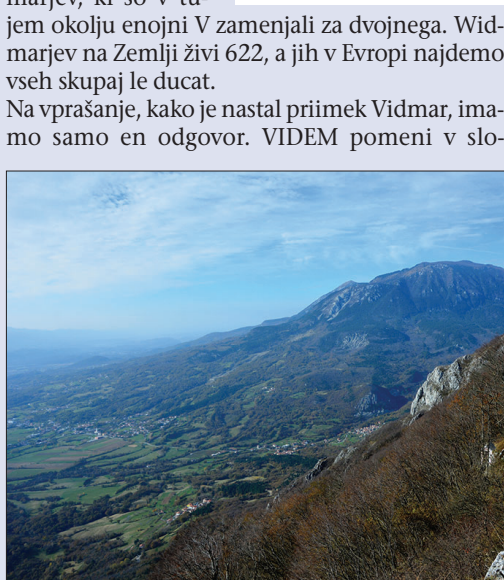

Ypis krsta Marka Vidmarja v matični knjigi, ki jo hrani Škofjski arhiv Koper.

jev rahlo upada. Na svetu pa živi 8000 Vidmarjev (1200 v ZDA, 1000 na Hrvaškem, 300 v Braziliji, 250 v Argentini, 160 v Italiji in 130 v Avstriji). Zato lahko trdimo, da gre za slovenski in hrvaški priimek, ki se je zelo razširil po svetu. Med te moramo prišteti še precej, če ne prav vseh, Vidmarjev, ki so v tujem okolju enojni V zamenjali za dvojnega. Vidmarjev na Zemlji živi 622, a jih v Evropi najdemo vseh skupaj le ducat.

Na vprašanje, kako je nastal priimek Vidmar, imamo samo en odgovor. VIDEM pomeni v slo-

V urbarju za Otlico najdemo konec 18. stoletja dva Vidmarja.

Pogled s Kovka proti Lokavcu. So Vidmarji bili prej na Kovku ali v Lokavcu?

venščini župnijsko ali farno posest. Gre za srednjevisokonomško besedo VIDEME v pomenu cerkvena posest. V začetku je to bila nadarbina (zapuščina). To je posest, ki jo je pokojnik zapustil Cerktvi, torej škofiji, samostanu ali župniji. Zato še danes najdemo veliko krajev, ki se imenujejo Videm ali Viden, na Nemškem pa Widem.

Oskrbnik takega posestva je bil WIDEMEIER, kar se je poslovenilo v VIDMAR ali VIDMAR. Ko so nastajali priimki, na Vipavskem nekje v 13. in 14. stoletju je tako oskrbnik nekega cerkvenega posestva dobil priimek Vidmar. Priimek so za njim dedovali vsi moški potomci, pa čeprav so se morebiti odselili in niso več bili oskrbniki cerkvene posesti.

Na Vipavskem najdemo Vidmarje vsepovsod, v najstarejših zapisih pa v Lokavcu, Braniku in na Gori. Največje gnezdo priimka Vidmar je na Kovku. Tam ga najdemo prvič omenjenega že pred skoraj 400 leti, ko sta se poročila Andrej Vidmar s Kovka in Neža Repič iz Ajdovščine. Možno bi bilo, da gre za "pra-vidmarja", iz katerega izhajajo vsi vipavski Vidmarji. Kar bo treba še dokazati. Vemo pa, da so mnogi Vidmarji na Gori in v dolini potomci Jurija Vidmarja, ki se je rodil na Kovku okoli leta 1720.

Poročil se je z Barbaro, katere priimek ne vemo. Dolgotrajno raziskovanje vseh rojstev v župnijah Ajdovščina in Šturje bo gotovo dalo še kakšen nov podatek o prednikih s priimkom Vidmar. Raziskovanje pa je zelo težko zaradi mnogih Vidmarjev z istim imenom.

Kot kaže, se je prvi Vidmar naselil na Gori že kmalu po poselitvi leta 1596, saj bi sicer stoletje kasneje verjetno ne imeli tako veliko Vidmarjev. Možno pa je tudi, da se na Goro ni naselila samo ena družina Vidmar, ampak jih je bilo več. Torej ni gotovo, da so si vsi gorjanski Vidmarji sploh v sorodu. Možno je, da so prišli s severa, iz okolice Godoviča in Idrije ali celo iz Gorenjske. Med najstarejšimi omembami priimka Vidmar najdemo prav kmete iz Poljanske doline v urbarju iz leta 1501. Priimek je nato v tistih krajih izginil. Druga možnost je, da so se priselili iz doline. V Lokavcu tako najdemo eno družino Vidmar že vse od najstarejših ohranjenih matičnih knjig. Večina Vidmarjev pa se je v Lokavec priselila z Gore.

Poglejmo še nekaj znanih imen. Slikar Nande Vidmar (1899-1981) je bil rojen na Proseku, njegov brat, ravno tako slikar, Drago Vidmar (1901-1982) pa v Šapjanah pri Opatiji. Primorski biografski leksikon omenja precej Vidmarjev. Novogoriškega pravnikar Cvetka Vidmarja, ki izvira iz Branika, publicista in glasbenega organizatorja skupine Laibach Igorja Vidmarja ter letalca Ivana Vidmarja (Giovanni Widmerja) s sežanskimi koreninami. Tu sta še dva duhovnika, Anton Vidmar (1890-1967) iz Črnerje pri Nemah z ajdovskimi in nekdanji openski župnik Jožef Vidmar (1909-1967) z gorjanskimi koreninami. Tretji primorski duhovnik,

ki ga zaradi pisanja v Novem glasu poznajo tudi v zamejstvu, je duhovni pomočnik v Bovcu Bogdan Vidmar. Njegov rod izvira s Kovka, kjer priimek najdemo še danes. Njegov bratranec je znani in nezgodaj pokojni dobrotnik Karitas Hieronim Vidmar (1959-2016) s Sinjega vrha. Njun prvi znani prednik, pra-pra-pra-praded je bil Andrej Vidmar, rojen sredi 18. stoletja. Takrat je na Kovku in v župniji Šturje živel kar nekaj Andrejev Vidmarjev, kar precej oteži raziskovanje. Če k temu dodamo še dejstvo, da so mnogi šturski župljani s Kovka zakra-

mente opravljali na bližnji Otlici, zmedo še poveča. No, ja, po drugi strani pa so mnogi krstni vpisi v dveh izvodih, kar zelo poveča kakovost podatkov. Andrejev sin Marko Vidmar se je tako poročil na Otlici in v knjigi so zapisali, da je imel 17, nevesta pa 18 let. V resnici pa je imel on 15, ona pa 20 let. V računstvu so se zmotili tudi pri Mar-

Rodovnik Bogdana Vidmarja

kovi rani smrti, napisali so, da jih je imel 26 namesto 27. Če kdo meni, da sta Marko in njegova soproga Marija že kmalu po poroki zibala, pa se moti. Prvega otroka sta povila dve leti po poroki.

Tino Mamič

Na Kočevskem bodo podzemni bunker odprli za javnost

Glas za otroke in družine, nova politična stranka s katoliškim navdihom!

V Sloveniji postaja čedalje bolj očitno, da v mandatu zdajšnje vlade ne bo sprejeta nobena reforma zato, ker so vladne in opozicijske stranke zaposlene s pripravami na volitve v letošnjem in prihodnjem letu. Državni zbor sprejema samo sklepe, ki so nujni za delovanje oblasti in države, kot je, denimo, zavarovanje pred pribežniki, ki bi utegnili v velikem številu ponovno ogroziti Slovenijo. Skladno z dopolnitvijo zakona o nadzoru državne meje, ki je bil v parlamentu sprejet tudi z glasovi poslancev SDS, stranke Janeza Janše, bodo v primeru prihoda večjih skupin pribežnikov mejo lahko tudi zaprli, s čimer bi zavarovali državo. Omenjena dopolnitev oziroma sprememba zakona o nadzoru državne meje je bila sprejeta kljub pridržkom in kritikam mnogih pravnikov in Sveta Evrope, da so s spremembami ogrožene človekove pravice prišlekov. Morda bo o celotni zadevi dokončno odločilo šele Ustavno sodišče.

Glede zdajšnje vlade pod vodstvom Mira Cerarja pa je moč pritrditi nekdanjemu slovenskemu veleposlaniku na Hrvaškem, dr. Milanu Orožnu Adamiču. V intervjuju v tedniku Demokracija je menil naslednje: "Za Cerarjevo vlado je postalo značilno, da se stvari dogajajo razmeroma počasi in dokaj neodločno. To ni dobro. Stvari okoli nas se hitro spreminjajo in zdi se, da vedno nekako zaostajamo ali capljamo na mestu. Kar pa je še huje, vlada nima jasnega koncepta, konkretno postavljenega cilja. Pogosto se zdi, da njene odločitve pomenijo samo gašenje požara. Povsem jasno je, da je v demokraciji rešitev problemov le v novi po-

stavitvi odločujočih vzvodov, v novih volitvah torej. V tem, kar se je na volitvah zgodilo v Združenih državah Amerike".

V novi številki tednika Demokracija je njegov glavni in odgovorni urednik Metod Brlec bralcem oziroma javnosti sporočil, "da je zunanjemu ministru in predsedniku stranke DESUS, Karlu Erjavcu, kot je slišati, v zadnjem času precej vroče zaradi tega, ker naj bi bila odločitev arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško domnevno že sprejeta. Ta naj ne bi bila preveč ugodna za našo državo, pa čeprav je Slovenija vseskozi zgledno sodelovala z arbitražnim sodiščem v Haagu. Zato hrvaški mediji že pišejo, da je politično vodstvo Slovenije zajela panika. Sicer pa naj bi zunanji minister Karel Erjavec o mejnem vprašanju med Slovenijo in Hrvaško pogosto preveč 'čvekal'. Slovenija v odnosih s Hrvaško vedno samo izgublja. To dokazuje tudi Dejan Židan, minister za kmetijstvo in predsednik Socialdemokratske stranke, ki se ni izkazal pri zaščiti našega kraškega terana, saj je Evropska komisija prisluhnila tudi hrvaškemu argumentom".

Kar se tiče priprav na volitve in gibanj na strankarskem prizorišču, je pomem-

bno, da bo v Škofji Loki čez nekaj dni ustanovljena nova politična stranka z imenom Glas za otroke in družine. Vodil jo bo Aleš Primc, Metka Zevnik pa je predlagana za podpredsednico. Stranka bo desno usmerjena, bo pa tudi glas kristjanov. Tako Aleš Primc kot tudi morebitna podpredsednica nove stranke Metka Zevnik poudarjata, "da so v Sloveniji kri-

mi poslanci. Tudi zaradi tega, "ker stranka ne bo zastopala elit. Z imenom sporočamo, da se čutimo in želimo biti predstavniki navadnih ljudi, otrok in družin. Za našo državo in njeno prihodnost je najpomembnejše, da spodbudimo veselje do rojstva otrok. Mi smo umirajoča družba. Pred nekaj desetletji je bilo v Sloveniji vsako leto rojenih približno 32 tisoč otrok, zdaj pa je novih rojstev letno okoli 20 tisoč. Hkrati zaradi gospodarskih razmer, zaradi tatvin našega skupnega premoženja, neugodnih socialnih razmer in iz drugih razlogov odhaja v tujino približno 8 tisoč ljudi vsako leto. Torej smo v Sloveniji v primanjkljaju za 12 ali celo za 15

Aleš Primc in Metka Zevnik

stjani še vedno deležni sovražnih izpadov". Med primeri je gospa Zevnik navedla nedavni incident v državnem zboru. V njem je med predstavitvijo predloga zakonske novele o družinskem zakoniku predstavnike bodoče stranke Glas za otroke in družine grobo napadel in žalil poslanec Združene levice Miha Kordiš. Metka Zevnik pravi, "da je izpade poslanca Kordiša občutila kot rafale s strupenimi plini". Nova politična stranka pričakuje, da se bo na prihodnjih parlamentarnih volitvah uveljavila s svojimi

Med aktualne in zanimive dogodke spada tudi postopno odkrivanje sledov in objektov iz preteklosti na Kočevskem. Tam je bilo od skupne površine kar na 222 kilometrih zaprti območje. O tem obstaja veliko govoric, domnev in tudi strahov o tem, kaj se je tam v preteklosti dogajalo. Zagotovo je, da so iz kočevskih gozdov slovenski komunisti usmerjali revolucijo, da so tam grobišča velikega števila žrtev povojnih pobojev, pa tudi prizorišča nastajanja slovenske vojske v

novi slovenski državi. Zdaj pa je ministrica za obrambo Andreja Katič dovolila razkritje skrivnosti podzemnega bunkerja na še vedno strogo varovanem območju Škrilja. Tudi ta bunker obkroža več skrivnosti, domnev in ugibanj. Ni znano, kdo je bunker gradil, morda so sodelovali tudi zaporniki, ve se le za uporabnika. Bunker naj bi namreč služil za zaščito in varovanje nekdanjega političnega vodstva Slovenije v primeru napada na prejšnjo državo Jugoslavijo. Objekt je bil načrtovan in zgrajen kot popolnoma neodvisen in samozadosten vsaj za tri mesece bivanja. Zgrajen je tako, da bi domnevno tudi ob atomskem napadu ostal nepoškodovan. Bunker seveda nikoli ni bil uporabljen, odslej pa bo na ogled javnosti. Uradno bo skrivnostni bunker od 1. junija dalje na voljo za turistične obiske. Za tri leta ga je dobila v brezplačni najem občina Kočevje. Pa še naslednji novici, aktualni za Slovenijo. Predsednik državnega zbora Milan Brglez bo domnevno v kratkem obiskal Vatikan in svetega očeta Frančiška. O vsebini pogovorov se je že posvetoval z nekaterimi slovenskimi škofi. V Novi Gorici pa je Raziskovalna postaja Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti svoje Izvestje, letne publikacije o delu, imenovala 70-letnici začetka gradnje Nove Gorice. V uvodniku z naslovom *Gledati čez meje* je prof. dr. Tanja Petrovič, predstojnica Inštituta za kulturne in spominske študije ZRC SAZU, zapisala, "da čeprav se je gradnja Nove Gorice začela s 'pogledom čez mejo', po besedah njenega glavnega projektanta, arhitekta Edvarda Ravnikarja, z namenom, da bi postala 'nekaj velikega, lepega in ponosnega, nekaj, kar bi sijalo preko meje, v Italijo', je hitro začela živeti svoje življenje. V sedmih desetletjih se je Nova Gorica razvila v moderno, prebivalcem prilagojeno mesto, in v regijsko upravno, kulturno in gospodarsko središče, pa tudi v pomemben univerzitetni in raziskovalni center".

Marijan Drobež

Ob desetletnici uvedbe evra v slovenski državi Novi spominski kovanci Republike Slovenije

V letu 2017 obeležujemo desetletnico uvedbe evra v Republiki Sloveniji. Države članice evroobmočja lahko vsako leto izdajo največ po dva spominska kovanca vrednosti 2 evrov, ki sta po vrednosti, teži, velikosti in sestavi kovine popolnoma enaka vsem ostalim evrskim novcem dveh evrov, ki so že v obtoku v celotnem evrosistemu, a imajo različno podobo od navadnih na aversu. Za letos so v Republiki Sloveniji določili, da bodo tak kovanec namenili prav obletnici uvedbe evra v državi.

Slovenija je po pripravljalnem obdobju postala polnopravna članica Evropske unije od maja 2004, in ko je sprejemala razne pogoje za članstvo v Uniji, se je obvezala, da bo čim prej uresničevala tudi pogoje, ki jih zahteva Maastrichtski sporazum in se bo vključila v evrsko valutno območje. Kriterije je v relativno kratkem času tudi izpolnjevala, tako da je Svet Evropske unije določil, da bo datum uvedbe evra v Sloveniji 1. januar 2007 (Republika Slovenija je bila tedaj prva izmed novih držav članic, ki so spoštovale vse ekonomske pogoje konvergenčnih maastrichtskih kriterijev). Vsaka država ima glede izdajanja lastnih evrskih kovancev dokaj proste roke (medtem ko so bankovci obvezno enaki za vse članice evroobmočja), saj je lahko samostojno določala, katere bodo upodobitve na t. i. državni strani (skupna plat kovancev je za vse države enaka) novcev. Že aprila leta 2004 so v Sloveniji začeli postopke za določitev nacionalne strani evrokovancev z raznimi posveti, sestanki, tudi vabili širši zainteresirani javnosti, kakšne naj bi bile podobe slovenskih kovancev in celo koliko različnih podob naj bi bilo (tudi glede tega imajo razne države najrazličnejše rešitve: od dveh ali treh različnih likov do osem, za vsako vrednost kovanca različno).

Kot zanimivost: na takih srečanjih so na sestankih z Banko Slovenije, ki je nekako koordinirala delo glede vseh predlogov, so bili povabljeni in so sodelovali tudi člani Slovenskega numizmatičnega društva Janeza Vajkarda Valvasorja iz Trsta, konkretno Andrej Štekar in Mitja Petaros. Vlada Republike Slovenije je nato motive in napise izbrala in določila aprila leta 2005, na posebnem natečaju so glede upodobitev izbrali projekt oblikovalca Miljenka Liculja (s sodelavci) in objavili v Uradnem listu EU 20. novembra 2006 figure nacionalne strani slovenskih evrokovancev. Istočasno je vlada RS sprejela Zakon o uvedbi evra z vsemi postopki zamenjave slovenskih tolarjev in določbo, da bo po prvem januarju 2007 evro v Sloveniji uradno plačilno sredstvo.

Dne 2. februarja letos bo torej Banka Slovenije izročila v obtok spominske kovance (ki bodo plačilno sredstvo v vseh državah evroobmočja) vrednosti 2 evrov, da bi zabeležila ta prelomni dogodek v zgodovini slovenske samostojne države. Avtor podobe je Matej Ramšak iz Velenja, ki je obveznim ducatom zvezdic iz zastave Evropske unije (ki vedno krasijo rob dvoevrskih kovancev), s priložnostnim napisom *10 let skupne evropske valute - Slovenija 2017*, dodal 10 lastovk (te imajo v ljudskem izročilu veliko pozitivne simbolike), ki v krogu letijo v smeri urinega kazalca, kot simbol napredka, razvoja in nedoločene časovne omejitve. Kovance je tokrat nakovala Mincovna Kremnica na Slovaškem, v količini 1 milijon kovancev. Tudi tokrat so se spomnili numizmatikov in so 2.500 kosov tega kovanca izdelali v posebni tehniki proof kakovosti (zrcalno svetleče), ki ga bodo prodajali po višji ceni od nominalne in so ga pakirali v posebni plastični kapsuli, da ga ne bi kvarili. Vlada Republike Slovenije je torej letos z izdajo spominskega kovanca 2 evrov želela na poseben način zaznamovati prvo okroglo obletnico, odkar je Slovenija postala članica evroobmočja in del evrosistema.

Mitja Petaros

11. festival gorniškega filma Teden navdihujočih zgodb za ljubitelje gora

Konec februarja bodo vse poti ljubiteljev gora vodile na 11. festival gorniškega filma, ki bo letos v Ljubljani, Domžalah, Celju, Novi Gorici in Mojstrani. Med 20. in 26. februarjem 2017 bo za pustolovske duše, zaljubljene v navpičnico, naravo in svobodo, na ogled 44 filmov o alpinizmu, plezanju, gorski naravi, kulturi in avanturi, šest izjemnih zgodb bodo z obiskovalci festivala podelili tudi predavatelji. Najbolj uveljavljeni slovenski gorniški festival, tudi član Mednarodne zveze gorniškega filma (IAMF), že od leta 2007 zanosno prinaša v dolino gore na velikem platnu. V štirih kategorijah - alpinizem, plezanje, gorska narava in kultura ter gore, šport in avantura - bo v svoji 11. izvedbi gledalcem ponudil 43 filmov v tekmovalnem programu iz vseh koncev sveta, številnih že nagrajenih na tovrstnih festivalih v tujini; na ogled bo tudi retrospektivni film Sfin-ga (1983). V Cankarjevem domu v Ljubljani, Mestnem kinu Domžale, Mestnem kinu Metropol v Celju, Kulturnem domu Nova Gorica in Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani se med 20. in 26. fe-

bruarjem obeta ves teden navdihujočih zgodb posameznikov, ki prestopajo meje mogočega, iskrenih pripovedi osvajalcev nekoristnega sveta, osupljivih podob narave, vratolomnih pustolovščin, srečanj s sabo in ganljivih trenutkov, ki bodo gledalce

spremljali še dolgo po tem, ko bo padel festivalski zastor. Filme bo ocenjevala tričlanska mednarodna žirija: urednica, scenaristka in TV-ustvarjalka Aleša Valič, raziskovalec gorske kulture Marco Ribetti iz torinskega gorniškega muzeja ter plezalka, pu-

blicistka in predavateljica Martina Čufar Potard.

Filmskim zgodbam osupljivih zmag in nepopravljivih porazov se pridružujejo tudi predavanja zvenceh imen iz Slovenije in tujine. V Ljubljani bodo predavali mojstrica navpičnice Martina Čufar Potard, nekdanja prva dama slovenskega športnega plezanja, danes plezalna mama z jeklenimi prsti; najuspešnejši slovenski balvanski plezalec Jernej Kruder, ki je svoje meje preizkusil tudi v večraztežajnih smereh in smereh nad vodo; avstrijski vrhunski al-

pinist in filmski ustvarjalec Robert Schauer, med čigar dosežki izstopata prvi avstrijski vzpon na Everest in prvenstvena (do danes še nepopolnoma) smer prek zahodne stene Gašerbruma IV leta 1985 s poljskim so-plezalcem Voytekom Kurtykom; mit italijanske alpinistične legende prve polovice 20. stoletja Emilia Comicija, ki je zaslovel s plezanjem v Dolomiti, pomemben pečat pa pustil tudi v slovenskih stenah, bo odstrl Tržčan Jernej Šček. V Novi Gorici bo svojo zgodbo predstavila vrhunska italijansko-slovenska naveza Nives Meroi in Roman Benet, ki sta se skupaj povzpela na trinajst osemstisočakov, vmes pa premagala pet-najstega - Romanovo bolezen, v Mojstrani pa bo Kamničan Janez Volkar spregovoril o alpinistični odpravi na afganistanski sedemstisočak Nošak pred 40 leti. Vse o 11. festivalu gorniškega filma najdete na spletni strani www.gorniski.si.

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

Zbadljivke na račun zdravstva

Prvo srečanje s komedijo v novem letu 2017 v programu Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2016, ki ga vselej z vznesenim zagonom prireja Prosvetno društvo Štandrež – še posebno dejavni so pri tem člani dramskega odseka, na čelu katerih je zlahtni štandreški komedijant Božidar Tabaj -, je bilo v nedeljo, 15. januarja, ko je v goste prišla gledališka skupina KUD Rače. Igralci so v župnijski dvorani Anton Gregorič v režiji Melite Lašič uprizorili komedijo Andreja Jelačina *Pacient v čakalnici*. Andrej Jelačin (1932, Senožeče) je večji del svojega delovanja namenil

gledališko kulturnemu življenju in svojo igralsko pot začel v Kulturno-prosvetnem društvu Jožeta Srebrnič. Na ljubljanski AGRFT je diplomiral l. 1956 in kot prvi šolani igravec dobil službo v Goriskem gledališču v sezoni 1956/57, ko je gledališče vodil Rudi Hönn. Jelačin je spisal kar nekaj humornih iger in satir. Od komedij je *Piknik s tvojo ženo*, ki so si jo pred leti ogledali tudi štandreški gledalci prav v njegovi izvedbi, doživela kar 312 ponovitev. Jelačin je znan tudi kot humorist Toni Karjola. V Primorskih novicah se je s tem nadimkom pojavljal v tedenski humorni rubriki.

Igralci gledališke skupine KUD Rače so izmed njegovih del izbrali situacijsko komedijo, ki se dogaja v čakalnici, kjer pacienti nestrno čakajo, kdaj bodo na vrsti za zdravniški pregled. Medtem se seveda zapletejo v pogovor in si pripovedujejo svoje življenjske dogodivščine, tudi v zvezi z zdravjem in zdravstvenimi ustanovami, ki niso ravno najbolj "prijazne" do pacientov. Čakalne dobe so dolge,

samoplačniki imajo zmeraj prednosti... Med klepetom privrejo na dan tudi nikdar razčišчени odnosi med spoloma. Ženske in

moški se pač v istih situacijah drugače obnašamo. Jelačin svoje komedije večkrat

podžgati vsebino, sprevrže v moteč element. In to je bilo slutiti tudi v predstavljeni komediji, v kateri so sicer nastopajoči igralci, Borut Batagelj kot še kar "neotesan" gospod Franci in Simona Napast kot Rozi, glavna protagonistka, Irena Podgrajšek - Magdalena, Barbara Jurički kot čistilka Ze-

nadinović in Gloria Gačnik sta bila le "statista"-pacienta, ki čakata na pregled že eno leto), skušali čim bolj komično prikazati situacijske trenutke. Gledalci v Štandrežu se niso odzivali tako, kot so morda izvajalci in režiserka pričakovali.

Uglajeni, fini komični utrinki so večkrat mnogo bolj učinkoviti!

Nedeljska predstava je bila predzadnja v letošnjem abonmaju Štandrež 2016, ki je kot vselej zabeležil vse razprodane sedeže. V nedeljo, 29. januarja, je bila na vrsti zadnja abonmajska ponudba: domači igralci so pod taktirko zvestega režiserja Jožeta Hrovata, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica, odigrali komedijo *Dohodnina*, ki jo je napisal francoski avtor Jean Jacques Bricaire. To je bila prva ponovitev predstave, ki so jo premierne luči osvetlile v soboto, 28. januarja 2017.

IK

Foto DP

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (47)

Mariza Perat

Sobo v Calandi, kjer se je zgodil čudežni dogodek, so spremenili v kapelo, čez sto let pa so na njenem mestu zgradili cerkev. Ob tem čudežu sama od sebe prihaja v spomin posmehljiva izjava, ki jo je Emil Zola leta 1894 dal v Lurdu, ko je pred Massabielsko votlino dejal, da vidi pač mnogo bergel in palic, ki so jih tam pustili ozdravljeni, ne vidi pa nobene lesene noge. Verjetno mu čudež v Calandi, ki se je zgodil več kot 200 let poprej, bil neznan, sicer bi svoje mnenje bil prisiljen spremeniti.

Značilno je, da Marija poseže v zgodovino človeštva vedno v času verskih zmed ali verskega preganjanja ali v času nasprotovanja Cerkvi, vedno takrat, ko je vera ogrožena. Prav v tem času se je namreč pojavil janzenizem, ki se je boril proti češčenju Matere Božje, proti romanjem in procesijam ter raznim pobožnostim, ki so bile blizu ljudski duši. Pojavilo se je tudi prosvetljenstvo, ki je poveljevalo razum kot edino vrednoto.

Na kraju prvotne kapele v Saragozzi stoji danes veličastna bazilika Matere Božje na Stebru, ena

Cerkev v Calandi

največjih na svetu. Nad svetiščem se dviga mogočna kupola, ob kateri je še deset manjših kupol ter štirje, skoro 100 m visoki zvoniki. V svetišču je "Sveta Kapela", kjer na Stebru stoji Marija z Jezuškom. Kip je lesen, visok 38 cm, medtem ko je Steber visok približno 177 cm. Omenjeni Steber je vedno ostal na istem mestu, tudi takrat, ko je cerkev bila podrti in znova obnovljena. Dne 20. maja 1905 so, na željo Pija X. (1903-1914), danes prištetega k svetnikom, kip okronali. Praznik Matere Božje na Stebru že od vsega začetka praznujejo 12. oktobra. Zanimivo, da je tudi Krištof Kolumb prav 12. oktobra s svoje admiralske ladje "Santa Maria" zagledal kopno novega sveta.

Mati Božja na Stebru je zavetnica Španije, pa tudi vseh špansko govorečih narodov. Njeno češčenje je razširjeno povsod tam, kjer živijo Španci in je tesno povezano z njihovim življenjem in njihovo kulturo. Marija je s tem čudežem znova dokazala, da je Bog Gospodar narave in njenih zakonitosti. Dokazala je moč, ki jo ima kot Božja Mati, obenem pa razodela tudi svojo materinsko dobroto do ubogega, preizkušnega človeštva.

Vir: Vittorio Messori: *Il Miracolo*, Biblioteca Universale Rizzoli Milano 2000.

/ konec

Bazilika Matere Božje na Stebru v Saragozzi

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail palj@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriska Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriska Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 31. januarja, ob 14. uri

S 7. strani

Mastne laži ...

Kar zapleten in zahteven, uro in tričetrt dolg komedijski splet, ki z obrati in preobrti ter "igro v igri" spominja na vrtoglave Feydeauove vodvile, je režiser Hrovat začel z drobnimi namigovanji in mu dal primeren tempo, saj so se prizori tekoče stekali drug v drugega ob rahli zatemnitvi odra in ob glasbeni spremljavi Mirka Vuksonoviča, ki ima zmeraj srečno roko pri opremljanju tovrstnih uprizoritev. Dogajanje je prostorsko umeščeno v moderno stanovanje, polno dragocenih slik. Realistično scensko podobo sta kot vselej uresničila zvesta odrska mojstra štandreškega dramskega odseka Joško in Fran-

hira, ki je podala s posrečeno jezikovno obarvanostjo humoren, a dolg, predolg uvodni monolog, in Branko Leva kot mož v belem (Aleksander Si-

ko Kogoj. Marko Brajnik je bil tokrat zadolžen za luči; kostume, ki so slikovito označevali posamezne like, je domiselno odbrala Nevenka Tomašević.

V zaodru je kot šepetalec "pristal" Matija Faganel. Ko pri štandreškem dramskem odseku primanjkuje tudi zaodrskih pomočnikov, se igralci še bolj hvaležno spominjajo na dolgoletno šepetalko Marinko Leban, ki je to nalogo opravljala z veliko predanostjo.

Med publiko, ki je igralce nagradila s toplim ploskanjem, so bili predstavniki raznih ljubiteljskih gledaliških skupin in drugi gostje iz kulturnih krogov, med njimi je bil tudi letos Bine Matoh, nosilec Boršnikovega prstana, stanovski kolega Jožeta Hrovata. Hrovat je s štandreškimi igralci, ki jih prizadevno, s strokovnim

znanjem umetniško vodi že trinajst let, ustvaril prijetno gledljivo komedijo z zelo dobro osvetljenimi liki. Predstava bo razumljivo pridobila večjo prožnost in uigranost ob ponovitvah. Prva je bila na sporedu že v nedeljo, 29. januarja, ko so si jo ogledali abonenti Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2016. Nad njo so bili zelo navdušeni. Tako se je v kar najlepšem vzdušju končala letošnja abonmajska ponudba.

Na nedeljski predstavi je bil tudi dramaturg in režiser Marko Bratuš, regionalni selektor ljubiteljskih gledaliških predstav, ki so se prijavile na območno srečanje ljubiteljskih gledaliških skupin Severne Primorske v sklopu letošnjega Linhartovega srečanja. Ob premieri je kot vedno izšel tudi ličen gledališki list, ki ga je uredil Damjan Paulin.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (141)

DRENAŽA TKIV IN ORGANOV V NATUROPATIJ

Naturopat je človek, ki uči sočloveka, kako v telesu hraniti zdravje in ne bolezni. Poleg tega, da je naturopatija znanost, je istočasno tudi umetnost, ki uči človeka harmonijo bivanja, umetnosti vzdrževanja zdravja v telesu. Naše telo nam vse pove, samo prislusniti mu moramo oziroma ga moramo opazovati, da bomo vedeli, kaj nam sporoča. Šele tako lahko ukrepamo.

Veliko ljudi pozna razstrupljanje organov, ki se po navadi izvaja v spomladanskem času. Poleg razstrupljanja pa je še en pomemben faktor, ki pomaga telesu, da se najbolje prečisti, in to je drenaža.

Večina vas, bralcev, pozna limfno drenažo, ko z masažo spodbudimo mikrocirkulacijo limfe. Malokdo pa pozna drenažo tkiv in ostalih organov telesa oziroma malokdo ve, kaj drenaža sploh je.

Ko govorimo o razstrupljanju telesa in o drenaži, moramo najprej razumeti, kako se telo zastruplja in katere so faze zastrupljanja.

V naturopatiji poznamo 4 faze zastrupljanja: 1. Telo postane šibko zaradi starosti, bolezni, izgorelosti, stresa, nepravilne prehrane idr. Organ, ki bi moral toksine odvajati iz telesa (jetra, ledvice, pljuča, vranica itd.), ima premalo energije, zato toksinov ne odvaža več iz telesa z zno-

jem, urinom, blatom, ampak le-ti ostajajo v telesu.

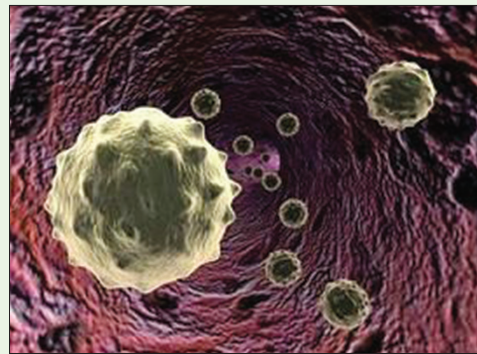
2. Tako nastopi vnetje. V tem primeru se toksini iz zraka, vode, tekstila, hrane in okolja usedejo v tkiva, ki postanejo trda, vneta in boleča, posledica pa se lahko kaže kot bolečina v križu in vratu, kot katar, izcedek iz nožnice, vročina, mastni lasje, prhljaj, lipomi, izpuščaji itd.

3. Če tako stanje traja dolgo, nastopi faza impregnacije, toksini prodrejo fosfolipidno pregrado, prodrejo v celico in motijo normalno celično delovanje. V tej fazi se zgornje stanje samo slabša, bolečine so neznosne, kašelj je vedno manj obvladljiv, lasje se mastijo celo tako, da jih moramo umivati vsak dan, izcedki iz nožnice so vedno temnejši in bolj smrdeči, lipomi pa večji itd.

4. Če tudi v tem primeru ne ukrepamo, preidemo v fazo degeneracije, to so globoke poškodbe celice. Celica je poškodovana in encimatske reakcije se tam ne izvajajo več. V celico pride informacija, iz nje pa odide napačna, saj jo toksini zmaličijo. Kot smo videli, se toksini usedejo v vse predele celice našega telesa in ne samo v organ. Z razstrupljanjem prečistimo samo organ, smiselno pa je prečistiti vse celice našega telesa, zato moramo pred razstrupljanjem izvesti drenažo telesa.

ru ne ukrepamo, preidemo v fazo degeneracije, to so globoke poškodbe celice. Celica je poškodovana in encimatske reakcije se tam ne izvajajo več. V celico pride informacija, iz nje pa odide napačna, saj jo toksini zmaličijo. Kot smo videli, se toksini usedejo v vse predele celice našega telesa in ne samo v organ. Z razstrupljanjem prečistimo samo organ, smiselno pa je prečistiti vse celice našega telesa, zato moramo pred razstrupljanjem izvesti drenažo telesa.

Kot smo videli, se toksini usedejo v vse predele celice našega telesa in ne samo v organ. Z razstrupljanjem prečistimo samo organ, smiselno pa je prečistiti vse celice našega telesa, zato moramo pred razstrupljanjem izvesti drenažo telesa.

/ dalje
www.saeka.si

Nikogar ni več Spomini

Ste kdaj imeli občutek, da je vse tako dolgočasno vsakdanje, komaj da še držite odprte oči, utrujeni od rutine, vsega tega januarskega vsakdana, utrujeni od sivine, mraza, samote... in nenadoma začutite nekaj v prsih, kot toplino, kot bitje, ki je vse močnejše, nekje tam, globoko, nekje tam, kjer pravijo, da imamo srce. In se v možganih prebudi nekaj, kar seže do vsakega dela našega telesa, nekaj, kar nas preplavi, nekaj, kar je kot val, kot nemir, kot hrepenenje. Nekje med vznichenostjo in bolečino, med nostalgijo in veseljem. Spomin. Spomini. Nosimo jih pokopane na dnu zaznavnega, nosimo jih skrite, kot da bi bili mrtvi, pozabljeni, pokopani, izbrisani. Potem so dovolj beseda, refren, pogled. Včasih je dovolj cesta, ki pelje v preteklost. In postanejo tako živi, da žge, kljuje, boli. In je obenem nebeško lepo. Ah, spomini, zaradi teh se spleča živeti in ravno pred njimi največkrat bežim. Spomini, morda je vse skupaj nič, morda so prazni, morda so vse, kar imamo. Spomini so povsod. Zagrabijo te, zaslišiš jih, zavohaš jih, da te stisne v prsih. In te potem napolnijo, da srce ne zdrži. Vsakič, ko se peljem v Trst, me čakajo že na Obalni cesti. Skriti so ob stezah, ki vodijo do tistih divjih plaž, ki so bile nekdanje tako moje. Divje, zaraščene, nedostopne in moje. Tolikokrat sem spomladi tam študirala, brala na soncu, se smejala s fantom. Sonce je del mene. Polni me, hrani me. Zato sem se kot študent tako rada učila na plaži in dajala na izpitih, vsa vesela in polna energije, občutek, da mi ni za nič mar in da študija ne jemljem resno. Zaradi zagorele kože. Sonce in sol. Ko sem se zadnjič vozila po Obalni cesti proti Trstu, je bila burja tako gromozansko močna, da je nanašala sol na avto in šipe. Ah, tisti vonj po soli, po morju, po algah, po zgodnjih, še nedoživetih in nepopisanih jutrih v Barkovljah. Na barkovljansko obalo sem zahajala že kot otrok. S starši. Z očetom največ. Oče se je tu rodil. Morda je zato vedno molčal, ko sva z roko v roki hodila ob morju in nato po ozkih poteh navkreber v breg. Molčal je in se prepuščal morju. Barkovlje je ljubil. In morje. Na teh kamnitih klopah pod borovci je posedal tiste mesece, pred

smrtjo. V morju in soncu je iskal upanja in utehe. Morda celo večnost, nesmrtnost. Ko se vozim po Obalni cesti, me mika, da bi ustavila avto in stopila v preteklost. Ah, kako rada bi se vračala. Toliko je je vse naokoli. In koliko časa me že ni tu. Mesece. Morda leta. Da leta, ker čas hiti. Odkar je umrla mama, zahajam malo v Trst. Nikogar nimam več tu. Nikogar, ki bi me vezal z obiski, z nalogami, s prošnjami, z nasmehi. Nimam več obveznosti. Niti vezi. To je samota minevanja.

Gremo skozi kamniti tunel, galerija mu pravijo Tržačani, in me zamika, da potrobim in si nekaj zaželim. Sreče, vrnitve, večnosti. Predvsem vrnitve in zmage nad samoto. Tržačani od nekdanje trobije, ko se vozijo skozi ta tunel. Pred leti, ko sem žive-la tu, mi je bilo tako počet-je zoprno. Zdaj rada vsakič zatrobim. Ko se peljem v vrtnice spominov. Ker sem Tržačanka, ker je to moje mesto. Moje edino rodno mesto. Ta moj Trst, ki nosi v nedrjih moje življenje, a ne morem v njem živeti. Zaradi onesnaženja. Ne prenašam ga. V Trstu sem vedno kašljala. In sanjala gore.

Kljub vsemu pa vedno pripadam temu mestu, vem, da mu. Vsakič, ko sem vesela, da sem našla kraj svojih sanj, nekaj Siddharte je namreč v meni, kmalu spoznam, da mi manjka Trst. V najbolj skritih mislih, globoko v srcu, vendar nenehno. Kot moreče hrepenenje. Kot nemir iskanja. Ne ta sivina, onesnaženje, zaradi katerega sem bila krhek in bolehen otrok. Astmatik. Ljudje mi manjkajo, večeri mi manjkajo, kavarne, mentaliteta mi manjka, stil življenja. Tržačani smo posebnosti. In smo veseli. To, da smo vsi ljudje enaki, ne drži. Pa tudi to, da smo po naravi svetovljani, ki se prilagajajo najrazličnejšim kulturam, ne drži, vsaj zame ne. Zakoreninjena sem v preteklost, v navade, ki mi dajejo občutek varnosti, domačnosti. Trst je nekaj posebnega. Mesto v zalivu.

Že v Gorici je vse drugače in imam občutek, da sem tujec. Pravzaprav sem tujec povsod, ljudje, ki smo v mladosti zapustili domači kraj, smo večni, neozdravljivi tujci. Nimamo pravih sosedov, nimamo klopce, kamor bi sedali in gledali sončni zahod, nimamo poti, kamor bi se vračali vse življenje. In smo sami, ujeti v bolečino spominov. In zato me boli, ko kdo grdo govori o mojem mestu in o mojih ljudeh. To sem namreč jaz, to

kovljanski breg. Morda je popival zaradi morja, ki so mu ga ukradli. In bloka, v katerem je moral živeti. V najetem stanovanju, ki ni bilo nikoli naše. In sem ga potem vrnila lastnikom skupaj s spomini.

Kljub vsemu pa sem imela v otroštvu v Barkovljah svojo klopco in svoje zlato rdeče zatone. S prijateljico Lidijo sva si jih delili. Vsakič, ko se vozim mimo Topolinov, mi gre na smeh. Spomnim se namreč, kako so nama nekega avgustovskega večera na plaži ukradli čevlje in oblačila in sva ostali v koplakah. Taki nisva mogli domov, splazili sva se do prve telefonske govorilnice, kajti v tistih srečnih časih mobiji niso grenili našega življenja z nenehnim zvonjenjem, in poklicali mojega očeta, ki je seveda prišel, z avtom. In nergal, čeprav se je nama vse skupaj zdelo smešno. Mladost. Magija spominov.

Tista barkovljanska plaža še vedno nosi ime Topolini, pa čeprav ni več taka kot v mojem otroštvu. Prenovili so jo in prepletkali spomine. Samo burja je ostala in ostali so valovi in pene in sivina morja v ledenem zimskem dnevu. Življenje mineva, narava je večna. Nihče je ne bo prepletkal, pobelil, morje pod svetilnikom se peni kot nekoč, valovi pljusajo čez valobran kot pred leti. In Trst je tu, od daleč, videti isti kot nekoč. Tak, kot ga nosim v srcu. Prometa je malo, ker piha, kot bi nebo ponorelo. Na parkiriščih so vsi mopedi v ležečem položaju in celo vrsta radovednih fotografiraj nas je z mobiji, jaz s svojim zvestim fotoaparatom. Ko sem bila še otrok, so mi starši kupili vrsto humorističnih, ilustriranih razglednic. Trst z burjo.

Menda jih imam še zdaj kje, na dnu katerega predala. Veliko lepše so, od vseh teh naših "fotk". Iz tistih časov, ko so bile po mestu, v najbolj izpostavljenih krajih, še vrvi. Sama se jih ne spominjam, vem pa, da sem večkrat objemala kak drog ali tekal po pločniku in lovila leteče papirje. Najraje jih je odpihalo pred glavno pošto ali na ulici Montecchi, kjer je bil sedež Primorskega dnevnika. To sta bili točki, kjer so bili sunki najmočnejši. In sem vedno nastradala.

Trst je zdaj veliko lepši, kot je bil v časih moje mladosti. Predvsem nabrežje in glavni trg. Pa ozke ulice v starem mestnem jedru, kjer kar mrgoli dobrih re-

stavracij in zanimivih trgovin. Trst je postal turistično mesto. Tisti Trst, kjer so pred toliko leti Jugoslovani kupovali kavbojke in jih potem trpali v avtobuse pred železniško postajo. Tega Trsta ni več, Jugoslavije niti in moje stare pivovarne, kjer smo posedali dolgo v noč; vse je izginilo s Trstom. Trst je zdaj turistično mesto z lepimi restavracijami in turističnimi atrakcijami. To mi je povedal sosed, tu v Benečiji. Sama tega nisem opazila, ker sem se dolga leta vozila le do Sv. Ivana, k mami, in pozneje na Katinaro, v bolnišnico. In za turizem nisem imela časa. Zdaj, ko me tu nihče ne čaka in nimam nobenih obveznosti, je vse preveč prazno in žalostno, da bi se počutila turista. Za vsakim vogalom so spomini, ne-prehogeni koraki in odložene misli, ki bolijo. In še najbolj boli to, da sredi vseh teh hiš, ki stoje v vrsti, kot je že nekdo napisal, in teh ulic, po katerih hitijo avtomobili in ljudje, nimam nikogar več. Nikogar, ki bi ga lahko poklicala in ga povabila na kavo. Nikogar, da bi šla po stopnicah v eno izmed teh sivih hiš. Nikogar, s katerim bi lahko izmenjala vsaj nekaj besed. Nikogar, ki bi mi bil domač. Turizem v rodnem mestu pa me ne zanima.

Moje družine ni več. Ostal mi je brat, za katerega čutim, kako me ima rad. In jaz njega. Samo... on živi v Stuttgartu. In se najdeva samo ob večerih, na skypu. "Veš, da sem pred časom videl na googlovih mapah naše stanovanje pri Sv. Ivanu?" mi je pred kratkim rekel. "Mama je bila na balkonu in je gledala na cesto. Morda vaju je čakala". Poslušam ga, ko mi to pripoveduje. Nekaj me stisne v grlu in tesno mi je, ko skupaj iščeva po spletu. Najino, našo hišo. Pravzaprav ne iščeva skupaj, on je v Stuttgartu, jaz med Brdi in Benečijo. Samo istočasno sediva za računalnikom in premikava miškin kazalec. Vmes stotine kilometrov neizrečene samote. Potem se odpre pogled na tisti zanemarjeni, razpadajoči stanovanjski blok na ulici Piero della Francesca. "Ni je več", ugotovi brat, "zamenjali so posnetek". Res je, balkon je prazen, zaprtimi polkni, ni več gorečk na njem. Niti mame. Niti na googlu je ni več, da bi čakala na naju. Brat dolgo molči. Miška je nemirna. Niso še oddali našega stanovanja, ugotoviva nazadnje. On v Stuttgartu, jaz nekje med Brdi in Benečijo. Ujeta v spomine, ki znajo biti kruti in trpki, da komaj zadržujeva solze.

Suzi Pertot

Z 9. strani Med dobitniki ...

Ob delu v novogoriškem gledališču je ves čas sodeloval tudi z ljubiteljskimi skupinami na področju Nove Gorice, uspešno vodil program Amaterskega mladinskega odra (AMO) v Novi Gorici ter bil programski vodja in organizator abonmajev za otroke v SNG Nova Gorica. Na prelomu tisočletja je ustanovil Gledališče na vrhovi, ki združuje za igro nadarjene osnovnošolce in večino programa namenja otroškim predstavam. Vodi ga še danes.

Kmalu po prihodu v Novo Gorico se je odzval tudi povabilu ljubiteljskih gledališčnikov v zamejstvu in začelo se je njegovo dolgoletno mentorsko delo z gledališkimi skupinami v Štandreužu, Števerjanu in Sovodnjah. Najodmevnejše je njegovo sodelovanje s štandredškimi gledališčniki, s katerimi je od leta 1974 na oder postavil vsaj eno uspešno premiero letno. Štandredška gledališka skupina je s svojimi predstavami navduševala gledalce v Italiji in Sloveniji, dva čla-

na skupine pa sta za svoje vloge dobila prestižno Severjevo nagrado.

S predstavami ljubiteljskih skupin, ki jih je vodil, se je Emil Aberšek večkrat uvrstil na državna srečanja gledaliških skupin – Linhartova srečanja, Srečanja otroških gledaliških skupin in festivala Vizije".

Emil Aberšek se zaradi bolezni podelitve ni mogel udeležiti, poslal pa je prijazno zahvalo. Srebrna plaketa je šla tudi v roke **Ivu Kraju za dolgoletno in prizadevno delo na področju zborovske glasbe**. Zapis o njem je na tržaški strani! Vsem nagrajencem Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti naj gre posebno pa dvema izmed dobitnikov srebrne plakete, ker sta s svojim požrtvovalnim delom plemenitila gledališko in zborovsko delovanje na Goriškem in Tržaškem, za kar so jima neizmerno hvaležni vsi tisti, ki so bili deležni njunega vodenja po gledaliških in glasbenih poteh, pa tudi vsi tisti, ki smo uživali sadove njunega prizadevanja z gledališkimi in pevskimi ljubiteljskimi zanesenjakmi.

Emil Aberšek

Z 2. strani Volitve: vrnitev ...

Tektonski premiki podzemnih plasti, ki že leta pustošijo dežele srednje Italije in njene prebivalce, bremenijo tudi državni proračun, s čimer se sooča tudi zdajšnja vlada premiera Gentilonija. In ravno finančne posledice potresov so bile med drugim tema, ki jo je vlada postavila na tehtnico obvez Italije do Evropske unije. Junkerjeva komisija pričakuje od Italije, da bo izvedla dodatni finančni maneuver v višini 3,4 milijarde evrov. Premier Gentiloni, ki je vendarle pripravljen na pogajanja z Brusljem, je sicer zaprosil, naj bi se tej vsoti odštelo milijardo evrov zaradi posledic potresov, Evropska komisija in predvsem njen komisar za gospodarske zadeve, Francoz Moscovici, pa se tesno drži pravil. Njegovo stališče je močno razburilo italijanske politične kroge. Ti se v zdajšnjem ozračju, v katerem vse bolj obstaja možnost predčasnih volitev zaradi dokončnega stališča prizivnega sodišča v zvezi z Italicumom, neradi soočajo z vse prej kot popularnimi finančnimi manevri, ki jih 'z vrha' vsiljuje Bruselj.

T. i. Consulta je namreč preobličila Renzi-jev Italicum in izjalovila nekatere ključne postavke. Med temi je tudi določilo, ki odpravlja drugi, balotažni krog med prvima dvema uvrščenima strankama, od katerih nobena ni dosegla 40% glasov. In ravno v tem odstotku je z odpravo balotaže glavni

problem, ki dejansko vodi nov volilni zakon v kalne vode sistema proporcionalnega kova. V primeru, da bi danes šli na volitve, nobena koalicija ne bi imela zadostnega števila parlamentarcev za izdelavo vladne koalicije, ne na levosredinskem polu in niti na desnici ne. Se pravi, da bi morala večina nastati po volilnem soočanju v parlamentu samem ... Ustavno sodišče je obenem tudi poudarilo, da je tak Italicum podvržen takojšnjemu udejanjanju: to odpira dejansko pot predčasnim volitvam. In predvsem predvolilnemu merjenju moči in iskanju konsenza ter ... pretrebnih števil.

Kaj pa razsodba pomeni za slovensko prisotnost v prihodnji zakonodajni dobi? Deželni tajnik SSK Igor Gabrovec tako razmišlja: "Razsodba ustavnega sodišča ne spreminja prav v ničemer kritičnosti, ki smo jo kot Slovenci izrazili v odnosu do volilnega zakona za poslansko zbornico. Dejansko se z vprašanjem zastopnosti manjšin

ustavno sodišče sploh ni ukvarjalo, saj je ta argument sodišče nekako izločilo že v Trstu. Tako smo pred dejstvom, da je za francosko in nemško manjšino v njihovih deželah poskrbljeno s posebnimi pogoji, medtem ko volilna pravila Slovincem ponovno onemogočajo samostojno in suvereno izvolitev lastnega predstavnika v rimski parlament. Ker se bo volilna zakonodaja ponovno spreminjala, se ponovno odpira možnost poseganja s primernimi normami, ki naj upoštevajo in spoštujejo določilo zaščitnega zakona. V tem je zapisano, da morajo volilna pravila upoštevati mehanizme, ki naj slovenski manjšini olajšajo izvo-

litev v obe veji parlamenta, se pravi v senat in v poslansko zbornico. To je skupno izhodišče, ki ga izpostavljam tudi kot skupno zastopstvo". V prihodnjih tednih – piše Gabrovec v tiskovnem sporočilu – SSK načrtuje vrsto srečanj na raznih političnih in institucionalnih ravneh tako na deželni kot vsedrjavni ravni ter v odnosu do matične domo-

vine, "ki mora z nami poudariti in ojačati to zahtevo". O konkretnih oz. detajlnih mehanizmih pa bo mogoče razpravljati le v trenutku, ko bo znan okvirni delovni model volilnega zakona. "Za zdaj pa ne moremo mimo jasne in odločne načelne zahteve, ki je ne nazadnje osnovana tudi v mednarodnih sporazumih", dodaja tajnik SSK.

S 1. STRANI Pogovor / Nevenka Lozar

Glasba pripomore k ohranjanju zamejske skupnosti

Ste tudi zborovodja ...

V župniji Kamnje vodim otroški in odrasli mešani pevski zbor; nekaj let sem vodila tudi deklški zbor.

Kako to, da požete v mešanem pevskem zboru Lojze Bratuž v Gorici?

Nekoliko po naključju ... Zbora prej sploh nisem poznala, ker pa tam poje znanka, sem šla enkrat poslušat njihov koncert. Takrat sem iskala zbor, v kateri bi šla pet, ki pa mi ne bi vzel preveč časa. In sem prišla pogledat v Gorico. Zdaj pojem tam že peto sezono. Tako sem tudi začela spoznavati oblike zamejske skupnosti.

Prej niste poznali naše stvarnosti?

Zelo malo, res. Več sem izvedela predvsem med študijem na slovenistiki in takrat so me tudi veliko bolj začele zanimati pretekle in sedanje razmere zamejskega prostora. Ko sem prišla v zbor Bratuž, sem bila seveda tudi bolj vključena v to okolje.

Se v zboru znajdete dobro? Da. Družba je v redu, vzdušje je prijetno.

Septembra ste torej diplomirali in predstavili nalogo o glasbenem delovanju Zveze slovenske katoliške prosvete ...

Najprej sem se odločila, da bo tema diplomskega dela obravnavala zamejce in zamejski prostor. Ko sem prišla k zboru, sem dejansko videla, koliko

vsega se dogaja na razmeroma majhnem ozemlju in z malo ljudmi: koliko zborov, koliko ste dejavni na različnih kulturnih področjih! Da sem se odločila prav za Zvezo slovenske katoliške prosvete, so bili morda odločilni plakati, ki visijo v baru Kulturnega centra Lojze Bratuž in pričajo o glasbenih in glasbeno-gledaliških projektih, ki jih je Zveza postavila na oder ob določenih priložnostih. Želela sem malo bolje pregledati, kdo je vse to izvedel in kako. Proučila sem, kaj se je na glasbenem področju dogajalo v Zvezi od leta 1989 naprej. Takrat je namreč izšel zbornik ob 30-letnici delovanja Zveze; v njem je zelo dobro popisano delovanje na vseh kulturnih področjih prvih 30 let, celo to, kje so bili objavljeni članki o posameznih prireditvah. Ker je bilo torej to delo za prvih 30 let delovanja dejansko že narejeno in ker je Zveza od leta 1989 izvedla večje projekte, ki so me predvsem zanimali, sem se odločila za tako razmejitev.

Katere vire ste uporabili? V pomoč so mi bili razni zborniki, sicer pa sem informacije iskala po časopisih: veliko sem našla v Katoliškem glasu, Novem listu, Novem glasu in Primorskem dnevniku, nekaj tudi v Delu. Na sedežu Zveze sem imela na razpolago tudi drugo arhivsko gradivo, zbornike, koncertne liste, gledališke

knjižice itd. Zanimivo mi je bilo pregledovati tudi razpise za natečaje za izvirne zborovske skladbe. Imela sem vpogled v to, kakšne skladbe so pravzaprav prispele na natečaj, kakšne so bile ocenjene strokovne komisije itd. Prvi je bil natečaj za izvirno skladbo na besedilo Franceta Barranta, ki je bil razpisan leta 1994, drugi pa natečaj za izvirno skladbo na besedilo tematiko ob 1000-letnici prve pisne omembe Gorice. Tega "izrednega" delovanja je bilo pred leti mogoče še več kot rednega. Redno delovanje seveda ostaja stalnica, mene pa so zanimali večji projekti. Navdušilo me je, koliko ljudi so pritegnili k sodelovanju, kako različne profile so povezali – amaterje in profesionalce, glasbenike slovenske in italijanske narodnosti.

Ste pri delu naleteli na kakšne težave?

Kar se tiče omenjenih projek-

foto ddp

tov, je bilo arhivsko gradivo zbrano po mapah in sem našla večino informacij na enem mestu. Zgodilo pa se je tudi, da sem pregledala cel kup stvari, pa nisem našla tistega, kar sem še želela vedeti. To se je npr.

zgodilo v zvezi z enim izmed dveh natečajev. Sem pa zelo hvaležna, da so mi na sedežu Zveze omogočili vpogled v arhiv in mi tudi prijazno pomagali pri zbiranju informacij.

Ste o projektih morda zbrali

tudi kakšno ustno pričevanje?

Ne, rekla bi, da je prav to pomankljivost diplomskega dela, saj bi bilo res dobro, če bi to storila. Vendar sem bila na koncu časovno omejena, sicer bi se gotovo pogovorila vsaj z dirigentom Hilarijem Lavrenčičem, ki je prevzel glasbeno vodenje vseh omenjenih projektov. Zanimivo bi bilo raziskati tudi finančno plat, kako je torej potekalo zbiranje denarja in ali je pri tem pomagala tudi matična država ali ne.

Bi lahko omenili posamične glasbene oz. glasbeno-gledališke projekte, ki ste jih obravnavali?

Prva je bila opereta Planinska roža, izvedena leta 1989 ob 30. obletnici ustanovitve ZSKP. Leta 1992 je bila na oder postavljena spevoigra Srce in denar, leta 1994 kantata Oljki, leta 1996 opereta Pri belem kon-

jičku, leta 1999 opereta Hmeljska princesa, leta 2002 spevoigra Kovačev študent, leta 2006 kantata Soči in leta 2009 opereta Grofica Marica.

Do katerih ugotovitev ste prišli?

V diplomskem delu sem izpostavila pomembnost aktivnega vključevanja posameznikov v kulturno dogajanje za ohranjanje zamejske skupnosti. Kulturno delovanje ZSKP je živo in razvejano, najbolj močni sta glasbena in gledališka dejavnost, kar je Zveza s pridom izkoristila zlasti pri organizaciji operet in spevoiger. In vendar je zanimivo in pohvalno, da se lahko zbere toliko ljudi in postavi tako delo na oder, pri tem pa se po eni strani povezujejo amaterji in profesionalci, kar gotovo pripomore k dvigu kvalitete izvedbe, in po drugi strani glasbeniki slovenske in italijanske narodnosti. To je tudi način, kako se lahko glasbenikom italijanske narodnosti predstavi slovensko kulturo, način, ki vodi k medsebojnemu sprejemanju in spoštovanju. Projekti so privabili k sodelovanju tudi mlade in tako povezali različne generacije. Za tako skupnost je to zelo pomembno. Če mladi ne bodo sodelovali, če ne bodo čutili pripadnosti, pač ne more iti naprej. In tu je tudi naloga pevskih zborov, dramskih skupin itd., da z dejavnostmi, s privlačnim repertoarjem in z odprto sprejemajo in privabljajo tudi mlade, da se bodo lahko aktivno vključevali v kulturno dogajanje, saj se s tem krepi tudi pripadnost. Jezik in kultura, znotraj katere ima glasba svoje pomembno mesto, namreč povezujeta in ohranjata narod.

Danijel D.

Mestna knjižnica Piran

Domoznanske prireditve

Mestna knjižnica Piran deluje na področju, ki je v marsikaterem pogledu drugačno kot ostala območja v Sloveniji. Do konca 2. svetovne vojne je bilo večinsko prebivalstvo obalnih mest, tako tudi Pirana, italijanske narodnosti. Prebivalci vasi v zaledju so bili slovenske narodnosti. Piran je bil skoraj pol tisočletja ekonomsko in kulturno povezan z Benetkami. Benetke so odkupovale piransko sol, v Piran so po morskih poteh prihajale različne druge dobrine. Zaradi solin in pomorske trgovine je mesto doživelo razcvet, kar je ljudsko izročilo strnilo v rek *Piran je zrasel na soli*. Še danes je najlepša hiša v Piranu Benečanka z znamenitim napisom *Lasa pur dir*. Beneški umetniki so krasili piranske cerkve. V mestu so poleg preprostih solinarjev, kmetov, ribičev, trgovcev in obrtnikov prebivali tudi mnogi izobraženi ljudje. Vsem je poznan violinist in skladatelj Giuseppe Tartini, tukaj pa se znanje povprečnega Slovenca o piranskih kulturnikih in na splošno o načinu življenja nekdanjih Pirančanov navadno ustavi. Zato je delo domoznanskega oddelka piranske knjižnice toliko pomembnejše, tako za mesto samo kot tudi

širše. Bibliotekarska specialistka in skrbnica domoznanske zbirke v Mestni knjižnici Piran, Ksenija Petaros Kmetec, si že več kot dve desetletji prizadeva za širjenje vedenja o zgodovini Pirana. Skrbno zbira, obdeluje in preučuje domoznansko gradivo. Prebivalcem piranske občine in obiskovalcem iz širše okolice in tujine na različne načine

nanski portal Kamra piše prispevke o pomembnih Pirančanih. Organizira in vodi kulturne prireditve in literarne večere. Sodeluje pri lokalnih in nacionalnih projektih, piše strokovne in poljudne članke, prevaja domoznanske prispevke iz italijanščine v slovenščino. Prizadeva si, da bi se vsi zavedali pomena ohranjanja dediščine.

Domoznanske prireditve in razstave pripravlja v sodelovanju s prebivalci, ustanovami ali društvi iz piranske in drugih obalnih občin. Že več let sodeluje pri projektu Dnevi evropske kulturne dediščine. Jeseni 2015 so obiskovalci knjižnice prisluhnili predavanju o svetem Juriju, ki je zavetnik mesta Piran od leta 1343, ko je v hudem neurju čudežno rešil dva ribiča iz objema valov in mesto pred poplavo. Legenda se je v ljudskem izročilu ohranila do danes, o dogodku pa pričajo tudi slikarske in kiparske umetnine v cerkvah in na pročeljih

hiš, v ozkih ulicah in na trgih v Piranu. Gost v knjižnici je bil tudi raziskovalec Almerigo Apollonio iz znane piranske ladjedelske družine. Živi v Pavii v Italiji, po poklicu je ekonomist, odkar je upokojen, pa ves svoj prosti čas namenja raziskovanju preteklosti Pirana. Objavil je že številne knjige o zgodovini mesta.

Njegovo najnovejšo delo je monografija v dveh delih (skupno 991 strani), ki je za zdaj dostopna le v italijanščini. Obravnava obdobje od začetka 20. stoletja do razkroja in zatona avstro-ogrske monarhije. Tedanjo družbo predstavlja z različnih vidikov vsakdanjega življenja in prikazuje čedalje bolj zapletene odnose med različnimi narodi, ki so živeli v habsburški monarhiji. Življenje Diega de Castra iz plemiške družine, ki je živel v palači Gabrielli, je raziskala Branka Preden. Diego de Castro se je ukvarjal s statistiko in o tem napisal 140 knjig in več kot 1500 strokovnih prispevkov. Pisal je tudi o zgodovini Trsta. Od leta 1952 do 1954 je bil diplomatski predstavnik Italije v zavezniški upravi v Trstu in je politične in pravne probleme zelo dobro poznal. Zagovarjal je idejo, da bi morali Slovenci, Italijani in Hrvati v Istri živeti v sožitju, tako kot so živeli v časih Beneške republike. Piranu je zapustil bogato knjižnico z več kot 13.000 knjigami, statističnimi letopisi in revijami, ki se zdaj nahaja v Tartinijevi hiši. Branka Preden je predlagala, da bi Piran postal center za proučevanje znanosti o statistiki. Diego de Castro je bil tudi velik dobrotnik. Z njegovim denarjem so obnovili orgle v stolni cerkvi sv. Jurija. Italijanski narodni skupnosti je omogočal izdajanje knjig ter ustanovil sklad za štipendiranje študentov iz Istre. Ksenija Petaros Kmetec je na literarnih večerih predstavila tudi več književnih ustvarjalcev, kot so Veso Pirnat Broški, Marko Matičetov, Vanja Pegan, Erika Vouk, Ivan Sivec in drugi. Zanimiva je bila predstavitev doktorske disertacije Vlade Tucovič *Istra v sodobni slovenski književnosti*. Veliko prireditev je seveda dvojezičnih. Tudi predstavitev monografije *Storia e antologia della letteratura italiana di Capodistria, Isola e Pirano / Zgodovina in antologija italijanske književnosti Kopra, Izole in Pirana* je potekala v obeh jezikih okolja.

Domoznanski večeri vsakič znova pritegujejo številne obiskovalce. Ljudje z zanimanjem prisluhnajo predavanjem z diaprojekcijo, kot so bila na primer *Zbogom tramvaj, dobrodošel avion, Piranski tradicionalni ribolov cipljev, Usidralsi smo se na morje* - o razvoju slovenskega pomorstva v obdobju 1945-1958, *Porečanka - Parenzana* o nekdanji istrski železnici. Odprtje slikarske razstave ljubiteljskega likovnega umetnika Giulia Ruzzierja *Piranski tramvaj* so v knjižnici povezali še z obujanjem spominov in s predstavitevjo diplomske naloge Uroša Pavlina *Železniška proga Trst - Poreč*. Zanimiva je bila tudi razstava slik *Sveti Jurij, zaščitnik Pirana*, ki so jih naslikali člani likovne skupine iz Tartinijeve hiše. Mestna knjižnica Piran je sodelovala pri projektu italijanske narodne skupnosti *Raccontiamo il mare per viverlo meglio / Pogovori o morju in življenju z morjem*. Namen šestih tematskih srečanj in pogovorov o morju je bil zbiranje in ohranjanje lokalne etnografske tradicije. V okviru projekta *Srečanja v Piranu* pa Ksenija Petaros Kmetec vodi pogovore z občani, ki delujejo na področju kulture, znanosti in ohranjanja dediščine.

Ljudje se domoznanskih prireditev udeležujejo, ker jih zanima preteklost mesta in okolice, želijo pa se predvsem srečati s tistimi, ki so bili priče nekdanjega življenja in lahko o njem najbolj verodostojno pripovedujejo. Spoznavanje zgodovine, povezovanje preteklosti s sedanostjo pripomore tudi k preseganju predsodkov - vse to pa plemeniti obiskovalce in uporabnike knjižnice iz domačega in širšega prostora. Domoznanske prireditve prispevajo k promociji knjižnice in mesta Piran. Na svojski način spodbujajo sožitje, dialog in sodelovanje med pripadniki različnih narodov, ki danes živijo na tem območju.

Špela Pahor

